

VĚDECKÝ ČASOPIS

ISSN 2570-7612

ROČNÍK 6 | ČÍSLO 1 | 2022

DIAGNOSTIKA A PORADENSTVÍ V POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍCH

DOBROVOLNICTVÍ
JAKO SPOLEČENSKÝ FENOMÉN

VYSOKÁ ŠKOLA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU
PALESTRA, SPOL. S R. O.

PALESTRA

VĚDECKÝ ČASOPIS

ISSN 2570-7612

ROČNÍK 6 | ČÍSLO 1 | 2022

DIAGNOSTIKA A PORADENSTVÍ V POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍCH

DOBROVOLNICTVÍ
JAKO SPOLEČENSKÝ FENOMÉN

DIAGNOSTIKA A PORADENTSTVÍ v pomáhajících profesích

Vědecký recenzovaný časopis

Vědecká rada

doc. PhDr. Jaroslav Balvín, CSc. Univerzita Tomáše Bati, Zlín

prof. ThDr. Josef Dolista, ThD. Ph.D., 1LF UK, Praha

PhDr. Marcela Ehlová, Ph.D., FF UPCE Pardubice

Prof. Dr. Elena Gonchareva, Ph.D., Institute of Special Education of Russian Academy of Education Moskva

doc. MUDr. Lidmila Hamplová, PhD., Vysoká škola zdravotnická o.p.s. Praha

doc. PhDr. Petr Hlaďo, Ph.D., Masarykova univerzita Brno

doc. MUDr. Alena Kobesová, Ph.D. 2. LF UK, Praha

doc. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D., Pedagogická fakulta UK Praha

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D., Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA, spol. s r.o. Praha

PhDr. Jitka Lorenzová, Ph.D., Filozofická fakulta UK Praha

Mgr. Eva Marková, Ph.D., Vysoká škola zdravotnická Praha

prof. MUDr. Pavel Maruna, CSc, FF TU Trnava

doc. PhDr. Jitka Němcová, PhD., Vysoká škola zdravotnická Praha

doc. PhDr. Beata Pitula, PhD., Uniwersita Ślaski, Katowice, Poland

Dr. Ekaterina Popova, Ph.D., Russian Academy of Sciences Moskva

PhDr. Peter Rusnák, Ph.D., FF TU Trnava

Prof. PhDr. Wenceslava Sacher, Ph.D., Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. J. Korczaka w Katowicach

doc. PhDr. Daniela Stackeová, Ph.D., Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA, spol. s r.o. Praha

PhDr. Klára Špačková, Ph.D. UK Praha

prof. PaedDr. Gabriel Švejda, CSc., FAMO Písek

doc. PhDr. Pavel Tilinger, CSc., Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA, spol. s r.o. Praha

Mgr. Katarína Maria Vadíková, Ph.D., FF TU Trnava, SR

prof. PhDr. Alena Vališová, PhD., Masarykův ústav ČVUT Praha

Šéfredaktorka: doc. PhDr. Markéta Švamberk Šauerová, Ph.D.

Výkonná redaktorka: Alena Malcová

Hlavní editor vydání: Mgr. Tomáš Mirovský, DiS., MBA

© Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA, spol. s r. o.

Praha 2022

ISSN 2570-7612

OBSAH

EDITORIAL	4
ANNA KUCHARSKÁ, VERONIKA LAUFKOVÁ, MONIKA KADRNOŽKOVÁ, VÍT ŠTASTNÝ	
Dobrovolnictví jako prostředek edukace v pomáhajících profesích	6
Volunteering as a means of education in the assisting professions	
BOHDANA BŘÍZOVÁ, VĚRA POSLUŠNÁ	
Dobrovolnictví v domovech pro seniory v době pandemie COVID-19	27
Volunteering in Elderly homes during pandemia COVID-19	
JIŘÍ TVRDÍK	
Způsoby odměňování dobrovolníků na sportovních akcích	37
Ways of rewarding volunteers on sport events	
TOMÁŠ MIROVSKÝ	
Dobrovolníci na sportovních akcích jako aktivní účastníci nových výzev trvalé udržitelnosti	41
Volunteers at sports events as active participants in new sustainability challenges	
BEATA PITUĽA, BARBARA GRZYB, KATARZYNA WRZESZCZ	
Volunteering as a Contemporary Social Phenomenon	51
MEDAILONEK – PhDr. Jana SKARLANTOVÁ	63
RECENZE – ŠKODA, Zdeněk (ed.). <i>Znovuzrození olympijských her</i>	64
<i>(Markéta Švamberská Šauerová, Tomáš Mirovský)</i>	
ZPRÁVY z konference „Zážitková pedagogika v edukačních a společenských souvislostech“	65

EDITORIAL

Vážení čtenáři, milí kolegové,

toto číslo je věnováno dobrovolnictví, všechny příspěvky jsou zaměřené do oblasti práce dobrovolníků.

Možná symbolicky finalizujeme poslední úpravy 5. prosince, tedy v den, kdy slavíme Mezinárodní den dobrovolníků, v den, kdy si připomínáme důležitost dobrovolnické práce pro společnost.

Existuje mnoho definic dobrovolnictví, ale vše lze shrnout do dvou základních charakteristik – jedná se o práci, která je dělaná dobrovolně ve svém volném čase a bez nároku na honorář, nebo za symbolický honorář, který je ale nižší, než kolik by byla běžná odměna za vykonanou práci. Dobrovolníky najdeme téměř ve všech oblastech lidské činnosti, a tomu odpovídá i zaměření příspěvků v tomto čísle.

První příspěvek se zabývá dobrovolnictvím v sociální sféře, a to konkrétně realizací dobrovolnictví v domovech pro seniory a zaměřuje se na změnu dobrovolnictví v těchto domovech v době pandemie COVID-19. Na základě výzkumného šetření je v článku popsáno, jak se dobrovolnictví prakticky realizuje v „běžné“ době a následně, jak se realizace změnila ve chvíli, kdy bylo nutné nejen respektovat různá omezení daná nařízeními vlády, ale také chovat se tak, aby nedošlo k ohrožení seniorů.

Druhý příspěvek se zaměřuje na to, jak dobrovolnické aktivity vnímají studenti učitelských oborů Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Příspěvek mapuje dobrovolnické aktivity v rámci studia a oblasti společenské praxe, ve kterých byly dobrovolnické aktivity vykonávány. Také se zaměřuje na převažující motivace a percipované přínosy pro příjemce dobrovolných aktivit i na dobu zapojení do těchto aktivit. Ukazuje se, že nejčastěji jsou dobrovolnické praxe studentů PF UK vykonávány v bakalářském studiu s tím, že ale mnoho studentů začíná již na střední škole a pak pokračuje v navazujícím magisterském studiu. U těchto dobrovolníků se ukazuje, že důležitou

motivací je smysluplné naplnění volného času, pomoc ostatním, ale i nabytí zkušeností, osobní rozvoj studenta a možnost získání kreditů potřebných ke studiu. Z realizovaného výzkumu vyplývá, že studenti PF UK doporučovali využití dobrovolnických aktivit ve studiu, nejvíce formou povinně volitelného nebo volitelného předmětu, ale nebyl vyjádřen souhlas s tím, že by se tyto praxe měly stát povinným předmětem. Dobrovolnictví by pak ztratilo svůj hlavní princip – že je vykonáváno svobodně, na základě rozhodnutí samotného jedince.

Další dva příspěvky se týkají dobrovolníků ve sportu, a to konkrétně dobrovolníků na sportovních akcích. V prvním z nich je hlavním tématem odměna dobrovolníků na velké sportovní akci. Nejedná se pouze o možnou finanční odměnu, ale o správné nastavení odměn, které dobrovolníci za své působení dostanou. Autor porovnává pohledy na odměňování dobrovolníků v České republice a na Slovensku a využívá k tomu podobnou sportovní akci, Olympijský festival, který se konal v létě 2021.

Poslední příspěvek se také týká dobrovolníků na velkých sportovních akcích a také projektu Českého olympijského výboru, Olympijského festivalu 2020 a 2022. Na základě realizovaného dotazníkového šetření mezi dobrovolníky ukazuje hlavní motivy k účasti v projektu a také preference způsobů komunikace před zahájením akce. Zamýšlí se nad aktuálně velmi důležitým tématem, a tím je dlouhodobá udržitelnost. Jsou zde popsány konkrétní aktivity, které ve spolupráci realizují Český olympijský výbor a spolek Volunteers4sport.cz, který dobrovolníky v projektu Olympijských festivalů zajišťuje, školí a koordinuje v průběhu celé realizace a má s touto činností zkušenosti již od roku 2012.

Olympijské festivaly jsou zcela spjaté s Olympijskými hrami, protože se konají jednou za dva roky, vždy v době konání Olympijských her. A s Olympijskými hrami souvisí i nová kniha, kterou napsal Zdeněk Škoda a vydala jí Česká olympijská akademie. Recenzi knihy „Znovuzrození olympijských her“ najdete také

v tomto čísle. Netřeba dodávat, že bez tisíců dobrovolníků by nebylo možné Olympijské hry uspořádat.

V listopadu letošního roku proběhla na Vysoké škole tělesné výchovy a sportu PALESTRA již 6. bienále mezinárodní vědecké konference „Zážitková pedagogika v edukačních a společenských souvislostech“. Konference se zúčastnila řada tuzemských i zahraničních odborníků z různých oblastí odborného života. Cílem setkání byla co nejširší podpora využití benefitů prožitku na různých úrovních společenského života. Konference nabízela tři základní odborné sekce, v nichž byly představeny příspěvky v oblastech: prožitek a pohyb, prožitek a péče o klienty a prožitek a edukační praxe. I na této konferenci zaznělo mnoho příspěvků z oblasti dobrovolnických aktivit.

Při zahájení této konference udělil rektor VŠTVS PALESTRA ocenění rektora vysoké školy VŠTVS PALESTRA naší dlouholeté kolegyni PhDr. Janě Skarlantové, a to za dlouholetou spolupráci a skvělou reprezentaci školy. V tomto čísle najdete i její krátký medailonek.

Věříme, že Vás publikované příspěvky, které alespoň trochu mapují rozmanitou dobrovolnickou činnost, zaujmou a třeba motivují k zapojení mezi dobrovolníky. Protože dobrovolníci mění svět.

Tomáš Mirovský

DOBROVOLNICTVÍ JAKO PROSTŘEDEK EDUKACE V POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍCH

VOLUNTEERING AS A MEANS OF EDUCATION IN THE ASSISTING PROFESSIONS

ANNA KUCHARSKÁ, VERONIKA LAUFKOVÁ, MONIKA KADRNOŽKOVÁ, VÍT ŠŤASTNÝ

Abstrakt: Příspěvek se zaměřuje na dobrovolnické aktivity, jak je vnímají studenti učitelských oborů, studenti psychologie a studenti speciální pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Provedeno bylo online dotazníkové šetření (celkem 62 respondentů), které se v první části zaměřilo na mapování dobrovolnických aktivit v rámci studia a oblasti společenské praxe, ve kterých byly dobrovolnické aktivity vykonávány. Dále na převažující motivace a percipované přínosy pro příjemce dobrovolných aktivit i na dobu zapojení do těchto aktivit. Druhá část dotazníkového šetření již sledovala názory studentů na možnost promítnutí těchto aktivit do studijních plánů v daných studijních oborech. Ukazuje se, že nejčastěji jsou dobrovolnické praxe vykonávány v bakalářském studiu s tím, že mnoho studentů začíná již na střední škole a pokračuje v navazujícím magisterském studiu. Důležitou motivací je smysluplné naplnění volného času, pomoc ostatním, ale i nabytí zkušeností, osobní rozvoj studenta a možnost získání kreditů. Přínosy byly pocíťovány jak ve vztahu ke klientům (kognitivní a sociální rozvoj, naplnění volného času, rozvoj sociálních dovedností), ale také ve vztahu k samotným studentům. Všichni respondenti doporučovali využití dobrovolnických aktivit ve studiu, nejvíce formou povinně volitelného nebo volitelného předmětu. Nebyl vyjádřen souhlas s tím, že by se tyto praxe měly stát povinným předmětem – dobrovolnictví by ztratilo svůj hlavní princip – že je vykonáváno svobodně, na základě rozhodnutí samotného jedince.

Klíčová slova: dobrovolnictví, motivace, studijní plán, atest

Abstract: The paper focused on volunteer activities. How do students who study teacher education programs, psychologists, and special pedagogy at the Faculty of Education at Charles University perceive volunteer activities. An online questionnaire survey (62 respondents) focused on the mapping of voluntary activities during studies, the area of social practice of volunteer activity, the motivation to perform voluntary activities and the duration of involvement in voluntary activities. The second part of the questionnaire investigated students' opinions on the possibility of projecting these activities into study plans. Volunteer internships are most often carried out during bachelor's studies. Many students start volunteering in high school. Students often continue volunteering in a follow-up master's degree. Students are motivated by the meaningful fulfilment of free time, helping others, gaining experience, personal development and the possibility of obtaining credits. The benefit was recorded in relation to clients (cognitive and social development, fulfilment of free time, development of social skills). Furthermore, the benefit was found in relation to the students themselves. All respondents recommended the use of volunteer activities in their studies, mostly in the form of a compulsory or optional subject. The respondents did not agree that voluntary practices should become a compulsory subject, because volunteerism would lose its main principle - that it is performed voluntarily, based on the person's decision.

Keywords: volunteering, motivation, study plan, certificate

ÚVOD

Pomáhající profese zahrnuje různé profesionály, kteří pracují s lidmi. Hartl a Hartlová (2000, s. 185) definují pomáhající profese (*helping professions*) jako „*profese, jejichž teorie, výzkum a praxe se zaměřují na pomoc druhým, identifikaci a řešení jejich problémů a na získávání nových poznatků o člověku a jeho podmínkách k životu, tak aby pomoc mohla být účinnější*“. Ústředním tématem je tedy vztah (Kopřiva, 2000). Pomáhající profese vykonávají (kromě lékařů, sociálních pracovníků, fyzioterapeutů apod.) psychologové, speciální pedagogové, ale také učitelé. A těmto profesním skupinám se věnuje předložený článek.

Nezbytnou podmínkou k výkonu pomáhající profese je vstupní vzdělání, které se děje prostřednictvím vysokoškolského pregraduálního studia. To je realizováno na základě akreditace studijního programu. Ta se řídí celostátní legislativou (vysokoškolský zákon, nařízení vlády o standardech pro akreditace ve vysokém školství) i konkrétní legislativou a praxí na vysokých školách (institucionální akreditace).

Další podmínkou je, aby profesionál měl své jednání podložené teorií – „ví, co dělá“ (Úlehla, 2005; Korthagen, 2011). Ve studijních plánech programů připravujících odborníky pro pomáhající profese najdeme proto předměty teoretické, podílející se na budování oborové základny a zprostředkovávající nejnovější teoretické poznatky a výsledky vědeckých studií. Dále jsou zde předměty, ve kterých se získávají odborné dovednosti a kompetence pro výkon určitého povolání (jsou popsány v tzv. profilu absolventa). K nim se kromě seminářů a cvičení řadí předměty praxí, což je oblast, která je někdy kritizována jak absolventy, tak zástupci zaměstnavatelů a profesních asociací, že byla ve studiu podceněna. Samotnými studenty bývají praxe velmi oceňovány. Pokud byly správně připraveny a realizovány, mají pro budoucí odborníky velký přínos.

Většina praxí je organizována na základě smluv mezi vysokými školami a praktickými pracovišti – v našem případě mezi fakultami a školami, školskými a klinickými zařízeními. Vycházejí z profesních standardů a seznamují studenty s žitou realitou daných zařízení, s odbornými činnostmi a cílovou skupinou

žáků, studentů, klientů i pacientů. Od určitého momentu vyžadují samostatný výkon vybraných činností, pod dohledem školitele praxe a reflexí průběhu dané praxe.

V povoláních, která v tomto příspěvku prezentujeme (učitelství, psychologie, speciální pedagogika), se vyžaduje magisterská úroveň vzdělání. Proto také najdeme rozdíly mezi praxemi v bakalářském a navazujícím magisterském studiu. Bakalářské praxe bývají více obecné, jejich úkolem je spíše seznámit se s konkrétním prostředím a případně i s činnostmi, které jsou asistentského charakteru, a ještě nevedou k přípravě na standardní činnosti profesionála. Garanti studijních programů hledají a navrhuji takové typy praxí, které mohou kromě výše zmíněného přinést studentovi také osobní rozvoj, podporu motivace pro práci s lidmi, ale také zkušenosti v mezilidském kontaktu, komunikaci a sociálních situacích. Na Pedagogické fakultě UK se uplatňují různé formy praxí, např. asistentské, volnočasové či lektorské. Za zajímavou praxi považujeme dobrovolnictví, které je i námětem tohoto šetření. Naším cílem je popsat, jaké dobrovolnické aktivity studenti vykonávají, jak jsou jimi vnímány pozitivní i případně rizikové aspekty těchto činností, a jaká doporučení mají studenti (a absolventi) na tento typ praxe, pokud je zařazen do studijních plánů.

Dobrovolnictví jako společenský fenomén

Co je dobrovolnictví

Existuje mnoho definic dobrovolnictví, nejsou vždy jednotné (srov. Dekker a Halman, 2003; Hruška et al., 2018; Pilát, 2015; Pospíšilová, 2010). Za dobrovolnictví lze považovat vše, co děláme ve prospěch druhých – jedinců i institucí, mimo vlastní domácnost, rodinu dobrovolníka, přátele. Může se jednat o poskytnutí volného času pro nějakou činnost (zapojení se do humanitární pomoci), o finanční prostředky, které věnujeme za určitým účelem (příspěvek na obnovu lokality pro nějaké katastrofě), o úsilí, které vynakládáme s určitým cílem (např. organizování sbírky), o věci, které darujeme (potravinová sbírka). Giddens (2000) popisuje dobrovolnictví jako práci, ve které nemáme nároky na mzdu a kterou nerealizujeme

jako ekonomickou nutnost – pro obživu ani zajištění existence potomků.

Dobrovolnickou činnost dále můžeme dělit na občanskou výpomoc, dobrovolnictví vzájemně prospěšné, dobrovolnictví veřejně prospěšné a dobrovolnou službu (Hladká, 2008).

Dobrovolnictví s výkonem určitých činností může mít dvě podoby – může být prováděno prostřednictvím organizací (nejčastěji neziskových) či dobrovolnických center – v tom případě se jedná o formální dobrovolnictví, nebo individuálně, podle potřeby blízkého okolí (docházky do domovů seniorů blízkém okolí, doučování dětí na základě poptávky známých, aktivity sousedské výpomoci aj.) – jedná se o neformální dobrovolnictví (Penner, 2002; Trutnovská, 2016). Pilát (2015) je v typologii podrobnější a rozlišuje dobrovolnictví podle zaměření činnosti na a) *občanskou výpomoc* (vzájemná pomoc v rámci rodiny a příbuzných); b) *sousedskou výpomoc*; c) *dobrovolnictví vzájemně prospěšné* obvykle v rámci komunity; d) *veřejně prospěšné dobrovolnictví* (nejčastěji prostřednictvím dobrovolnických center; e) *dobrovolná služba* (dlouhodobý závazek, nejčastěji v zahraničí). Přičemž dobrovolnické činnosti typu a)–c) by odpovídaly neformálnímu dobrovolnictví, činnosti typu d)–e) formálnímu dobrovolnictví.

V tomto příspěvku se budeme zabývat formou dobrovolnictví, která spočívá v poskytnutí času jednotlivce ve prospěch druhých, a to bez nároků na finanční ohodnocení, ať je realizována institucionálně, nebo individuálně. Jedinec k tomuto kroku dospívá na základě svobodné volby. Jeho motivací je pomoci druhým, podílet se na podpoře jednotlivce nebo organizace. Uplatňuje se zde přesvědčení, že lze pomoci budovat lepší svět, pomáhat těm, kteří nemají stejné podmínky či jsou v tíživé životní, zdravotní, sociální či humanitární situaci.

Přínosy dobrovolnictví pro jedince vykonávající tuto činnost

Řada autorů zdůrazňuje morální rozměr těchto aktivit. Dobrovolník vykonává tyto činnosti bez přímého zisku, má však ale nefinanční benefit. Hladká (2008) dělí přínosy na profesní, osobní a sociální. Do profesních přínosů můžeme řadit rozvoj schopností a dovedností, získávání nových

zkušeností, sociálních kontaktů, učení se řešit problémy, rozvoj kreativity. Za osobní přínosy můžeme považovat prožitek uspokojení – dobrovolník dělá to, co ho zpravidla baví a naplňuje. Má radost, že pomohl druhým – pociťuje od nich vděčnost, má pocit užitečnosti. Dobrovolníci také uvádějí přínosy jako obohacení v mezilidských vztazích (viz Berei, 2020; Činčalová a Černá, 2021; Tošner a Sozanská, 2006).

Realizace dobrovolnictví ve sférah společenské praxe, přínosy pro společnost

Dobrovolnictví je možné realizovat v mnoha oblastech společenské praxe. Dobrovolník si situace uplatněné hledá sám nebo reaguje na výzvy, které avizují potřebu zapojení v konkrétní situaci či zařízení. Zapojení dobrovolníků bychom našli ve zdravotnictví, v sociálních službách, ve školství, ale také kultuře či sportu, při mimořádných událostech nebo záchranných operacích.

Organizováním dobrovolnictví se zabývá celá řada neziskových organizací (např. Centrum pro dobrovolnictví – HESTIA, Člověk v tísni, ADRA, Diakonie, Charita, LATA aj.). Podrobněji o dobrovolnických programech viz Trutnovská (2016). dobrovolnické organizace mají velkou důvěru společnosti i v zahraničí. Dobrovolnické aktivity mimo domov bývají spojeny s pobytem, kdy má dobrovolník zajištěno ubytování i stravu (podrobněji např. Civíco-Ariza et al., 2020).

Dobrovolnictví má také celospolečenský význam. Po roce 2000 se v informacích *Statistického úřadu* objevují údaje o počtu dobrovolníků a objemech vykonané práce (v hodinách, korunách). Hladká (2008) odkazuje na tyto statistiky – např. v roce 2006 se jednalo přes 840 tis. dobrovolníků, s odpracovanými 62 miliony hodin, s oceněním práce přes 7 miliard Kč. Zapojení dobrovolníků dále průběžně vzrůstá, jak vykazují statistiky v následujících letech. „*Počet hodin odpracovaných dobrovolníky vzrostl v roce 2018 meziročně o 2,6 % na téměř 57 milionů. Hodnota dobrovolnické práce byla 9,3 mld. Kč, což meziročně představuje nárůst o 12 %*“ (Fořtová, 2020).

Dobrovolnictví – legislativa a etika

I dobrovolnické aktivity, podobně jako

pomáhající profese, mají etický rozměr. Nevhodně realizované aktivity, které nerespektují zájem a přání klienta, ho mohou poškodit. Újma může být i na straně dobrovolníka – přecenění svých sil, nerefluktování případných obtíží aj. Proto také organizace, které se poskytováním dobrovolnických služeb zabývají, přijímají, podobně jako lékařské asociace či asociace psychologů a speciálních pedagogů, etické kodexy, např. etické kodexy zapsaného spolku HESTIA¹ nebo zapsaného spolku LATA². Doporučuje se, aby byly dobrovolnické aktivity spojeny také s reflexemi či dokonce supervizemi konkrétních aktivit. Etické kodexy zpravidla definují dobrovolnictví jako takové, specifikují práva a povinnosti dobrovolníka a konkretizují postupy, které se mají dodržet jako ochrana organizace poskytující dobrovolnictví, klienta i dobrovolníka. Definují etické zásady ve vztahu ke klientům, ve vztahu k zaměstnancům a dobrovolníkům, ve vztahu k sobě a společnosti.

Dobrovolnictví je také regulováno legislativou, konkrétně Zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě). Jedná se o právní předpis, který se vztahuje k jedné z forem dobrovolnictví, a to dobrovolnické službě. Součástí předpisu je definice dobrovolnictví, stanovení věkové hranice pro dobrovolnictví, smluvní zajištění dobrovolnictví a definování možnosti dobrovolnictví v organizacích, kde má osoba pracovně právní vztah, určení překážek pro poskytování dobrovolnictví, časové dělení dobrovolnictví (krátkodobé vs. dlouhodobé). Je pamatováno také na práva a povinnosti vysílající a přijímající organizace a popis smluvních podmínek. Zákon také řeší dotace na dobrovolnictví a otázku zdravotního a sociálního pojištění.

Využití dobrovolnických aktivit na fakultách připravujících odborníky v pomáhajících profesích

Situace na vysokých školách v ČR

Na následujících řádcích poukážeme výsledky rešerše v oblasti dobrovolnických

aktivit na pedagogických fakultách státních českých univerzit ve studijních programech zaměřených na učitelství, psychologii, speciální pedagogiku, logopedii (avšak i na dalších veřejných vysokých školách není tato činnost výjimkou, viz např. Činčalová a Černá, 2021).

Většina pedagogických fakult zavedla předmět vztahující se k dobrovolnickým aktivitám do svých studijních plánů až v reakci na celosvětovou pandemickou situaci COVID-19 (např. Shamma a Kassem, 2021).

Dobrovolnické aktivity jsou často zaměřeny u studentů učitelských i neučitelských studijních programů na doučování dětí, u nichž je zvýšené riziko studijní neúspěšnosti způsobené omezením kontaktní výuky (explicitně např. Pedagogická fakulta UHK: *Individuální doučování*, event. *Dobrovolnická praxe*; Pedagogická fakulta UP: *Dobrovolnická edukační praxe 1, 2, 3*; Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická TUL: studenti jsou oslovováni k pomoci bezprostředně po nastalé potřebě – není pro ně otevírán samostatný předmět, ale dobrovolnické aktivity jsou součástí povinných předmětů *Pedagogické praktikum* či *Asistenční praxe – povinná praxe*). Při zajištění doučování spolupracuje většina fakult s Národním pedagogickým institutem ČR, který pomáhá se zprostředkováním dobrovolného doučování.³

Kromě toho jsou na univerzitách podporovány i další dobrovolnické činnosti studentů v organizacích, spolcích, sdruženích, které působí v oblasti dobrovolnické činnosti, např. Pedagogická fakulta JU: *Dobrovolnická praxe*; Pedagogická fakulta MU: *Ped_Dobro Dobrovolnictví*; Fakulta pedagogická ZČU: *Pedagogická praxe v mimoškolních aktivitách*. Vzhledem k aktuální situaci na Ukrajině se zapojují mnozí studenti i v doučování češtiny žáků z Ukrajiny.

Povinnost hodin za přímou dobrovolnickou činností se na univerzitách odvíjí od kreditového ohodnocení daného předmětu, nejčastěji v rozsahu min. 15–20 hodin (2 kredity) až 36–40 hodin (4 kredity).

Atest bývá v různé formě – od doložení záznamu o praxi včetně docházkového listu a kladné hodnocení vedoucím praxe v daném

1 HESTIA (2022, 18. červenec). *Etický kodex portálu Dobrovolník.cz*.
<https://www.dobrovolnik.cz/sites/default/files/kodex.pdf>

2 LATA (2022, 18. červenec). *Etický kodex dobrovolníka*.
<https://www.lata.cz/wp-content/uploads/2021/02/Eticky->

[kodex-dobrovolnika.pdf](#)

3 Zapojme všechny (2022, 5. srpen). *Doučování*.
<https://zapojmevsechny.cz/doucovani/zajem-doucovani>

zařízení (např. UHK), doložení záznamu o praxi a odevzdání eseje s výchovným zaměřením (TUL); odevzdání portfolia s vypracovanými úkoly praxe, sebereflexe a následně reflexi po jejím vykonání (např. JU, MU, UK, ZČU). Většina fakult klade také velký důraz na reflexi dobrovolnických aktivit (v souladu např. s Korthagenem, 2011).

Dobrovolnický typ praxe na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy

Naše šetření bylo zaměřeno na studenty studijního programu Specializace v pedagogice, Psychologie a Speciální pedagogika. Vstupem do analýz výsledků je i souhrn informací, jak jsou dobrovolnické aktivity fakultou podporovány.

- Dobrovolnické praxe jsou od roku 2019/2020 zařazeny nejdříve jako volitelný, v nových akreditacích od roku 2021 jako povinně volitelný předmět ve studijních plánech bakalářských programů se zaměřením na vzdělávání. Student si volí sám zařízení či aktivity, které bude vykonávat (doučování, hlídání dětí, volnočasové aktivity aj.). Je stanovena minimální časová dotace těchto aktivit, výstupem je zápočet, který studenti získávají za reflexi v rámci reflektivního semináře.
- Podobný princip, tj. povinně volitelný předmět, je v současné době také v bakalářském studiu psychologie s rozšířením o speciální pedagogiku, kde je navíc povinnost zpracovat z praxe reflektivní esej. Avšak v době, na kterou cílilo naše šetření (tj. jak bude uvedeno dále), ve studijním plánu dobrovolnická praxe ještě nefigurovala. V navazujícím magisterském studiu psychologie mají odborné praxe velkou úlohu a činí 28 kreditů v rámci studia. Jsou rozděleny na encyklopedické (= povinné, ve školství a zdravotnictví, celkem 8 pracovišť) a specializované (povinně volitelné, dle výběru studenta, celkem 2 pracoviště). Dobrovolnické aktivity zde mohou být realizovány v rozsahu jednoho pracoviště (rozsah přímých činností 40 hodin). V obou stupních studia si však mohou studenti zvolit volitelný předmět zaměřený na dobrovolnické aktivity.

- Studenti speciální pedagogiky mohou uplatnit své dobrovolnické aktivity pouze v rámci volitelných předmětů tím, že absolvují dobrovolnickou praxi společně se studenty se zaměřením na vzdělávání.
- Dále je pro všechny studenty fakulty možnost absolvovat volitelný předmět *Reflexe dobrovolnických aktivit*, který organizuje katedra pedagogiky ve spolupráci s organizací Hestia. Zahrnuje vedení volnočasových aktivit dětí a mládeže, asistentskou činnost ve škole, programy pro seniory, asistenční činnost v sociálních službách, práce s klienty v terénních programech, canisterapii, dobrovolnictví v nemocnicích apod. Obsahová struktura je zaměřena na základní témata týkající se osobnostních, vzdělávacích, organizačních, právních a rozvojových aspektů dobrovolnictví.

Cíl a metodologie studie

Cíl studie

Příspěvek je postaven na dvou sběrech dat, které se otázky dobrovolnictví v přípravě na povolání pro pomáhající profese týkaly. První sběr dat vzešel od studentů bakalářských a navazujících magisterských studijních programů, sdružených pod studijním programem Specializace v pedagogice/ Učitelství pro střední školy (v kombinaci oborů se zaměřením na všeobecně vzdělávací předměty), kteří absolvovali volitelný předmět se zaměřením na dobrovolnictví. Účastnili se ho ale i studenti, kteří jej absolvovali a byli ze studijního programu Učitelství pro základní školy, obor Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Druhý sběr dat zahrnuje skupinu studentů ve studijních programech speciální pedagogiky a psychologie, v bakalářském i navazujícím magisterském stupni. V těchto dvou programech mají praxe poměrně velkou dotaci (časovou i kreditovou) a jsou také uznávány dobrovolnické praxe, v podobě povinně volitelných nebo povinných předmětů (samostatný předmět k dobrovolnictví zatím neexistuje).

Cílem obou šetření není jen prezentace výsledků v odborné studii, ale také jejich poskytnutí vedení fakulty pro případné návrhy změn či rozšíření možnosti zúčastnění dobrovolnické praxe ve studijních plánech.

Naše studie je postavena na dotazníkovém šetření, které je popsáno níže. Vzhledem k cíli výzkumu jsme si stanovili následující výzkumné otázky:

- VO1:
Ve kterých stupních studia jsou studenty dobrovolnické aktivity vykonávány?
- VO2:
Které typy dobrovolnických aktivit studenti vykonávají, resp. vykonávali?
- VO3:
Jakou motivaci pro výkon dobrovolnické praxe studenti měli?
- VO4:
Jaké pozitivní a rizikové aspekty dobrovolnictví vnímají studenti?
- VO5:
Jaký přínos dobrovolnických aktivit zaznamenali studenti u podpořené osoby nebo skupiny osob?
- VO6:
Jak hodnotí studenti zařazení dobrovolnických praxí do studijních plánů, příp. Jaké změny navrhují?
- VO7:
Jakým způsobem by podle studentů měly být dobrovolnické praxe organizovány a jak zakončeny?

Metoda sběru dat: online dotazník a jeho popis

Jako metoda sběru dat byl zvolen online dotazník, který byl sestaven na základě

výše uvedených výzkumných otázek. Při jeho konstrukci autoři studie vycházeli z pravidel, které jsou prioritní pro zajištění validity výzkumu. Dotazník prošel expertním kolegiálním posouzením.

Důraz byl kladen na jasnost, stručnost a srozumitelnost jednotlivých položek. Byly formulovány tak, aby bylo zamezeno chápání položek více možnými způsoby. Identifikační údaje byly formulovány co nejstručněji tak, aby nezatěžovali respondenta, ale zajistili nezbytné informace o něm ve vztahu k výzkumným otázkám.

Druhy položek (otázek)

Důležitým aspektem je vymezení položek (Chráška, 2016). Dotazník obsahuje jak obsahové, tak funkcionální položky, kde jsou využity konkrétně kontaktní položky, funkcionální položky, kontrolní položky zajišťující validitu šetření a filtrační položky. Dotazník byl rozdělen do tří sekcí (A-C). Obsahoval celkem 14 otázek sledujících dobrovolnictví z pohledu studentů a 5 otázek mělo charakter identifikačních dat k popisu skupin respondentů.

Otázky byly rozděleny na povinné a nepovinné. Mezi povinné otázky byly zařazeny všechny identifikační otázky a poté otázky důležité pro zajištění validity dotazníku. Mezi nepovinné otázky byly poté zařazeny položky rozvíjející šetření.

Tab. 1 propojuje výzkumné otázky s jednotlivými částmi dotazníku a prezentuje typologii použitých otázek.

Tabulka 1. Konstrukce dotazníku – typy položek

Sekce A	VO2: <i>Které typy dobrovolnických aktivit studenti vykonávají, resp. vykonávali?</i> VO3: <i>Jakou motivaci pro výkon dobrovolnické praxe studenti měli?</i> VO4: <i>Jaké pozitivní a rizikové aspekty dobrovolnictví vnímají studenti?</i> VO5: <i>Jaký přínos dobrovolnických aktivit zaznamenali studenti u podpořené osoby nebo skupiny osob?</i>	Zkušenosti a motivace pro dobrovolnictví; přínos praxe; rizika spojená s dobrovolnickou činností	Otázky A1-A9 Počet polytomických položek celkem: 15 Z toho počet s výčtovým typem: 2 Z toho počet se škálovým typem (Likertova škála): 13 Počet otevřených otázek: 9
Sekce B	VO6: <i>Jak hodnotí studenti zařazení dobrovolnických praxí do studijních plánů, příp. Jaké změny navrhují?</i> VO7: <i>Jakým způsobem by podle studentů měly být dobrovolnické praxe organizovány a jak zakončeny?</i>	Dobrovolnické aktivity a příprava na profesi; zařazení dobrovolnické praxe do studijních plánů a formy atestu	Otázky B1-B5 Počet polytomických položek celkem: 3 Z toho počet s výběrovým typem: 3 Počet otevřených otázek: 6

Sekce C	<i>VO1: Ve kterých stupních studia jsou studenty dobrovolnické aktivity vykonávány?</i>	Identifikační údaje (pohlaví, věk, stupeň vzdělání, aktuální stav studia, studijní obor)	Otázky C1-C5 Počet polytomických položek celkem: 2 Z toho počet s výběrovým typem: 2 Počet otevřených otázek: 5
----------------	---	--	--

Realizace dotazníkového šetření a popis výzkumného vzorku

Dotazník byl připraven a realizován v červenci 2022. Byl zprostředkován studentům Pedagogické fakulty UK, kteří absolvovali v bakalářském či navazujícím magisterském a magisterském studiu volitelný předmět *Dobrovolnická činnost v době mimořádné (COVID-19)* nebo na něj navazující předmět *Dobrovolnická činnost*. Dále byli osloveni studenti studijních programů psychologie a speciální pedagogiky, neboť v jejich studiu je na praxe kladen důraz a mohou ji také v některých případech plnit formou dobrovolnických aktivit. Dotazník byl rozšířen prostřednictvím vygenerovaného emailu, ve kterém byl vysvětlen záměr celého šetření a zdůrazněno bylo zachování anonymity při nakládání s daty. Kromě toho byly použity sociální sítě – studentské skupiny na FB, kde jsme prezentovali záměr šetření a zprostředkovali odkaz na dotazník. Takto se dotazník dostal i mezi absolventy fakulty v daných studijních programech. Nelze přesně doložit (a tedy i spočítat procentuální návratnost), jak početná byla oslovená skupina, neboť není potvrzeno, že všichni oslovení s mailem v době šetření pracovali, případně že zapsaní do příslušných online skupin se v daném

období skutečně připojili. Výsledné počty respondentů ukazuje tabulka 2.

Celkově jsme získali odpovědi od 62 respondentů, z toho bylo 7 mužů (11,3 %). Poměr pohlaví odráží skutečnost, že na Pedagogické fakultě studuje více žen než mužů (v poměru 4:1). Věkový průměr činil 26,7 let, se směrodatnou odchylkou 6,2 let. Na poměrně velké variabilitě respondentů z hlediska věku se podílí to, že v programech speciální pedagogiky je realizováno i kombinované studium, které umožňuje studium osobám, které již v praxi působí. Vliv má i účast absolventů na šetření (celkem 8 respondentů, tj. 12,9 %).

Srovnáme-li vzorek z hlediska studovaných nebo vystudovaných studijních programů, vidíme, že jsou nejvíce zastoupeny programy psychologie (celkem 40,3 %), dále programy speciální pedagogiky (30,6 %) a učitelské programy (25,8 %). Studijní obor Učitelství pro 1. stupeň ZŠ činí pouze 3,2 %.

Více odpovědí bylo získáno od studentů či absolventů navazujícího magisterského (nebo magisterského) studia – celkem 37 respondentů (59,7 %). Odpovědi studujících nebo absolventů bakalářského studia byly v menším počtu (25 respondentů, 40,3 %).

Tabulka 2. Rozložení respondentů

Studijní programy	Bakalářské studium	Magisterské a navazující magisterské studium	Celkem
	N (%)	N (%)	N (%)
SP Specializace v pedagogice (obory se zaměřením na vzdělávání, Učitelství pro SŠ (obory VVP)	10 (16,1)	6 (9,7)	16 (25,8)
SP Učitelství pro ZŠ		2 (3,2)	2 (3,2)
SP Psychologie	7 (11,3)	17 (27,4)	24 (38,7)
SP Speciální pedagogika	8 (12,9)	12 (19,4)	20 (32,3)
Celkem	25 (40,3)	37 (59,7)	62 (100)

Způsob zpracování dat

Vzhledem k tomu, že dotazník obsahoval různé typy otázek, lišily se také postupy zpracování dat. Základní soubor dat byl

získán převodem odpovědí z Google Forms do prostředí Microsoft Excel, které následně umožnilo další zpracování.

V otázkách s nucenou volbou odpovědí byly

spočteny frekvence jednotlivých odpovědí a jejich relativní četnosti. Jednotlivé nálezy jsou slovně okomentovány přímo v textu, v některých případech i s doplňujícími tabulkami a grafickým znázorněním.

U otázek, které měly podobu Likertovy škály, byly prostřednictvím funkcí Microsoft Excel spočteny aritmetické průměry, směrodatné odchytky a frekvence stupňů škály, vytvořeny byly také příslušné grafy k prezentaci získaných výsledků. Z důvodu přehlednosti byly průměrné odpovědi i procentuální četnosti zaokrouhleny na jedno desetinné číslo.

Při vyhodnocování otevřených otázek bylo využito otevřené kódování a použit program pro kvalitativní analýzu dat (MAXQDA Analytics Pro 2022, verze 22.2.1). U všech otázek byly výpovědím přiděleny kódy, které byly dále slučovány do kategorií. Tyto kategorie byly kvantifikovány a vyneseny do grafů (např. otázka A2 nebo B1) nebo kategorizovány a slovně okomentovány (např. otázky A6 či A7). Autentické výpovědi respondentů jsou psány kurzívou, k označení respondentů v závorce slouží kombinace písmena R (respondent) a číslice (pořadí respondentů dle odpovědí v dotazníku).

Výsledky

Ve kterých stupních studia jsou studenty dobrovolnické aktivity vykonávány?

V této otázce rozlišujeme nejdříve odpovědi respondentů podle stupňů studia (viz tabulka 3) a dále pak podle studijních oborů. Společným znakem je, že dobrovolnické praxe nebyly vykonávány až v daném stupni studia, nýbrž dříve, a to již od střední školy, ovšem liší se frekvence těchto aktivit mezi studijními obory. Studenti bakalářského studia dobrovolnictví na střední školy uváděli v souhrnu ve více než třetině případů, studenti navazujícího magisterského studia pak ve dvou pětinách případů. Tento výsledek je ale dán zejména výpověďmi studentů psychologie, kde je vyšší míra těchto aktivit v bakalářském studiu (50,7 %) a zejména v navazujícím magisterském studiu (70,6 %). Může to být dáno tím, že některé vysoké školy mají či měli bonifikující kritérium k přijetí právě nějakou formu praxe v pomáhajících profesích, kterou si

studenti zajišťují právě dobrovolnictvím. Studenti učitelských oborů a oborů speciální pedagogiky se pohybují mezi cca 17 až 30 % v dobrovolnické praxi před zahájením pregraduálního studia.

Dalším společným znakem je, že v daném stupni studia vykonávají dobrovolnické praxe velké skupiny studentů z oslovených respondentů (v tabulce označeno tučně). Nálezy však nemůžeme zobecnit na všechny studenty Pedagogické fakulty. To, že v bakalářském stupni figuruje dobrovolnictví v 92 %, je posíleno tím, že se jedná o respondenty, kteří absolvovali volitelný předmět, ve kterém mohli své dobrovolnictví zúčtovat získáním zápočtu. Na druhou stranu, vysoký podíl zapojených studentů vidíme i u studentů speciální pedagogiky a psychologie, kde samostatný volitelný předmět dobrovolnických aktivit ve studijním plánu není (mohou ho mít pouze jako volitelný předmět, který realizuje jiná katedra). Také v navazujícím magisterském studiu byly dobrovolnické praxe poměrně časté (pozitivní odpověď v souhrnu u cca dvou třetin respondentů). Zde je opět zajímavá situace u studentů psychologie – nejmenší procento dobrovolnictví je pravděpodobně ovlivněno tím, že v daném oboru dosahují odborné praxe 28 kreditů, což možná již studentům neumožňuje tolik dobrovolničit. Ale na druhou stranu – na dobrovolnické aktivity si najde čas polovina respondentů tohoto oboru.

Ještě lze popsat rozdíly dobrovolnictví v závislosti na stupni studia ve stejných oborech – v učitelských oborech je výrazně vyšší frekvence (100 %) u bakalářského studia oproti navazujícímu magisterskému studiu (25 %). Vysvětlujeme si ho tím, že v době, kdy studenti vyššího stupně studia byli v bakalářském studiu, ještě samostatný volitelný předmět nefiguroval ve studijních plánech, byl zaveden až v souvislosti se situací kolem onemocnění COVID-19 (doučování, dobrovolnictví v sociálních a zdravotních zařízeních). Výsledek lze interpretovat tak, že existence předmětu ve studijním plánu může posilovat zájem o dobrovolnické aktivity (a fakulta tak naplňuje tzv. třetí roli, která se o ní očekává).

Dobrovolnictví není ukončeno ani po odchodu do praxe – zde jsme těžili z informací od absolventů. V souhrnu bylo uvedeno malé

číslo – 5 respondentů. Jsou to však z celku 7 absolventů zapojených do našeho šetření téměř tři čtvrtiny absolventů. Interpretace může být, že pokud má student zkušenost s vykonáváním dobrovolnictví, s velkou pravděpodobností si ho udrží i po nástupu do praxe. Musíme ale také myslet na to, že dotazníkové šetření zaujalo právě ty, kteří mají k dobrovolnictví nějaký vztah nebo ho dokonce vykonávají i po odchodu z vysoké školy.

V doplňujících volných odpovědích ještě zaznělo, že dobrovolnictví bylo vykonáváno již v průběhu 2. stupně ZŠ (n = 2). V jednom případě respondentka uvedla, že ke studiu speciální pedagogiky ji přivedly právě dobrovolnické aktivity.

Tabulka 3. Dobrovolnická praxe z hlediska studijních oborů v jednotlivých stupních studia

	Bc. učitelství	Bc. psychologie	Bc. speciální pedagogika	Celkem
	(N = 10)	(N = 7)	(N = 8)	(N = 25)
na SŠ	3 (30)	4 (57,1)	2 (25)	9 (36)
bc. studium	10 (100)	6 (85,7)	7 (87,5)	23 (92)
i po odchodu z VŠ	1 (10)	0	1 (12,5)	2 (8)
jiné		1 (14,2)	1 (12,5)	2 (8)
	Nmgr. učitelství	Nmgr. Psychologie	Nmgr. Speciální pedagogika	Celkem
	(n = 8)	(N = 17)	(N = 12)	(n = 37)
SŠ	2 (25)	12 (70,6)	2 (16,7)	16 (42,2)
bc. studium	2 (25)	16 (94,1)	9 (75)	27 (72,9)
nmgr. studium	7 (87,5)	8 (47,1)	9 (75)	24 (64,9)
i po odchodu z VŠ	1 (12,5)	1 (5,8)	1 (16,7)	3 (18,9)
jiné			1 (8,4)	

Další pohled na vykonávané dobrovolnictví může být přes trajektorii, kdy bylo započato s těmito aktivitami a jak dlouho byly vykonávány – sledován byl průběh dobrovolnictví u každého respondenta. Respondenti měli možnost vykonávat dobrovolnickou činnost v rámci různého typu studia, také se s ní mohli setkat již dříve na střední škole a pokračovat v ní dále na vysoké škole. Z celkového počtu respondentů (n = 62) ukončil dobrovolnickou činnost po střední škole a dále v ní již nepokračoval na vysoké škole pouze jeden respondent. Naopak 24,2 % respondentů (n = 15) vykonávalo dobrovolnickou činnost jak na střední škole, tak v bakalářském studiu, z čehož dva respondenti navíc vykonávali dobrovolnickou činnost i mimo předmět týkající se dobrovolnické činnosti (ve stavebnictví) a jeden z respondentů po ukončení bakalářského stupně studia pokračoval v dobrovolnické činnosti i při zaměstnání. 37 % respondentů (n = 23) se

s dobrovolnickou činností setkalo až v průběhu bakalářského studia. 32 % respondentů (n = 20) potvrdilo, že dobrovolnickou činnost vykonávají kontinuálně již od střední školy přes bakalářské studium až po nynější navazující magisterské studium či magisterské studium, z čehož 3 respondenti z této skupiny pokračují s dobrovolnickou činností i při svém zaměstnání. Pouze 6,4 % respondentů (n = 4) se s dobrovolnickou činností setkali až v navazujícím magisterském studiu.

Které typy dobrovolnických aktivit studenti vykonávají, resp. vykonávali?

Oblast, v níž byla dobrovolnická činnost vykonávána

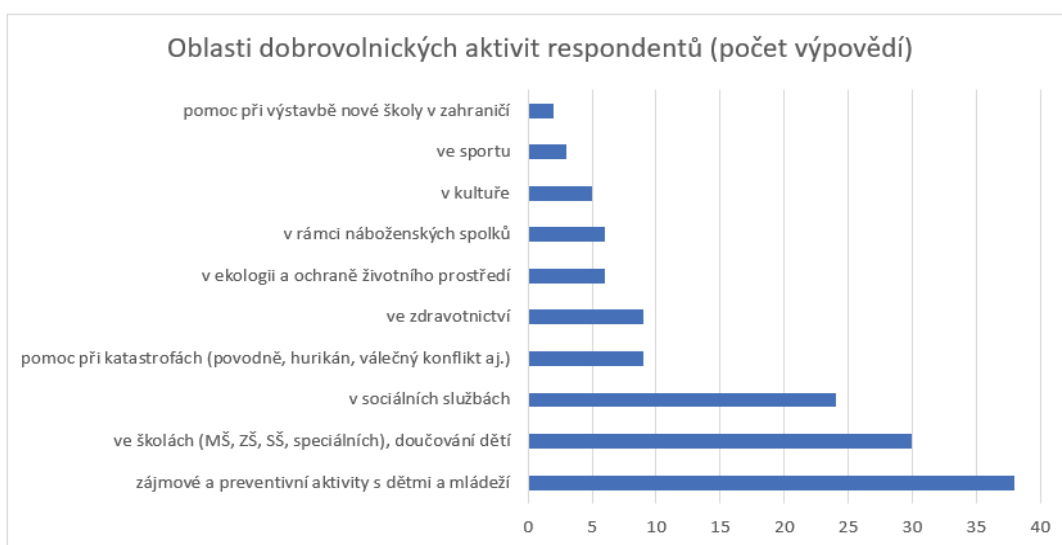
V této položce respondenti označovali všechny oblasti svých dobrovolnických aktivit. S ohledem na typ respondentů (viz popis výzkumného

vzorku) převažují zájmové a preventivní aktivity s dětmi a mládeží a dobrovolnické aktivity na různých stupních a typů škol, včetně doučování dětí. V sociálních službách většinou dobrovolničili studenti speciální pedagogiky a psychologie.

Někteří respondenti vykazovali celou řadu dobrovolnických činností v rozmanitých oblastech, např. jeden respondent uvedl jako oblast svých dobrovolnických aktivit: *s dětmi a mládeží v rámci zájmových či preventivních aktivit, ve školách (mateřských, základních, středních, speciálních), v ekologii a ochraně životního prostředí i v rámci pomoci při katastrofách (povodně, hurikán, válečné konflikty, včetně války na Ukrajině)* (R3, R56) nebo další uvedl své zkušenosti

s dobrovolničením *ve zdravotnictví, v rámci pomoci při katastrofách (povodně, hurikán, válečné konflikty, včetně války na Ukrajině), v kultuře, v rámci sociálních služeb a v rámci náboženských spolků* (R28).

Již v oblastech dobrovolnictví a při specifikaci těchto činností je patrné, že studenti PedF UK výrazně vypomáhali v době propuknutí pandemie COVID-19 a při zavedení restrikcí s ní spojených, dále při katastrofách nebo ve spojitosti s válečným konfliktem na Ukrajině. Podobné zkušenosti uvádí v České republice Činčalová a Černá (2021), v zahraničí např. Nanavaty, 2020; Ludvigsen a Hayton, 2020; Cullum et al., 2020; Shamma a Kassem, 2021).

Graf 1. Oblasti vykonávaných dobrovolnických aktivit (n =62)

Bližší specifikace dobrovolnických aktivit

Při specifikaci svých dobrovolnických aktivit **v oblasti zájmových či volnočasových aktivit s dětmi** respondenti uváděli například organizaci či roli vedoucího na letních kempech, vedení kroužků či skautského oddílu, výpomoc v nízkoprahovém centru, pomoc na projektových dnech speciálních škol, herní aktivity s dětmi na neurologickém oddělení nemocnice, případně zahraniční zkušenosti, jako je organizace volnočasových aktivit pro děti z dětských domovů nebo děti se znevýhodněním v Srbsku. **Při práci s klienty** byly nejméně často uváděny zájmové aktivity pro dospělé lidi s PAS,

dále vedení kognitivního tréninku či výuky cizího jazyka u lidí s duševním onemocněním v centru denních aktivit či hudební chvílky v domově seniorů.

V oblasti doučování dětí respondenti nejčastěji specifikovali doučování dětí sociálně znevýhodněných a dětí se specifickými vzdělávacími potřebami.

V **sociálních službách** se jednalo o asistenci dětem i dospělým jedincům s PAS, osobám se zdravotním postižením (explicitně zmiňování nevidomí klienti), výpomoc seniorům v domově s pečovatelskou službou či péče o lidi bez domova (příprava jídla, poskytování oblečení).

V oblasti dobrovolnických aktivit **při katastrofách** se nejčastěji objevovala pomoc při přírodních katastrofách typu požár nebo hurikán, a to se týkalo zejména fyzických aktivit (odklizení následků katastrofy či stavební práce). Při **ochraně životního prostředí** byl explicitně zmiňován sběr odpadu.

Dobrovolnické aktivity **ve zdravotnictví** se nejčastěji týkaly pomoci ve zdravotnickém zařízení během covidové pandemie nebo návštěv v nemocnicích a práce s lůžkovými pacienty.

Ve vyhodnocení předchozí otázky se sice tato oblast nevyskytovala, ale v podrobnějších odpovědích bylo explicitně jmenováno **organizování veřejných sbírek** (potravinové sbírky, květinový den – boj proti rakovině, sbírky pro Ukrajinu) či **administrativní pomoc** v době pandemie COVID-19, při počátku válečného konfliktu na Ukrajině nebo v PPP.

Vykonané aktivity z hlediska počtu hodin

Respondenti měli za úkol odhadnout počet hodin strávených svou dobrovolnickou činností. Vzhledem k otevřené položce mohli svou odpověď doplnit komentářem. Vzhledem k velmi široké škále absolvovaného počtu hodin jsme se rozhodli klasifikovat odpovědi respondentů do čtyř kategorií. První kategorie zahrnuje respondenty (n = 13), kteří absolvovali dobrovolnickou činnost v rozmezí do 50 hodin. Tuto skutečnost uvedlo 21 % respondentů s poznámkou, že se jednalo především o dobrovolnickou činnost týkající se pomoci dětem, seniorům při pandemické situaci. Do druhé kategorie byli zařazeni respondenti (n = 31) s absolvováním dobrovolnické praxe v rozmezí 51–300 hodin. Z těchto 50 % respondentů uvedli 2 respondenti, že dobrovolnickou činnost provozují pravidelně několik dní v týdnu. Třetí kategorie zahrnuje respondenty (n = 10), kteří absolvovali dobrovolnickou činnost v rozmezí 301–1000 hodin. Někteří respondenti (16,1 %) dodávali, že je složité odhadnout přesný počet strávených hodin dobrovolnickou činností, protože pravidelně vykonávají tuto činnost již několik let. Poslední kategorie zahrnuje respondenty (n = 4), kteří uvedli, že dobrovolnickou

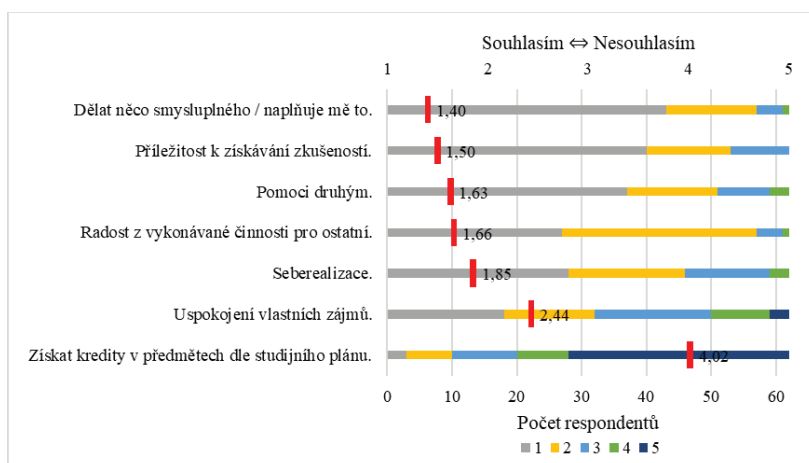
činností strávili více jak tisíc hodin. Především se jedná o respondenty (6,4 %), kteří opět dlouhodobě dobrovolnickou činnost vykonávají. Čtyři respondenti (6,4 %) na otázku neodpověděli s odůvodněním, že nedovedou odhadnout počet hodin strávených dobrovolnickou činností.

Jakou motivaci pro výkon dobrovolnické praxe studenti měli?

Tato otázka byla nejdříve posuzována na Likertově pětistupňové škále (viz graf 2). Motivace respondentů začít vykonávat dobrovolnické aktivity vyvěrala především ze **snahy dělat něco smysluplného, respondenty činnost naplňovala**. Silná je také **pragmatická motivace**, kdy je dobrovolnictví vnímáno jako **příležitost získávat zkušenosti**. Rovněž **altruistickou motivaci pomoci druhým** uváděla více než polovina dobrovolníků, kteří se zúčastnili šetření. V menší míře pak motivací k dobrovolnictví bylo **uspokojení vlastních zájmů respondentů** a jen pro necelou šestinu respondentů (n = 10, kteří odpověděli 1 či 2) bylo motivací také **získání kreditů v předmětech dle studijního plánu**.

Jisté **rozdíly** v motivacích byly identifikovány **mezi muži** (n = 7) a **ženami** (n = 55), nicméně s ohledem na nízký počet mužů účastnících se průzkumu je potřeba výsledky interpretovat s opatrností. Ve výrazně vyšší míře souhlasily ženy s tím, že motivací pro dobrovolnickou činnost byla **radost z vykonávané činnosti pro ostatní** (v průměru 1,58 u žen a 2,29 u mužů, tedy rozdíl 0,7) a ženy také ve vyšší míře souhlasily, že motivací bylo **uspokojení vlastních zájmů** (v průměru 2,31 u žen a 3,43 u mužů, tj. rozdíl 1,12).

Rozdíly jsme identifikovali i mezi studenty bakalářských a magisterských programů v oblasti pragmatických motivací. Zatímco u studentů navazujícího magisterského studia byla motivace začít dobrovolnickou činností více spojena s uspokojením vlastních zájmů (v průměru 2,22) a získáním kreditů (v průměru 4,19), studenti bakalářských programů naopak méně často souhlasili, že motivací pro ně byla snaha uspokojit vlastní zájmy (v průměru 2,64) a častěji uváděli motivaci získat kredity (v průměru 3,64).

Graf 2. Motivace respondentů k dobrovolnické činnosti

Poznámka: Respondenti odpovídali na otázku v dotazníku: Jaká byla motivace, že jste začal(a) s dobrovolnými aktivitami? na škále od 1 – Souhlasím po 5 – Nesouhlasím. Zdroj: vlastní šetření, celkem n = 62

Abychom získali pestřejší obraz motivací pro dobrovolnické praxe, doplnili jsme Likertovy škály i nepovinnou otázkou, ve které mohli respondenti slovně uvést další důvody, **proč dobrovolnické aktivity vykonávali nebo stále vykonávají.**

Respondenti specifikovali zejména položku A5.1 (pomoci druhým) – dobrovolnické aktivity jim umožnily **sledovat pokrok klientů** (u doučování výpověď R4: *Těší mě vidět pokrok dětí, jejich motivaci učit se, možnost jim pomoci s jejich sebevědomím a také pro mě možnost zkoumat, jak dětem vysvětlovat probírané jevy různými způsoby a metodami*) či je k pomoci druhým zavedla **vlastní zkušenost** (*sama jsem byla v roli dítěte se SVP, kterému se nedostalo pomoci od nikoho – to je můj hnací motor, chci pomoci, protože opravdové pomoci se nedostává*, R35; *sama jsem byla postižena distanční výukou, tak jsem chtěla pomoci dětem, které byly v podobné situaci*, R12) a **pocit odpovědnosti ke společnosti.**

K položce A5.2 (Příležitost k získávání zkušeností) doplňovali respondenti potom **praxi pro budoucí profesi** (např. *pro získání nějaké praxe k ústnímu kolu přijímacího řízení oboru psychologie či kontakt na neziskovou organizaci, s níž bych chtěla nadále spolupracovat; Chtěla jsem poznat obor, který jsem zvažovala studovat na VŠ*).

Mezi dalšími důvody bylo respondenty zmiňováno **poznání nových lidí a kontakty s podobně smýšlejícími jedinci, získávání**

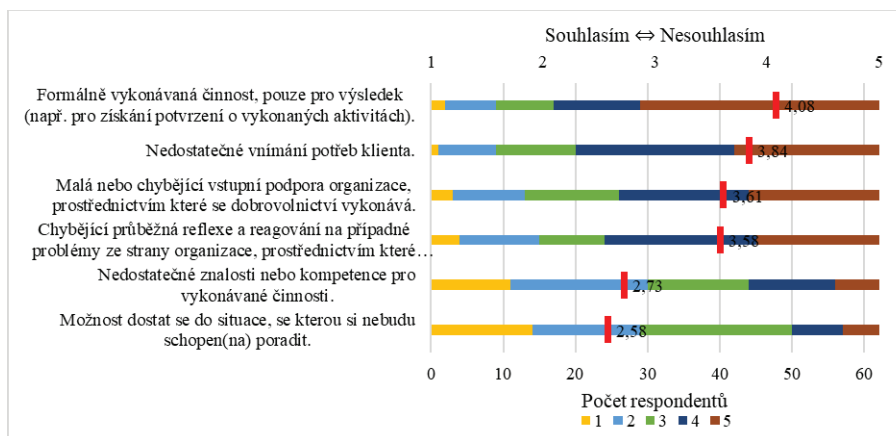
nových příležitostí. Není výjimkou ani zkušenost studentů a studentek, kteří každoročně vyjíždějí s Evropským sborem solidarity: *Je to příležitost, jak poznat jiné země a různé mladé lidi z celého světa a zároveň se dozvědět více o systému péče o lidi s postižením v dané zemi* (R39).

Protože příklady táhnou, respondenti uváděli také jako jednu z motivací **inspiraci vyučujících a kamarádů** – někteří respondenti zmiňovali, že je motivovalo dobrovolnění vysokoškolských pedagogů, kteří předmět vyučovali, i kolegů a kamarádů, kteří se vydali stejnou cestou.

Poměrně netradiční motivací je potom **zdokonalení komunikativní kompetence v cizím jazyce** (dobrovolnické aktivity probíhaly v zahraničí).

Jaké pozitivní a rizikové aspekty dobrovolnictví vnímají studenti?

Nejčastěji vnímaným **rizikem dobrovolnictví** je pro naše respondenty možnost **dostat se do situace, se kterou si nebudou schopni poradit** – téměř polovina (n = 29) s tímto výrokem souhlasila. Jako riziko vnímají také **nedostatečné znalosti nebo kompetence pro vykonávané činnosti** (n = 30). Naopak naprostá většina respondentů (n = 45) jako riziko nevnímá to, že by šlo pouze o formálně vykonávanou činnost pro výsledek, jako riziko rovněž většina respondentů nevyhodnotila nedostatečné vnímání potřeb klienta (n = 42).

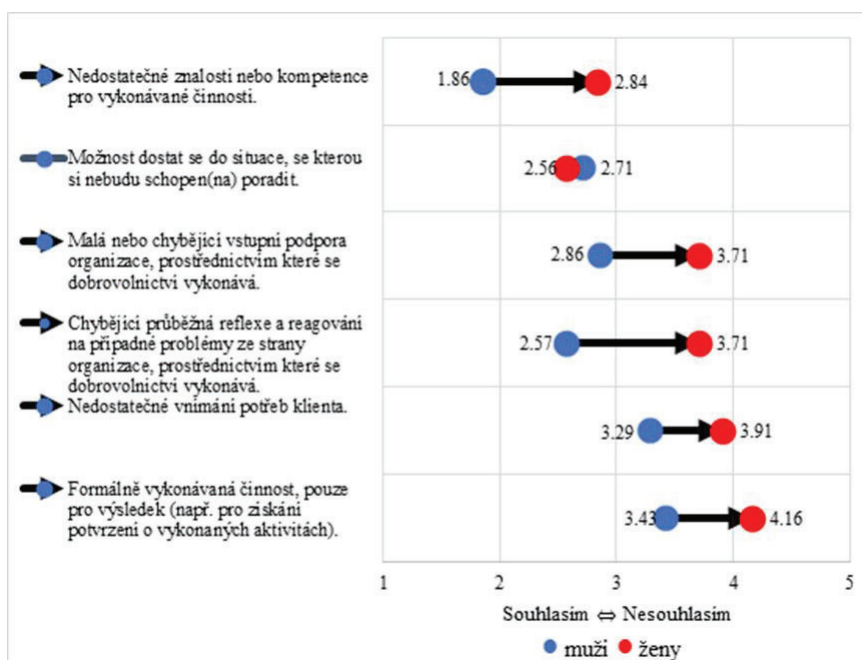

Graf 3. Rizika dobrovolnictví pohledem respondentů

Poznámka: Respondenti odpovídali na otázku v dotazníku Jaká rizika dobrovolnictví jste vnímal(a) nebo stále vnímáte? na škále od 1 – Souhlasím po 5 – Nesouhlasím. Zdroj: vlastní šetření, celkem n = 62

V odpovědích mužů a žen na tuto baterii otázek jsou značné rozdíly téměř v každé položce (viz Graf), zdá se, že muži v našem šetření jsou k rizikům dobrovolnictví vnímavější než ženy. Pouze možnost, že se

respondent dostane do situace, se kterou si nebude schopen poradit, vnímají jako riziko častěji ženy než muži. Ale všechny ostatní nabízené skutečnosti muži vnímají jako riziko dobrovolnictví častěji než ženy.

Graf 4. Rozdíly mezi muži a ženami ve vnímání rizik dobrovolnictví

Poznámka: Respondenti odpovídali na otázku v dotazníku: Jaká rizika dobrovolnictví jste vnímal(a) nebo stále vnímáte? na škále od 1 – Souhlasím po 5 – Nesouhlasím. Uvedené hodnoty ukazují prostý průměr za muže (n = 7) a ženy (n = 55) účastníci se šetření. Zdroj: vlastní šetření

Z hlediska úrovně studia nejsou mezi studenty bakalářských a magisterských programů věcně významné rozdíly, s výjimkou vnímání míry rizika malé nebo chybějící vstupní podpory organizace, prostřednictvím které se dobrovolnictví vykonává. To jako riziko častěji

vyhodnocují studenti bakalářských studijních programů (průměrný výsledek 3,44), v porovnání se studenty navazujících magisterských a magisterských programů (průměr 3,84). Pravděpodobně lze tyto rozdíly připsat odlišné délce dosavadních pracovních i jiných

zkušeností, které měli studenti možnost během vysokoškolského studia možnost získat.

I zde jsme Likertovy škály doplnili nepovinnou volnou otázkou, co ještě dále může být vnímáno jako riziko nebo nevýhoda dobrovolnictví. Mezi nevýhody, které se vztahují ke klientům, pro které jsou dobrovolnické aktivity vykonávány, byly uváděny **náročnost komunikace, nesouhlas s vykonávanými postupy a potřebnou dobou realizaci aktivity, malá trpělivost**. Ve vztahu k dobrovolníkům se objevoval **rozpor mezi nabízenými aktivitami a v praxi požadovanými činnostmi** či **chybějící metodická opora** organizace, pro kterou se dobrovolnictví vykonává. Náročnost výkonu dobrovolnictví vystihuje i výrok jednoho respondenta: „*Úskalí má dobrovolnictví takové, že je třeba mít dobře nastavené hranice a neztratit se v té pomoci, neztratit sebe sama. V některých momentech jsem prostě potřebovala sama pomoci, sama klid, nebo se odpojit, a zpočátku bylo těžké to těm ostatním, kteří sami volali o pomoc, vysvětlit*“ (R35).

Jaký přínos dobrovolnických aktivit studenti spatřují z pohledu své budoucí profese?

Téměř všichni respondenti se shodovali, že přínosnost své dobrovolnické praxe spatřují **v praxi v oboru a získání zkušeností** (konkrétně v 52 případech – viz tabulka 4), zejména využití svých teoretických znalostí o praxi, resp. obohacení v praktických znalostech, dovednostech a schopnostech, které se propojují s odbornými poznatky ze studia.

Budoucí pedagogové například uváděli, že dobrovolnická činnost při doučování pro ně byla **vynikající příležitostí vyzkoušet si všechny učící styly, možnost reagovat na individuální výkony dětí, pracovat s jejich motivací** (R4) nebo si uvědomili, která látka a v čem může být pro žáky problematická (R6). Nová pro ně byla i zkušenost s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (explicitně jmenovali žáky s odlišným mateřským jazykem, žáky se specifickými poruchami učení, s poruchou autistického spektra či žáky, kteří pocházejí z prostředí s nízkým sociálně kulturním statutem). V podobném duchu budoucí psychologové a speciální pedagogové oceňovali zejména osobní zkušenost s různými skupinami klientů, setkávání s nevšedními situacemi, a tím i lepší připravenost na praxi.

Dále zazníval přínos v **potvrzení své profílance** (celkem zmíněno 11x, např. *pro orientaci v budoucím pracovním prostředí, jaké jsou pracovní možnosti, s jakými klienty chci v budoucnu pracovat*, R41), **rozvoj komunikativních kompetencí** (celkem zmíněno 8x, např. v komunikaci s kolegy, klienty, dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami, ale i komunikaci v cizím jazyce při spolupráci v mezinárodním týmu) či **sebereflexe a uvědomění své hodnoty** (celkem 8x).

Někteří respondenti ještě zmiňovali benefit v poznání nových lidí, podobně smýšlejících či profesionály v oboru, případně odborná školení (*Součástí odměn za velké množství odpracovaných hodin na pozici dobrovolníka byla možnost účasti na odborných školeních organizace*, R20).

Tabulka 4. Oblasti přínosu dobrovolnických aktivit pro budoucí profesionály dle četnosti výpovědí respondentů.

Oblasti přínosu dobrovolnických aktivit pro budoucí profesionály (učitele, psychology, speciální pedagogy, logopedy)	Počet odpovědí (%)
Praxe v oboru a získání zkušeností	52 (83,9)
Potvrzení své profílance	11 (17,4)
Rozvoj komunikativních dovedností	8 (12,9)
Sebereflexe a uvědomění si své hodnoty	8 (12,9)
Potkávání nových lidí	5 (8,1)
Odborná školení	2 (3,2)

Jaký přínos dobrovolnických aktivit zaznamenali studenti u podpořené osoby nebo skupiny osob?

Jako nejčastější přínos u podpořených osob respondenti označovali **pokrok ve znalostech**

a dovednostech (celkem 29 výpovědí, tj. 46,7 %). U doučovaných dětí bylo nejčastěji **zmiňováno zlepšení studijních výsledků** (což vedlo i k jejich větší motivaci a zvýšení sebevědomí), **zlepšení komunikace v mateřském i cizím jazyce** (u žáků s OMJ)

nebo pokroky v sociálních dovednostech (při skupinových volnočasových aktivitách). U klientů spatřovali respondenti **zlepšení paměti a kognitivních funkcí či pokroky v sociálních dovednostech**.

S **rozvojem sociálních dovedností souvisí** další dvě kategorie – **smysluplné trávení volného času** podpořených osob a **pocit sounáležitosti** – že o ně má někdo zájem a věnuje jim čas a pozornost – to respondenti vnímali nejsilněji při dobrovolnictví v sociálních službách. Se stejnou četností se setkáváme s **přínosem nejen pro podpořenou skupinu osob nebo jednotlivce, ale celou organizaci** (např. *odlehčení vyčerpané sociální službě, R29*) či **rodinu** (v době volnočasových aktivit či doučování si unavení rodiče mohli odpočinout, R20, či *vyřídít běžné pochůzky, R28*).

Posledním okruhem přínosů, která nebyla zmiňována ojediněle, je **socializace** – ta byla zmiňována nejčastěji v souvislosti s celospolečenskými restriktivními opatřeními v důsledku pandemie COVID-19, např. *U dětí zdravotníků jsem viděla přínos, že děti mohly být i během covidu-19 v dětském kolektivu, resp. byly hlídány a měly zajištěn dozor* (hlídání dětí zaměstnanců ve FN Motol při zavření školských zařízení, R2) či u dospělých byl zřejmý reálný přesah do jejich životů – *socializace s ostatními lidmi s AS* (organizace zájmové aktivity pro dospělé osoby s PAS, R20)

Jak hodnotí studenti zařízení dobrovolnických praxí do studijních plánů, příp. Jaké změny navrhují?

Přínosy dobrovolnictví v přípravě na profesi

Téměř všichni respondenti se shodovali, že přínosnost dobrovolnické praxe spatřují **v praxi v oboru a získání zkušeností** (konkrétně v 52 případech), zejména využití svých teoretických znalostí o praxi, resp. obohacení v praktických znalostech, dovednostech a schopnostech, které se propojují s odbornými poznatky ze studia.

Budoucí pedagogové například uváděli, že dobrovolnická činnost při doučování pro ně byla *vynikající příležitost vyzkoušet si všechny učící styly, možnost reagovat na individuální výkony dětí, pracovat s jejich motivací* (R4) nebo si uvědomili, která látka

a v čem může být pro žáky problematická (R6). Nová pro ně byla i zkušenost s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (explicitně jmenovali žáky s odlišným mateřským jazykem, žáky se specifickými poruchami učení, s poruchou autistického spektra či žáky, kteří pocházejí z prostředí s nízkým sociálně kulturním statutem). Budoucí psychologové a speciální pedagogové oceňovali zejména osobní zkušenost s různými skupinami klientů, setkávání s nevšedními situacemi, a tím i lepší připravenost na praxi.

Dále zazníval přínos v **potvrzení své profylaxe** (celkem zmíněno 11x, např. *pro orientaci v budoucím pracovním prostředí, jaké jsou pracovní možnosti, s jakými klienty chci v budoucnu pracovat, R41*), **rozvoj komunikativních kompetencí** (celkem zmíněno 8x, např. v komunikaci s kolegy, klienty, dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami, ale i komunikaci v cizím jazyce při spolupráci v mezinárodním týmu) či **sebereflexe a uvědomění své hodnoty** (celkem 8x).

Někteří respondenti ještě zmiňovali benefit v poznání nových lidí, podobně smýšlejících či profesionály v oboru, případně odborná školení jako benefit za dobrovolnickou činnost (*Součástí odměn za velké množství odpracovaných hodin na pozici dobrovolníka byla možnost účasti na odborných školeních organizace, R20*).

Doporučení pro promítnutí dobrovolnické praxe do studijního plánu

K otázce, zda by se dobrovolnické aktivity měly promítnout do studijních plánů příslušných studijních programů, se vyjádřili všichni respondenti (n = 62). Vzhledem k faktu, že respondenti absolvují odlišné studijní programy, jsme se rozhodli **odpovědi na tuto otázku rozdělit dle příslušných oblastí**, tedy na studenty učitelských oborů (kombinace dvouoborů a učitelství prvního stupně pro základní školy) a studenty odborných programů (speciální pedagogika a psychologie). Dále jsme vzali též v potaz stupeň studia respondentů, tedy bakalářské, navazující magisterské/magisterské studium.

V učitelských programech, kde již existuje **volitelný předmět**, si ho přeje v této formě zachovat většina respondentů (80 %), případně je ustanovit jako povinně volitelný.

Jen 20 % by přivítalo jeho zařazení do povinné části studijního plánu. Naopak v „odborných“ programech předmět zatím nefiguroval a jako volitelný/povinně volitelný by ho doporučovalo 5 respondentů (33,3 %) a jako **povinný předmět** 7 respondentů (46,6 %). Setkáváme se zde ale i s výpovědí, že by v žádném případě neměl předmět figurovat ve studijním plánu, protože se tím **narušuje podstata dobrovolnictví**.

U studentů učitelských programů i zde převažuje názor ponechat předmět ve studijním plánu jako volitelný/povinně volitelný (6 respondentů, tj. 75 %), 25 % jako předmět povinný (2 respondenti). Tři pětiny studentů psychologie a speciální pedagogiky by doporučovalo formu volitelného/povinně volitelného předmětu, jedna třetina povinného předmětu. I zde se objevil názor, že by dobrovolnictví nemělo být prostřednictvím studijního plánu vyžadováno v jakékoli podobě (13,8 %).

Respondenti měli možnost vyjádřit se také v otevřené položce (pokud zaškrtnli „jiné“) k dobrovolnickým aktivitám jakožto předmětu, tuto možnost využilo napříč obory a typem studia 6 respondentů (9,7 %). Z odpovědí respondentů vyplývá, že dobrovolnictví by ze své podstaty mělo zůstat dobrovolné: „...*dle mého pohledu by mělo zůstat dobrovolnictví dobrovolné, aby jej vykonával jen ten, který opravdu sám od sebe chce* (R6)“ či *Neměl by to být povinný předmět, pak by se to dělalo pro povinnost, ne pro radost.* (R61). Zároveň respondenti kvitují předmět dobrovolných aktivit jako další možnost vedle existující povinné praxe.

Můžeme nyní shrnout, že nejvíce podpory napříč obory a typem studia získal názor respondentů (n = 36) ponechat dobrovolnické aktivity jako vstup do volitelného/povinně volitelného předmětu (58 %). Pro změnu v povinný předmět se rozhodlo 25,8 % respondentů (n = 16). Naopak možnost samostatného předmětu, ve kterém se uplatní dobrovolnické činnosti, odmítá pouze 6 respondentů (9,7 %). 4 respondenti volili otevřenou položku „jiné“, přičemž deklarovali, že by dobrovolnická praxe měla zůstat dobrovolnou i v případě volby předmětu ve studijním plánu, proto se také přikláněli k zachování dobrovolnických činností jako povinně volitelného předmětu.

Jakým způsobem by podle studentů měly být dobrovolnické praxe organizovány a jak zakončeny?

Doporučená forma atestování v předmětech dobrovolnické praxe

K otázce formy atestu u předmětu dobrovolnictví se vyjádřili všichni respondenti (n = 62). Nejvíce respondentů (42 %) zvolilo jako formu atestu **reflektivní seminář**, na kterém by každý student referoval své aktivity (n = 26). Druhou nejfrekventovanější odpovědí byla zvolena forma atestu **kombinací zápočtu za samostatnou aktivitu a reflektivní seminář**. Tuto možnost preferuje 19 respondentů (30,7 %). Formu atestu **zápočtu za dobrovolnickou činnost s vyjádřenými hodinami dobrovolnictví** preferuje 7 respondentů (11,3 %). **Potvrzení od příjemce dobrovolnických aktivit** zvolili 4 respondenti (6,5 %) a stejně tak 4 respondenti (6,5 %) vybrali možnost formou atestu jako **zápočtu za dobrovolnickou činnost s odevzdáním portfolia** s předem stanovenými úkoly a s vyjádřenými úkoly pro atestování (např. portfolio).

Doporučení oblasti, ve které by měla být dobrovolnická praxe vykonávána

Na otázku, zda by měla být ponechána volnost ve výběru dobrovolnických aktivit nebo by mělo být pevně stanoveno, v jakém prostředí má být dobrovolnická aktivita vykonávána, se nejvíce respondentů (n = 5) shodlo na tvrzení, že by měl být ponechán **volný výběr pro dobrovolnické aktivity v různých oblastech společenské praxe** (72,6 %). 11 respondentů (17,7 %) souhlasí s názorem, že by se dobrovolnictví mělo vztahovat k oboru, který student studuje, a 6 respondentů (9,7 %) zastává názor, že **konkretizace dobrovolné aktivity je vhodná**.

Ve volných odpovědích, které navazovaly na otázku, zda by měla být dána volnost ve výběru dobrovolnických aktivit nebo by mělo být pevně stanoveno, v jakém prostředí má být dobrovolnická aktivita vykonávána, respondenti preferovali volný výběr dobrovolnických aktivit, a to zejména z důvodu **získání rozmanitých zkušeností**. Proto také uváděli přínosnost dobrovolnických aktivit mimo svůj studijní obor: *Je dobré zažít rozmanitost světa* (R33) či *Je důležité*

a vhodné vyzkoušet si práci (a získat praxi) v různých oblastech (R2).

Zaznívala také doporučení na **propagaci dobrovolnických aktivit** – navrhovány byly semináře či besedy k možnostem dobrovolnictví i s příběhy dobrovolníků nebo společná „exkurze“, která by pokryla některou z dobrovolnických aktivit (např. v oblasti ekologie a ochraně životního prostředí).

Zhodnocení výsledků studie, DISKUSE A ZÁVĚR

Porovnání našich výsledků se zahraničními studii, event. českými

Autoři studie jsou si vědomi **limitů výzkumu**, proto především kladli důraz na odborné sestavení a vhodné využití dotazníkových položek (Chráška, 2016). Dalším limitem se stala návratnost rozeslaných dotazníků. Z celkového počtu studentů, kterým byl dotazník rozeslán, byla jejich návratnost 62 (plně vyplněných dotazníků). Autoři si jsou vědomi tohoto faktu a v rámci interpretace dat upozorňují, že výsledky sebrané na tomto vzorku studentů nelze zobecňovat, ale je třeba s nimi zacházet v rámci konkrétní skupiny studentů studujících zmíněné obory na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Určité zkreslení ve výběru činností dobrovolnické praxe můžeme přisuzovat pandemickému období a následujícímu válečnému konfliktu, kdy byl výběr dobrovolnických činností také přizpůsoben aktuální potřebnosti klientů. Dalším úskalím, které autoři vnímají, je tedy podmíněná platnost výsledků, která vychází vždy z aktuální společenské situace.

Ve kterých stupních studia jsou studenty dobrovolnické aktivity vykonávány?

Z výsledků našeho průzkumu vyplývá, že poměrně velký počet studentů Pedagogické fakulty vykonává dobrovolnické aktivity **v daném stupni studia**, ve kterém byli osloveni. Zajímavé však je, že jejich aktivity nejsou vázány jen na daný stupeň, nýbrž **započaly dříve**, a to někdy dokonce již na střední škole. Nejvíce jsou však vázány na **bakalářský stupeň studia**, což pravděpodobně souvisí s tím, že v navazujícím magisterském studiu jsou již vyšší nároky na pedagogické praxe (studenti učitelských

oborů) a odborné praxe (studenti psychologie a speciální pedagogiky).

Mlčák (2010) zaznamenal vyšší míru altruismu a empatičnosti u studentů pomáhajících profesí (včetně pedagogických oborů) než u studentů ekonomických studijních programů. Cruce a Moore (2007) prokázali, že studenti, kteří se připravují na své profese v oblasti vzdělávání, obchodu, biologických věd a společenských věd, se častěji hlásí k dobrovolnictví než studenti oborů uměleckých a humanitních. Náš poznatek s těmito výsledky koresponduje. Miticovi (2020) se v longitudinálním výzkumu potvrdilo, že účastníci studia v zahraničí se častěji hlásili k dobrovolnickým činnostem po studiu vysoké školy, avšak záleželo na jejich předchozích zkušenostech v oblasti dobrovolnictví. Vykonávali tedy dobrovolnické aktivity i jako absolventi.

Které typy dobrovolnických aktivit studentí vykonávají, resp. vykonávali?

I když byl obraz vykonávaných aktivit velmi široký, je zřejmé, že nejvíce studenty Pedagogické fakulty přitahují **dobrovolnické aktivity ve školách, v zájmových a preventivních aktivitách** s dětmi a mládeží a v **sociálních službách**. Právem tak můžeme dobrovolnické aktivity našich studentů považovat za přípravu na budoucí profesi učitele, psychologa a speciálního pedagoga.

Jakou motivaci pro výkon dobrovolnické praxe studentí měli?

Motivace našich studentů k dobrovolnictví vycházela zejména z **potřeby naplnit volný čas** smysluplnými aktivitami, dělat něco, co přináší **prospěch druhým** (podobně např. Frič a Pospíšilová, 2010; Matulayová, 2016). Na druhé straně byla také vnímána možnost **získání zkušeností**, a tak i **dalšího rozvoje**. V menší míře šlo o **uspokojení vlastních zájmů**, podobně jako **získání kreditů ve studiu** (k podobným závěrům dochází i Resch et al., 2022). Výsledky naší studie korespondují i s výsledky jiných autorů (např. Cívico-Ariza et al., 2020; Matulayová, 2016). Činčalová a Černá (2021) uvádí jako nejčastější motivaci studentů Vysoké školy polytechnické v Jihlavě (studenti ekonomických a ne-ekonomických studijních programů) cítit se užitečný, získávat nové zkušenosti a dovednosti, využívat své dovednosti,

navazovat nová přátelství, vyplnit volný čas a pracovat v této oblasti. Jako omezení byl vnímán nedostatek času a informací (neznalost/i). Navíc uvádí jako jeden z dalších motivů náboženské vyznání, což se v našich výsledcích neobjevilo. Khasanzyanova (2017) dodává, že terciární vzdělávání neposkytuje všechny znalosti a dovednosti potřebné k úspěchu v moderní společnosti, a tak dobrovolnictví může přispět k rozvoji tzv. soft-skills. Berei (2020) navíc uvádí globální motivační faktory, jako je učení se novým jazykům či objevování nových kultur.

Jaké pozitivní a rizikové aspekty dobrovolnictví vnímají studenti?

K pozitivním aspektům, jak byly našimi respondenty vnímány, patří **získání praxe v oboru i osobních zkušeností**, dále potvrzení toho, že si student **správně vybral obor, který studuje**. Respondenti poukazovali rovněž na **rozvoj dovedností komunikace a uvědomění si své hodnoty**. Navickas, Simkus a Strunz (2016) upozorňují, že kromě získání pracovních zkušeností (podobně jako v naší studii), což může přispět k úspěchu na trhu práce (z hlediska lepších pracovních příležitostí), má dobrovolnictví pozitivní dopad na kvalitu života studentů – může jim pomoci zvládat stres, získat další známé, najít si nové přátele, zlepšit své komunikační dovednosti či schopnost pracovat v týmu. Dalším benefitem jsou podle Khasanzyanové (2017) zdravotní přínosy – konkrétně zvýšení pozitivních emocí, snížení deprese, snížení hladiny cholesterolu nebo krevního tlaku.

Jako rizika byla vnímána možnost dostat se do situací, pro jejichž řešení **nemá student ještě dostatek odborných znalostí nebo životních zkušeností**. Za zajímavý poznatek můžeme považovat to, že **muži byli ke vnímání rizik citlivější než ženy**. Zahraniční studie ukazují, že obě pohlaví přikládají dobrovolnictví podobný význam, ale do reálných činů se to v takové míře nepromítá. Více aktivnější v dobrovolnických aktivitách jsou ženy (83 %) (Fundación Mutua Madrileña, 2019, in Cívico-Ariza et al., 2020, s. 380), což je realita, kterou potvrzují i další studie (např. Chapman a Morleye, 1999; Fletcher a Major, 2004). To však nepotvrzuje například studie z České republiky Činčalové a Černé (2021) či Tomšů (2015) – gender

se neukázal být určujícím faktorem.

Poměrně překvapivé je, že se v naší studii více objevovala **percepce rizik u bakalářských studentů**, pravděpodobně ve vztahu k malé či chybějící vstupní podpory organizace, která dobrovolnický program organizuje. Může to být dáno rovněž menšími odbornými kompetencemi studentů bakalářských oborů.

Jaký přínos dobrovolnických aktivit zaznamenali studenti u podpořené osoby nebo skupiny osob?

Respondenti vnímali přínos dobrovolnických aktivit u podpořených osob z několika pohledů. Z toho individuálního šlo o samotný **rozvoj klientů** (kognitivní funkce, znalosti, dovednosti, studijní výsledky, komunikace v mateřském i cizím jazyce, sociální dovednosti). Dále to byl přínos pro **volný čas** podpořených osob a podpora **pocitu sounáležitosti**. V neposlední řadě šlo o **podporu celé organizace**, např. v době distanční výuky. To, že studenti PedF UK výrazně vypomáhali v době propuknutí pandemie COVID-19 a při zavedení restrikcí s ní spojených či při katastrofách nebo ve spojitosti s válečným konfliktem na Ukrajině, je v souladu s dalšími výzkumy, např. Činčalová a Černá (2021) zkušenosti z české vysoké školy či v zahraničí např. Nanavaty, 2020; Ludvigsen a Hayton, 2020; Cullum et al., 2020.

Wilson (2000) popisuje prospěšnost dobrovolnictví pro podpořené osoby i dobrovolníky – mezi pozitivními účinky byly zjištěny životní spokojenost, sebeúcta, zdraví a vzdělávací i pracovní úspěchy. Studie mládeže rovněž naznačují, že dobrovolnictví snižuje pravděpodobnost zapojení do problémového chování, jako je záškoláctví či užívání drog.

V následujících letech se předpokládá větší význam online vzdělávání (např. Čančalová a Černá, 2021), proto můžeme předpokládat také nárůst online dobrovolnictví, které souvisí s rozšířením používání sociálních sítí – nejen mladou generací. Již existují studie (např. Naqshbandi et al., 2020; Lee, 2020), které se zabývaly motivačními faktory online dobrovolnictví, specifikovaly geografické či fyzické bariéry, které online prostředí pomáhá odstraňovat. Na druhou stranu bude stále podstatné zachovat dobrovolnické aktivity, které jsou postavené na fyzických sociálních interakcích (například

práce s klienty v sociálních službách nebo ve zdravotnictví, kde dobrovolníci pomáhají především osobám s různým typem postižení; protože svou činností usnadňují těmto osobám návrat do společnosti a fungování v běžném životě, propojuje se zde zdravotnická a sociální oblast, kterou není vždy možné nahradit komunikací přes online platformy).

Jak hodnotí studenti zařazení dobrovolnických praxí do studijních plánů, příp. Jaké změny navrhují?

Respondenti beze zbytku potvrdili **vhodnost dobrovolnických praxí ve studijních plánech**. Podtrhovali **přínos aktivit pro budoucí profesi**, neboť tak získávají zkušenosti, mají příležitost si vyzkoušet některé formy práce a je to i **zpětná vazba** k nim samotným, zda studují správný obor. Zvyšují se jejich **dovednosti komunikace a interakce s lidmi**.

Co se týče formy předmětů dobrovolnických praxí, jednoznačně preferováno bylo zařazení předmětů dobrovolnických praxí do studijních plánů prostřednictvím **povinně volitelných**, případně **volitelných předmětů**. Majoritní výpovědí bylo doporučení, aby dobrovolnické praxe byly povinným předmětem. Na druhé straně byl ale také většinově vyjádřen nesouhlas se zařazením dobrovolnických praxí do studia, dle názoru několika respondentů se tak popírá charakter dobrovolnictví. Bude-li dobrovolnictví povinnost, nelze již o dobrovolnictví hovořit.

Jakým způsobem by podle studentů měly být dobrovolnické praxe organizovány a jak zakončeny?

Většinový názor ve vztahu k organizování dobrovolnické praxe byl, že by **neměla být limitována oblast, ve které se dobrovolnictví realizuje**. Měla by být možnost, jako tomu bylo doposud ve volitelném předmětu, vybrat si podle svých preferencí oblast společenské praxe, kde bude dobrovolnictví vykonáváno. Podnětný byl příspěvek k **propagaci dobrovolnických aktivit**. Aby se mohly aktivity více využívat ve studiu, měla by fakulta podpořit formou **osvěty** princip dobrovolnictví (besedy, exkurze). To je v souladu s inspirací ze zahraničí, kdy se doporučuje na lokální

úrovni společná propagace dobrovolnictví (Hruška et al., 2018).

Zajímal nás také názor respondentů na podobu ukončování předmětu, tedy na formu atestu. Zde se vedle sebe objevoval atest v podobě **zápočtu za reflektivní seminář**, s aktivní účastí a referencí každého zapsaného studenta v předmětu, případně s **doplňujícími zpracovanými úkoly** (portfolio). Někteří studenti také tuto formu doplňovali vyjádřenými **hodinami dobrovolnictví či potvrzením od příjemce dobrovolnictví**.

Nabídka povinně-volitelného či volitelného předmětu ve studijním plánu může u studentů posilovat zájem o dobrovolnické aktivity, čímž fakulta naplňuje tzv. třetí roli, kterou je služba společnosti (podrobněji např. Resch et al., 2022). Je tak naplňován i jeden z cílů Univerzity Karlovy, kterou je být v těsném a oboustranně otevřeném celospolečenském kontaktu na lokální, národní i mezinárodní úrovni.

S podporou dobrovolnictví v České republice počítá i *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+* (Fryč et al., 2020), která spatřuje značný význam neformálnímu vzdělávání. Podporuje rozvoj solidarity a tolerance mezi lidmi či vytváření příležitostí pro zapojení populace do dobrovolnických aktivit.

Na úrovni Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy budou výsledky studie poskytnuty vedení a garantům studijních programů, kteří mohou dále dobrovolnické aktivity podpořit v předmětech studijních plánů učitelských programů, ale i odborných programů (psychologie, speciální pedagogika).

LITERATURA

BEREI, E. B. The social responsibility among higher education students. *Education sciences*, 2020, 10(3), 66 pp. DOI:10.3390/educsci10030066

CÍVICO-ARIZA, A., COLOMO-MAGAÑA, E., GONZÁLEZ-GARCÍA, E., a SÁNCHEZ-RIVAS, E. Volunteering in the university context: Student perception and participation. *Education Sciences*, 2020, 10(12), 380. <https://doi.org/10.3390/educsci10120380>

CRUCE, T. M., a MOORE, J. V. First-year students' plans to volunteer: An examination

- of the predictors of community service participation. *Journal of College Student Development*, 2007, 48(6), 655–673. <https://doi.org/10.1353/csd.2007.0063>
- CULLUM, R. J., SHAUGHNESSY, A., MAYAT, N. Y., a BROWN, M. E. Identity in lockdown: supporting primary care professional identity development in the COVID-19 generation, *Education for Primary Care*, 2020, 31(4), 1–5. <https://doi.org/10.1080/14739879.2020.1779616>
- ČINČALOVÁ S., a ČERNÁ M. Volunteering of Czech College Students – Experience and Motivation, *Journal on Efficiency and Responsibility in Education and Science*, 2021, 14(2), 79–88. <https://doi.org/10.7160/eriesj.2021.140202>
- DEKKER, P., a HALMAN, L. Volunteering and Values: An Introduction. In P. Dekker a L. Halman (Eds.), *The Values of Volunteering. Cross – Cultural Perspectives* New York: Kluwer Academic/ Plenum Publishers. 2003. ISBN 978-0306478543
- FLETCHER, T. D., a MAJOR, D. A. Medical students' motivations to volunteer: An examination of the nature of gender differences, *Sex Roles*, 2004, 51, 109–114. <https://doi.org/10.1023/B:SERS.0000032319.78926.54>
- CHAPMAN, J., a MORLEY, R. Collegiate service-learning. *Journal of Prevention and Intervention in the Community*, 1999, 18(1–2), 19–33. https://doi.org/10.1300/J005v18n01_03
- FRIČ, Pavol a kol. *Vzorci a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. 263 stran. ISBN 978-80-903696-8-9.
- FOŘTOVÁ, J. Neziskové organizace. Tisková konference, 27. 10. 2020, ČSÚ. Prezentace. Praha: Český statistický úřad. 2020. https://www.czso.cz/documents/10180/147297771/csú_tk_neziskovky.pdf/071c554e-1b0e-4ade-a9e8-553b275f6442?version=1.0
- FRYČ, Jindřich et al. Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020. 118 stran. ISBN 978-80-87601-46-4. Dostupné také z: https://www.msmt.cz/uploads/Brozura_S2_030_online_CZ.pdf.
- GIDDENS, A. *Manual de sociología*. Madrid: Alianza Editorial. 2000.
- HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-7178-303-X.
- Dobrovolnictví | HESTIA. Dobrovolnictví | HESTIA [online]. Dostupné z: <https://www.hest.cz>
- HLADKÁ, M. Význam dobrovolnictví jako specifického lidského zdroje. In GYENES, Filip, ed. *Aktuální otázky sociální politiky 2008 – teorie a praxe: sborník příspěvků z vědecké konference s mezinárodní účastí*: Pardubice, 11.11.2008. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2008. 111 s. ISBN 978-80-7395-134-4.
- HRUŠKA TVRDÝ, Lubor a kol. *Nové přístupy v komunikaci a prezentaci: on-line prostředí pro rozvoj vzdělávání v dobrovolnictví – zkušenosti a praxe*. 1. vydání. Ostrava: Accendo - Centrum pro vědu a výzkum, z.ú., 2022. 279 stran. ISBN 978-80-87955-11-6.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. 254 stran. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.
- KANDOVÁ, M.. *Dobrovolník.cz. HESTIA – Centrum pro dobrovolnictví*. [cit. 2022- 08-20] <http://www.dobrovolnik.cz/>
- KHASANZYANOVA, A. How volunteering helps students to develop soft skills, *International Review Education*, 2017, 63, 63–379. <https://www.jstor.org/stable/44980106>
- KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2000. 147 s. ISBN 80-7178-429-X.
- KORTHAGEN, F. A. J. et al. Jak spojit praxi s teorií: didaktika realistického vzdělávání učitelů. 1. vyd. Brno: Paido, 2011. 293 s. ISBN 978-80-7315-221-5.
- LEE, Y. J. Facebooking alone? Millennials' use of social network sites and volunteering, *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 2020, 49(1), 203–217. <https://doi.org/10.1177/0899764019868844>
- LUDVIGSEN, J. A. L., a HAYTON, J. W. Toward COVID-19 secure events: considerations for organising the safe resumption of major

- sporting events, *Managing Sport and Leisure*, 2020, 1–11.
<https://doi.org/10.1080/23750472.2020.1782252>.
- MATULAYOVÁ, Tatiana a kol. *Motivace k dobrovolnictví*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. 109 stran. Monografie. ISBN 978-80-244-5110-7.
- MITIC, R. R. *Global Learning for Local Serving: Establishing the Links Between Study Abroad and Post-college Volunteering*. *Res High Educ*, 2020, 61, 603–627.
<https://doi.org/10.1007/s11162-020-09604-w>
- MLČÁK, Zdeněk. *Prosociální chování v kontextu dispozičních aspektů osobnosti*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2010. 236 s. Spis OU; č. 227/2010. ISBN 978-80-7368-857-8.
- NANAVATY, J. *Volunteerism during COVID-19*, *Public Health Nursing*, 2020, 37(5), 797–798.
<https://doi.org/10.1111/phn.12765>.
- NAQSHBANDI, K. Z., LIU, C., TAYLOR, S., LIM, R., AHMADPOUR, N., A CALVO, R. *I Am Most Grateful. Using Gratitude to Improve the Sense of Relatedness and Motivation for Online Volunteerism*, *International Journal of Human–Computer Interaction*, 2020, 3(14), 1325–1341.
<https://doi.org/10.1080/10447318.2020.1746061>.
- NAVICKAS, V., SIMKUS, A., A STRUNZ, H. *The Impact of Volunteering as a Form of Leisure on Students' Life Quality, Transformations in Business a Economics*, 2016, 15(3), 96–112.
- PENNER, L. A. *Dispositional and Organizational Influences on Sustained Volun – teerism: An Interactionist Perspective*. *Journal of Social Issues*, 2002, 58, 447–467.
- PILÁT, Miroslav. *Vybrané kapitoly z dobrovolnictví a dobrovolnické praxe: studijní opora*. Slezská univerzita v Opavě: Opava, 2015. Dostupné z https://is.slu.cz/el/fvp/zima2020/UPPVBK051/Vybrane_kapitoly_z_dobrovolnictvi_u_prava.pdf
- POSPÍŠILOVÁ, T. *Dobrovolnictví v kontextu životní dráhy dobrovolníků. Lidé města: revue pro etnologii, antropologii a etnologii komunikace*, 2010. 12(1), 109–133.
- RESCH, K., KNAPP, M., A SCHRITTESSER, I. *How do universities recognise student volunteering? A symbolic interactionist perspective on the recognition of student engagement in higher education*, *European Journal of Higher Education*, 2022, 12(2), 194–210,
 DOI:10.1080/21568235.2021.1919170
- SHAMMA, F., A KASSEM, A. *Outstanding students volunteering during covid-19: Comparative research among several Israeli colleges*. *Cypriot Journal of Educational Science*, 2021, 16(4), 1737–1749.
 DOI:10.18844/cjes.v16i4.6038
- TOMŠŮ, Barbora. *Motivace dobrovolníků k dlouhodobému působení ve vybrané neziskové organizaci*. Diplomová práce Brno: MU, FSS. 2015. Dostupná z <https://is.muni.cz/th/hy0ku/>
- TOŠNER, Jiří a SOZANSKÁ, Olga. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. 152 s. ISBN 80-7178-514-8.
- TRUTNOVSKÁ, R. *Fungování dobrovolnictví v ČR — současné trendy a dobrovolnické programy*. *Forum Sociální Práce*. Prague: Charles University, Faculty of Arts, 2016, (1), 69–76.
- ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat*. Vyd. 3., V Sociologickém nakl. 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. 128 s. Studijní texty; sv. 20. ISBN 80-86429-36-9.
- WILSON, J. *Volunteering*. *Annual Review of Sociology*, 2000, 26, 215–240.
- Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě) (2002).
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>.

KONTAKT

Anna Kucharská

Karlova univerzita, Pedagogická fakulta
 e-mail: anna.kucharska@pedf.cuni.cz

Veronika Laufková

Karlova univerzita, Pedagogická fakulta

Monika Kadrnožková

Karlova univerzita, Pedagogická fakulta

Vít Šťastný

Karlova univerzita, Pedagogická fakulta

DOBROVOLNICTVÍ V DOMOVECH PRO SENIORY V DOBĚ PANDEMIE COVID-19

VOLUNTEERING IN ELDERLY HOMES DURING PANDEMIA COVID-19

BOHDANA BŘÍZOVÁ, VĚRA POSLUŠNÁ

Abstrakt: Článek představuje jednu oblast dobrovolnictví v sociální sféře, a to konkrétně realizaci dobrovolnictví v domovech pro seniory a zaměřuje se na změnu dobrovolnictví v těchto domovech v době pandemie COVID-19. Na základě výzkumného šetření je v článku popsáno, jak se dobrovolnictví prakticky realizuje v „běžné“ době a následně, jak se realizace změnila ve chvíli, kdy bylo nutné nejen respektovat různá omezení daná nařízeními vlády, ale také chovat se tak, aby nedošlo k ohrožení seniorů. Z výsledků je zřejmé, že dobrovolnictví se z osobní roviny přesunulo do online prostoru, ale našlo si také další nové cesty a formy. V článku jsou také představeny nejvýznamnější překážky, která stály dobrovolnictví v době pandemie COVID-19 v cestě. Na konci článku autorky shrnují příklady dobré praxe dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory.

Klíčová slova: dobrovolnictví, domov pro seniory, pandemie COVID-19, dobrovolnické činnosti, překážky

Abstract: This article represents one of the forms of volunteering in social sphere, specifically the realization of volunteering in retirement homes. This article also aims on the changes in volunteering during the COVID-19 pandemic. Based off of the research article describes, how the volunteering is practically realized during "ordinary" times and subsequently how the volunteering realization changed during the times when it was necessary not only to respect various government restrictions, but also to behave in a way that was not threatening to the pensioners. The outcomes of the research clearly show that volunteering has shifted from the personal approach to online space and shaped into other new approaches and form. The article also presents the most significant barriers that stood in the way of volunteering during the COVID-19 pandemic. Authors conclude the good practice examples of volunteering in retirement homes in the final part of this article.

Keywords: Volunteering; retirement homes; COVID-19 pandemic; volunteering activities; barriers

---

ÚVOD

Pandemie COVID-19 se nějakým způsobem dotkla každého. Ať už samotným onemocněním nebo mnohými omezeními, které byly vydávány. Stejně tak se dotkla i uživatelů domovů pro seniory, kterým byly například zakázány vycházky a návštěvy. Uživatelé domovů pro seniory se nemohli scházet se

svou rodinou, ani mezi sebou, nemohli je navštěvovat ani dobrovolníci. Tato situace je z pohledu prevence jistě pochopitelná, neboť Asai (2022) uvádí, že onemocnění COVID-19 je vysoce nakažlivé infekční onemocnění, které se přenáší vzduchem a k nakažení dochází velmi snadno a rychle,

přičemž ohroženější jsou starší lidé, kteří mají nějaké chronické onemocnění, např. kardiovaskulární onemocnění, chronické respirační onemocnění nebo nádorová onemocnění. Průběh nemoci COVID-19 se podle Luskové a Solichové (2020) může u každého pacienta lišit. Inkubační dobu autorky uvádí jako dobu od nakažení do prvních projevů příznaků, která trvá 1-14 dní, nejčastěji však 5-6 dní, kdy hrozí nejvyšší riziko šíření nemoci. U některých pacientů trvá léčba několik dnů a onemocnění má mírný průběh, u některých naopak léčba probíhá i několik týdnů a průběh nemoci je daleko závažnější, doplňují autorky.

Nicméně v době mimo pandemii si již pobytovou sociální službu domov pro seniory často bez dobrovolníků neumíme představit. Souvisí to se zvyšováním kvality péče, kdy dobrovolníci jsou jednou z přirozených možností, jak zvýšení kvality péče dosáhnout, popisuje např. Aronová (2008). Dvořáčková (2013) dobrovolnictví v domovech pro seniory vnímá jako příležitost spojování generací, která vede ke zkvalitňování péče o klienty a také jako přínos pro celé zařízení, protože dobrovolníci přinášejí svěží a novou energii. S tím souhlasí i Pilát (2015), který tvrdí, že dobrovolníci přinášejí oživení a přátelské vztahy do organizací a zkvalitňují přístup k uživatelům sociální služby. Jak dále vysvětluje, jde o ucelený cyklus v řízení lidských zdrojů, jelikož zprvu jsou dobrovolníci vyhledávání, poté proškolení pověřenou osobou, nejlépe koordinátorem dobrovolníků a poté získají smlouvu. Dobrovolníci jsou v průběhu oceňování, kontrolování a v poslední fázi je s nimi řádně ukončená spolupráce, doplňuje autor.

Pokud jsou do sociálních služeb vysláni dobrovolníci z tzv. akreditovaných programů a organizací (akreditaci má na starosti Ministerstvo vnitra ČR), mají sepsanou smlouvu podle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, v platném znění, a řídí se jeho pravidly. Pokud nejde o akreditovaný program, řídit se tímto zákonem nemusí a smlouva mezi dobrovolníkem a organizací registrovanou v registru sociálních služeb upravuje Občanský zákoník, uvádí Lusková a Lusková (2012). Akreditované programy realizují nejčastěji dobrovolnická centra. Dobrovolnická centra organizují dobrovolnické činnosti a zároveň fungují jako kontaktní pracoviště pro organizace

a zařízení, které dobrovolníky hledají, a pro osoby, které se chtějí stát dobrovolníky, uvádí Bulová a kol. (2018). Dobrovolnická centra dobrovolníky vybírají, následně je vzdělávají, školí a také zajišťují pravidelnou supervizi. Jejich cílem je poskytování informací a podporování dobrovolnictví v regionu, ve kterém působí, uvádí Sozanská a Tošner (2006). Dalším cílem těchto dobrovolnických center je zapojení co největšího počtu obyvatel do dobrovolnických činností a zlepšení řešení případných problémů v dané komunitě. Dobrovolnická centra jsou takzvanou vysílající organizací podle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, v platném znění, která dobrovolníky vysílá, a přijímací organizace je ta, která dobrovolnickou službu přijímá (v tomto případě domov pro seniory), vysvětluje Bulová a kol. (2018).

Pokud zařízení nebo organizace přijímá dobrovolníky bez spolupráce s dobrovolnickým centrem, je veškerá výše popsaná práce na koordinátorovi dobrovolníků nebo na osobě, která je za nábor, příjem a organizaci dobrovolnictví v zařízení zodpovědná, jak uvádí Kopa a kol. (2019). Dále uvádí, že koordinátor nebo osoba určená k práci s dobrovolníky zodpovídá za jejich proškolení. Pilát (2015) dodává, že proto, aby dobrovolníci odváděli svoji činnost profesionálně a bezpečně, je jejich příprava, oceňování a samotná péče o dobrovolníky velmi důležitá.

Dobrovolnické centrum ADRA (2010) uvádí, že náplň činností dobrovolníků v domovech pro seniory se může v jednotlivých zařízeních lišit, protože činnosti jsou vázány na smlouvu, která se uzavírá mezi dobrovolníkem a zařízením nebo dobrovolnickým centrem. Dobrovolníci ve většině případů navštěvují seniory, kteří nevyžadují přílišnou zdravotnickou a obslužnou péči, jinými slovy jsou to klienti soběstační a samostatní. Důležitým bodem je určení hranic mezi seniorem a dobrovolníkem ohledně aktivity, které spolu budou provozovat. Je důležité, aby je zvládnul senior a dobrovolník si v nich byl jistý. Dvořáčková (2013) tvrdí, že plánování volnočasových aktivit, které klienti provozují s dobrovolníky, by měly být zařazeny do procesu plánování služby. Dále doplňuje, že dané aktivity by měly být takové, aby klienta bavily, dělal je rád a vyhovovaly mu z pohledu zdravotního i duševního stavu.

Kořínková a kol. (2021) rozdělují aktivity na individuální a skupinové. Autoři uvádějí, že individuální aktivity jsou vykonávány jedním dobrovolníkem, který je v kontaktu s jedním klientem nebo dělá jiné prospěšné činnosti pro zařízení. Skupinové aktivity autoři popisují jako činnost skupin dobrovolníků a skupin klientů, kteří mají společný zájem např. hudební nebo výtvarné skupiny.

Podle Aronové (2008) mezi nejzákladnější individuální aktivity patří pomoc seniorovi vyplňovat volný čas, vymýšlet a vytvářet pro něj program, pomáhat mu začínat nebo provozovat koníčky, chodit s ním na procházky a pomáhat mu začleňovat se do kolektivu ostatních obyvatel domova. Senior má samozřejmě právo na svobodné rozhodnutí a do aktivit ho dobrovolník nemůže nutit, uvádí autorka. Dobrovolník je pro seniora také důležitým zdrojem pochval a povzbuzování a měl by se k seniorovi chovat s úctou, respektem. Podle Dobrovolnického centra ADRA (2010) by měl dobrovolník seniora podporovat v pohybu, který mu zároveň může pomoci zprostředkovat. Je ale potřeba ke každému seniorovi přistupovat individuálně a nenutit seniora k výkonům, které by nezvládl a když si dobrovolník není jistý schopnostmi seniora, poradí se s kontaktní osobou, která mu pomůže se ve schopnostech a dovednostech seniora lépe orientovat.

CÍL

Cílem tohoto výzkumného šetření bylo zanalyzovat výkon dobrovolnické činnosti v rámci domovů pro seniory během pandemie COVID-19 v Jihočeském kraji a vytipovat příklady dobré praxe. Pro naplnění cíle byly stanoveny dvě výzkumné otázky:

1. Jak jednotlivé domovy pro seniory využívali dobrovolnické činnosti během pandemie COVID-19?
2. Jaké faktory ztěžovaly výkon dobrovolnictví v domovech pro seniory během pandemie COVID-19?

METODOLOGIE

V rámci kvalitativního výzkumného šetření byla využita metoda dotazování a technika polořízeného rozhovoru, pro který byly předem připravené okruhy otázek otevřeného

charakteru a během rozhovoru byly doplňovány doplňkovými otázkami.

Výzkumný soubor byl vybrán účelovým výběrem. Základním kritériem pro výběr výzkumného souboru byly sociální služby domovů pro seniory, které jsou registrované v Registru poskytovatelů sociálních služeb, dále poloha domovů pro seniory, konkrétně domovy pro seniory v Jihočeském kraji. Bylo osloveno všech 36 domovů pro seniory, ovšem pouze 14 z nich bylo ochotno komunikovat a souhlasilo s výzkumem. Po detailnějším vysvětlení cílů výzkumu vyplynulo, že z těchto 14 domovů pro seniory 5 nemá žádné zkušenosti s koordinací ani využíváním dobrovolníků, tudíž do výzkumného souboru bylo zařazeno zbývajících 9 domovů. Komunikačními partnery pro rozhovor byli pracovníci pověřeni koordinací dobrovolníků v daném domově pro seniory. Celkem se jednalo o 9 komunikačních partnerek, které zastávaly různé pozice (od aktivizační pracovnice, přes sociální pracovnici až po ředitelku). Rozhovory se konaly v období února a března 2022, a to osobně či pomocí videohovoru. Před každým rozhovorem byla komunikační partnerce položena otázka, zda souhlasí s nahráváním rozhovoru a pokud souhlasila, mohl být rozhovor realizován. Všechny komunikační partnerky také podepsaly informovaný souhlas s žádostí o realizaci výzkumného šetření a byly seznámeny s veškerými etickými principy výzkumu (např. zajištění anonymity, právo kdykoli odstoupit, respektování soukromí, možnost nahlédnutí do výsledků, atd.)

Data, která byla získána z rozhovorů, byla přepsána. Vyhodnocování dat proběhlo formou otevřeného kódování a následné kategorizace. Po procesu otevřeného kódování tedy byly vytvořeny kategorie, které byly dále rozděleny do 3 oblastí, které z dat vyplynuly. Tyto oblasti prezentujeme v následující kapitole – první oblastí jsou informace o realizaci dobrovolnictví v domovech pro seniory, druhou oblastí je dobrovolnictví v těchto domovech během pandemie COVID-19 a třetí oblastí jsou překážky dobrovolnictví v domovech pro seniory při pandemii COVID-19.

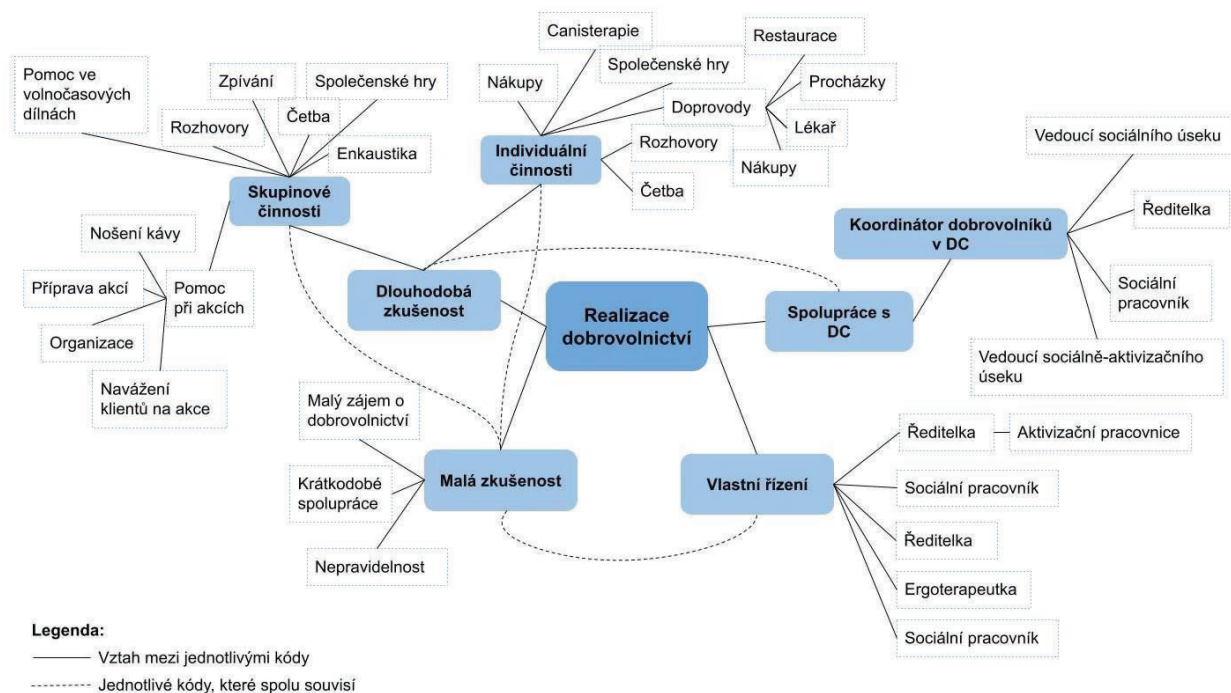
VÝSLEDKY A DISKUSE

Realizace dobrovolnictví v domovech pro seniory

Z výsledků vyplynulo, že dobrovolnictví se v domovech pro seniory realizuje dvěma

způsoby, které odpovídají již publikovaným poznatkům a o které jsme představily výše. Prvním způsobem je spolupráce s dobrovolnickým centrem a druhým je vlastní řízení dobrovolníků, souvislosti jsou prezentovány v schématu 1.

Schéma 1: Realizace dobrovolnictví

Zdroj: Vlastní výzkum

Pokud zařízení nespolupracuje s dobrovolnickým centrem, je vždy určený pracovník, který je zodpovědný za koordinaci dobrovolníků (může to být kdokoli, např. sociální pracovník, aktivizační pracovník, ale také např. ředitel). Pokud domov pro seniory spolupracuje s dobrovolnickým centrem, je pověřený pracovník za koordinaci dobrovolníků v daném zařízení v kontaktu s koordinátorem dobrovolníků z daného dobrovolnického centra. Jeden komunikační partner, který je vedoucí sociálně-aktivizačního úseku, uvádí: „Mám na starosti spolupráci s dobrovolníky a dobrovolnickým centrem, jak říkáte, a v našem domově jejich činnost potom koordinuju.“

Z výzkumu je zřejmé, že domovy pro seniory, které spolupracují s dobrovolnickými centry, mají s dobrovolníky dlouhodobou, pravidelnou a užitečnou spolupráci. Dobro-

volnické centrum zajišťuje nové dobrovolníky, které řádně proškolí, pojistí a sepíše s nimi smlouvu o spolupráci. Koordinátor z dobrovolnického centra je podporou pro dobrovolníky, zajišťuje jim také supervizi. V případě potíží komunikuje s pověřeným pracovníkem v domově pro seniory a řeší s ním nastalé potíže. Pověřený pracovník se naopak obrací na dobrovolnické centrum s potřebou dobrovolníků či jiných specifik. Dále je pověřený pracovník v domově kontaktní osobou pro dobrovolníky, informuje je o aktuální situaci daného klienta (za kterým dobrovolník dochází) a řeší s ním potřebné věci při výkonu dobrovolnické činnosti. Úspěšná spolupráce tak vzniká mezi všemi subjekty – dobrovolnické centrum, dobrovolník a domov pro seniory. V tomto případě byl vždy dobrovolnický program akreditován dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, ve znění pozdějších

předpisů, tzn. že dobrovolnické centrum získalo na tuto činnost akreditaci od Ministerstva vnitra ČR, a tudíž je program realizován dle požadavků tohoto zákona a dané akreditace. Tato skutečnost se shoduje s názorem přímo Ministerstva vnitra ČR (2021), které uvádí, že akreditace je určitou známkou kvality. Tvrdí, že akreditované organizace mohou snáze získávat dobrovolníky, kteří dávají přednost vyššímu stupni právní ochrany a předem stanoveným pravidlům.

Dále z výzkumu vyplynulo, že domovy pro seniory, které mají řízení dobrovolníků vlastní, se potýkají s malou zkušeností docházení dobrovolníků. Komunikační partneři těchto domovů uvádějí, že jim spolupráce s dobrovolníky vydrží jen krátký čas. Jejich spolupráce s dobrovolníky není dobrá a na dobrovolníky není spoleh. Když dobrovolníci dochází, dochází většinou krátkodobě a nepravidelně. *„Docela nás mrzelo, když dobrovolnice přestaly bez omluvy docházet.“* popisuje komunikační partner 6. Otázkou zůstává, proč. Může to být tím, že v domovech pro seniory nemají pracovníci na koordinaci dobrovolníků tolik času, kolik by bylo potřeba, protože např. ADRA (2010) doporučuje, že je vhodné vždy na řízení dobrovolníků v jakékoli organizaci vyčlenit jednoho pracovníka, který bude mít na veškeré záležitosti ohledně dobrovolníků dostatek času. Možná nemají v domově pro seniory s koordinací dobrovolníků dostatek zkušeností. Pilát (2015) totiž zdůrazňuje, jak je výběr a příprava dobrovolníků důležitá pro to, aby činnosti odváděli profesionálně. Nedílnou součástí je také motivace, správné řízení a supervize dobrovolníků, jak uvádí Diakonie ČCE (2017). Tudíž je opravdu nutné, aby koordinátor dobrovolníků měl dostatečné znalosti a dovednosti k řízení dobrovolníků. A pokud domov pro seniory spolupracuje s dobrovolnickým centrem, nemusí již zmíněné činnosti řešit. Dobrovolnické centrum je jakousi zárukou pro správné zaškolení, motivování a hodnocení dobrovolníků, které se pak takto může promítnout do praxe.

Výzkum dále ukázal, že dobrovolníci vykonávají v zařízeních skupinové i individuální činnosti, a to i v zařízeních, kde mají malou zkušenost s dobrovolníky. Tudíž i tato skutečnost se shoduje s již publikovanými poznatky, které jsme uváděly

výše. Podle odpovědí komunikačních partnerů nejčastější individuální činností vykonávanou dobrovolníky jsou návštěvy uživatelů na pokoji, kdy dochází většinou k rozhovoru a ke čtení knih nebo časopisů. Jeden komunikační partner uvádí: *„Velký význam mají především u klientů, kteří jsou upoutáni na lůžko nebo nechtějí z nějakého důvodu do kolektivu mezi ostatní.“* Častou individuální činností dvojice dobrovolníka a seniora jsou také vycházky, kdy dobrovolník seniora doprovází při procházce, na kterou by si sám netroufl. Dobrovolník může také dělat doprovod k lékaři, na nákup nebo na společenské akce, jak vyplývá z rozhovorů. *„Povídají si spolu u kávy, na kterou chodí moc rádi, naši klienti.“* popisuje další komunikační partner. V odpovědích se také často objevovalo hraní společenských her a kvízů.

Mezi skupinové aktivity komunikační partneři řadili nejčastěji pomoc s organizací společenských akcí a pomoc ve volnočasových dílnách. Komunikační partner 4 popisuje příklad pomoci ve volnočasových dílnách: *„No, v našich dílnách je pomoc vždy potřeba a dobrovolníci nám s tím velmi rádi pomáhají, někdy si totiž i oni sami odnesou nějaký výrobek. Klienti se s nima hodně nasmějou.“* Dle komunikačních partnerů je dále velmi oblíbenou skupinovou aktivitou zpívání. Uvádějí, že je pro klienty příjemné oživení, když dobrovolník umí na hudební nástroj a mohou si všichni zazpívat.

Z výzkumu vyplývá, že se dobrovolníci nemusí věnovat jen klientům. Jejich pomoc je potřeba i při samotné organizaci akcí a při zajišťování praktických věcí. Jeden komunikační partner takovou pomoc popisuje: *„Pomáhají nám s navážením klientů i třeba s nošením kávy a občerstvením.“* Tyto výsledky aktivit se shodují s odbornou literaturou, např. Aronová (2008) tyto aktivity popisuje jako aktivity, které pomáhají smysluplně využít čas klientů v domově pro seniory. S těmito činnostmi souhlasí i Kořínková a kol. (2021), jelikož je uvádí jako jednu z nejčastějších aktivit dobrovolníků.

Dobrovolnictví v domovech pro seniory v době pandemie COVID-19

Z výsledků je zřejmé, že se během pandemie změnila povaha dobrovolnické služby, a to

nejen v docházení dobrovolníků, ale také v činnostech, které dobrovolníci vykonávali. Jako nejtěžší vnímali komunikační partneři, že se možnost docházení dobrovolníků často měnila. Vliv na docházení mělo samotné onemocnění COVID-19 a následné karantény, které se týkaly klientů domovů pro seniory, pracovníků i dobrovolníků, nicméně zásadním vlivem bylo vydávání vládních nařízení, která se často měnila a někteří pracovníci v nich i ztráceli orientaci. Domovy pro seniory, které byly zvyklé využívat dobrovolnické činnosti pravidelně a dlouhodobě, to velmi zasáhlo. Nejenom chod zařízení a kolektiv pracovníků, ale především klienty. Například komunikační partner 2 uvádí: „*Osobní kontakt klientům chyběl, ale byli moc šťastní, když jim od dobrovolníků přišel třeba dopis nebo pohled s pozdravem.*“ Nejčastějšími činnostmi směrem ke klientům byl, místo osobního docházení, online kontakt nebo rozhovory pomocí mobilních telefonů. Jako online kontakt uvádějí komunikační partneři videohovory, skrz které pobíhala také četba z knih nebo časopisů. Komunikační partner 9 uvedl: „*Začátkem pandemie jsme nakoupili tablety, díky kterým klienti mohli být v kontaktu jak s dobrovolníky, tak i s rodinou.*“ Tyto videohovory, online čtení a rozhovory po telefonu byly pro klienty, dle komunikačních partnerů, velmi prospěšné, protože vedly k rozptýlení klientů, kteří bohužel ve většině případů nemohli dělat nic jiného než být jen na pokoji. Dobrovolníci také klientům posílali drobné dárky, pohledy a pozdravy. Tyto činnosti označili komunikační partneři jako velmi smysluplné, neboť pomohly klientům snížit pocit osamění, který byl v průběhu izolací veliký. To dokládají i komunikační partneři, kteří vnímali touhu klientů po osobním kontaktu s dobrovolníky. Klienti se dle jejich slov velmi často ptali, kdy za nimi budou dobrovolníci zase chodit. Ptali se také na společenské akce, při kterých jsou dobrovolníci součástí, které byly kvůli opatřením zrušené. „*Klienty často mrzelo, že se nekonají akce, byli tím vystaveni samotě.*“, uvedl komunikační partner 3. Podobně komunikační partner 5 uvádí: „*Klienti se hlavně dotazovali na konec zákazů a omezení, ale zároveň chápali, že to tak musí být.*“

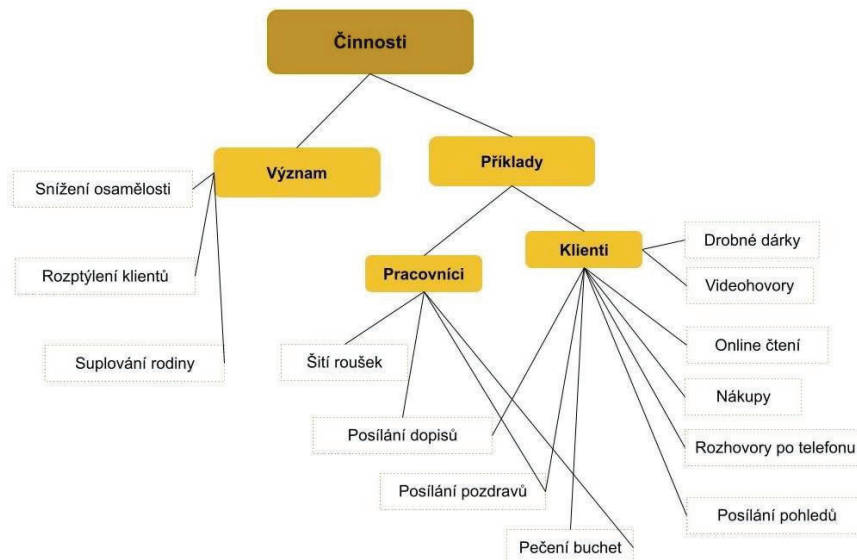
Donáška nákupů byla také jedna z častých aktivit, kterou během pandemie dobrovolníci vykonávali, jak potvrzuje např. komunikační partner 6: „*Dobrovolníci zajišťovali klientům nákupy, protože nebylo možné přijímat žádné balíčky od rodinných příslušníků.*“

Dobrovolníci podle výzkumu také svoji činností pomáhali pracovníkům. Největší pomoc zajišťovali v začátcích pandemie, když šli roušky a nosili je do domovů pro seniory. „*V úplném začátku, kdy nebylo možné sehnat roušky, jsme byli rádi a opravdu dojatí ze zájmu o náš domov.*“ popisuje situaci komunikační partner 5. Z výzkumu vyplývá, že dobrovolníci se angažovali také v posílání pozdravů a pohledů pracovníkům a uvědomovali si vážnost situace. Proto také komunikační partneři uváděli příklad, kdy pro ně dobrovolníci připravovali drobné občerstvení a pekli buchty.

Zajímavým zjištěním bylo, že se dle komunikačních partnerů náhle objevili noví dobrovolníci, kteří nabídli svou pomoc, např. jeden komunikační partner uvádí: „*Období pandemie přineslo velký zájem z řad dobrovolníků, kteří volali a ptali se, jak by mohli pomoci.*“ Jeden komunikační partner například uvedl, že mu zavolala cizí paní s otázkou, jestli nepotřebují roušky. Informovala ho, že má ušitý plný pytel roušek a chtěla by je domovu pro seniory věnovat. I tito noví dobrovolníci se snažili vymýšlet různé aktivity, které mohli vykonávat i přes omezení, která pandemie přinesla (pečení buchty, šití roušek, dárečky pro klienty, muzika pod okny, atd.). Je zřejmé, že pandemie COVID-19 s sebou přinesla hodně změn v běžném životě, se kterou se museli všichni vypořádat. Komunikační partneři přirovnávají činnost dobrovolníků k práci z domova (home office), na kterou si lidé zvykali. Přesně takto se dobrovolnictví přizpůsobilo omezením a vzdálenostem, které mezi klientem a dobrovolníkem vznikly.

Nejčastější činnosti dobrovolníků v domovech pro seniory během pandemie COVID-19 ukazuje schéma č. 2.

Schéma 2: Činnosti dobrovolníků během pandemie COVID-19

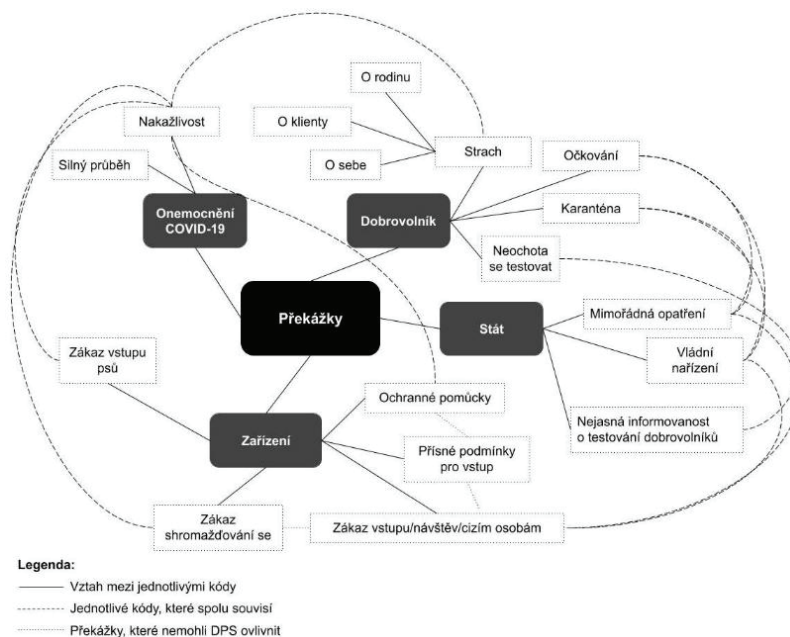
Zdroj: Vlastní výzkum

Překážky dobrovolnictví v domovech pro seniory při pandemii COVID-19

Schéma 3 představuje překážky ve výkonu dobrovolnictví. Výzkum ukázal, že překážky nastaly z mnoha důvodů. Prvním subjektem v překážkách v dobrovolnické činnosti jsou samotní dobrovolníci. Komunikační partneři se často shodovali, že strach dobrovolníků, potažmo jejich rodin, byl velký. „Dobrovolníci se stresovali, když měli jít do pobytových

zařízení, ve kterých byla velká šance, že se nakazí.“ uvádí komunikační partner 3. Dále uvádějí, že se často u dobrovolníků setkávali se strachem o své blízké i o klienty, a tento strach jim byl překážkou pro výkon klasického dobrovolnictví v době, kdy vládní opatření umožnila za určitých pravidel vstup do zařízení.

Schéma 3: Překážky ve výkonu dobrovolnictví během pandemie COVID-19

Zdroj: Vlastní výzkum

Druhým subjektem bylo samotné zařízení, kdy pravidla pro vstup do zařízení a zákaz jakéhokoli shromažďování byly další překážkou pro výkon dobrovolnictví. Bez prokázání bezinfekčnosti do domovů pro seniory nemohl nikdo vstoupit, a to bylo nutné prokázat negativním testem na onemocnění COVID-19 nebo očkováním, uvádí komunikační partneři. Někteří dobrovolníci ovšem očkovaní nebyli, zároveň se nechťeli nechat testovat na přítomnost onemocnění COVID-19 před vstupem do zařízení, a tudíž se toto pravidlo stalo velkou překážkou. Zajímavou překážku identifikovali ty domovy pro seniory, kam před pandemií docházely canisterapeutické týmy. Ty totiž nemohli canisterapeutické psy do zařízení vpustit, protože se obávali přenosu nákazy, jak uvádí komunikační partner 3: *„Často jsme se setkávali i s tím, že jsme do zařízení nepouštěli zvířata z důvodu, že by mohli být přenašeči COVIDU-19.“* Nicméně v současné době, po několika výzkumech, je zřejmé, že to byla obava zbytečná. Protože např. Calvet et al. (2021) ve svém výzkumu, který proběhl v Jižní Americe, zjistili, že možnost nákazy od zvířete se nepotvrdila. Do výzkumu byly zahrnuty domácí kočky a psi, u kterých se potvrdil pouze fakt, že se domácí zvířata mohou nakazit onemocněním COVID-19 od lidí, ale ne naopak. To stejné tvrdí i Bosco-Lauth et al. (2020) ve svém výzkumu, kdy se nepotvrdil případ, kde by vir nemoci COVID-19 přeneslo domácí zvíře na člověka, a taktéž uvádí, že zvířata jsou náchylná k nákaze od lidí, ovšem nejsou přenašeči. Pro tyto obavy a preventivní kroky musíme mít ovšem pochopení, neboť v té době výzkumy nebyly dostupné a pracovníci chtěli zajistit co největší bezpečí nejen klientům, ale i sobě.

Dalším subjektem, od kterého se odvíjely překážky, byl samotný stát, a to díky nařízením a opatřením, která vydávala vláda České republiky a Ministerstvo zdravotnictví České republiky. Tato vydávaná opatření a nařízení hodnotí komunikační partneři jako nejzávažnější překážku pro výkon dobrovolnictví. *„Nejasná informovanost, zda se povinnost testování, četnost a vykazování vztahuje na dobrovolníky.“*, tak popisuje jednu překážku, která nebyla jasně stanovená nařízením, komunikační partner 2.

Jelikož je onemocnění COVID-19 velmi

silně nakažlivé, komunikační partneři uvádějí, že se báli silných průběhů nemoci u seniorů a někteří uvádějí, že dobrovolníky nepouštěli do zařízení ani v době rozvolnění. Je tak samozřejmostí, že samotné onemocnění se stalo další překážkou ve výkonu dobrovolnických činností. Samozřejmostí návštěv, pokud byly povoleny, byly ochranné pomůcky, které snižovaly kvalitu návštěv. Komunikační partneři popisují, jak nošení roušek a respirátorů u pracovníků v zařízení působilo na klienty negativně. Stejně to bylo i s dobrovolníky. Příklad uvádí komunikační partner 2: *„Klienti si nám stěžovali, že nerozumí, co jim dobrovolníci říkají a taky že je nepoznávají, když mají zakrytý obličej.“* Dále ještě uvedl, že si klienti mysleli, že se roušky nosí kvůli nim, že jsou něčím infekční, a pracovníci se bojí, aby se nenakazili.

Příklady dobré praxe

Díky výsledkům výzkumu můžeme popsat několik příkladů dobré praxe (dobrovolnických činností), které se při realizaci dobrovolnictví v domovech pro seniory při pandemii COVID-19 ukázaly:

- šití a donáška roušek – roušky šili a nabídli stávající dobrovolníci, ale také nově příchozí;
- nákupy pro klienty – nutnost nákupů byla v období pandemie větší než normálně, jelikož zařízení nemohlo přijímat balíčky od rodin, proto dobrovolníci zajišťovali nákup a určitým způsobem suplovali rodiny uživatelů;
- on-line kontakt – díky technice, kterou často domovy pro seniory nakoupily v začátcích pandemie nebo už měly k dispozici dříve, mohl kontakt mezi dobrovolníkem a uživatelem probíhat on-line (nejčastějším kontaktem byly videohovory a online čtení);
- občerstvení – dobrovolníci pravidelně pekli buchty a připravovali občerstvení jak pro uživatele, tak pro pracovníky v zařízení;
- posílání pozdravů, pohledů a dopisů – dobrovolníci posílali pohledy, dopisy a pozdravy pro zmírnění osamělosti klientům, ale také jako podporu pracovníkům domova pro seniory;

- posílání drobných dárečků – drobné dárečky také pomáhaly klientům zmírnit osamění a dodávalo jim pocit, že na ně někdo myslí, taktéž je dobrovolníci posílali klientům i pracovníkům.

ZÁVĚR

Výzkum ukázal, že domovy pro seniory během pandemie COVID-19 klasickou dobrovolnickou činností „tváří v tvář“ nevyužívaly. Dobrovolníci je však neopustili, nýbrž si našli nové cesty, jak být užiteční a prospěšní. Nejhlavnější dobrovolnickou činností bylo začátkem pandemie šití roušek. V průběhu pandemie pak dobrovolníci zajišťovali externí činnosti, jako nákupy pro klienty, dovážení dezinfekcí a donášku občerstvení pro klienty i pracovníky. Také spolu s pověřenými pracovníky koordinací dobrovolníci realizovali on-line setkávání s klienty, videohovory, on-line čtení, posílání nahrávek koncertů a videí.

Nejzávažnějšími překážkami pro výkon dobrovolnictví v domovech pro seniory byla vydávaná nařízení vlády České republiky a mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví. Tato omezení dávala jasná pravidla pro chod domovů pro seniory, nicméně pravidla pro vstup či využívání dobrovolníků byly často nejasné či neúplně vysvětlena, popř. chyběly úplně. Proto zařízení využívala pravidelné telefonní kontakty s dobrovolnickými centry, případně informační linkou MPSV a jinými subjekty. Pro vstup do zařízení obecně platila přísná pravidla, která dobrovolníci nebyli ochotni vždy dodržovat, např. testování na přítomnost viru onemocnění COVID-19 či povinnost očkování. Samotné onemocnění COVID-19 a následné karantény byly dalšími překážkami ve výkonu dobrovolnické služby.

Vzhledem k tomu, že dobrovolníci, jak jsme psaly výše, jsou již dnes přirozenou součástí mnoha domovů pro seniory, bylo by vhodné do dalších let (či pandemií) se více zaměřit na řízení dobrovolníků v těchto zařízeních, v metodických postupech a krizových plánech myslet kromě pracovníků i na dobrovolníky. Hledat možnosti a cesty, jak budou dobrovolníci prospěšní, a přesto neohrozí klienty či sami sebe. Myslíme si, že nám tato zkušenost z posledních dvou let ukázala, jak na to.

LITERATURA

- ASAI, Y, et al. Comorbidities as Risk Factors for Severe Disease in Hospitalized Elderly COVID-19 Patients by Different Age-Groups in Japan. *Gerontology*, 2022, 68:1027-1037. doi: 10.1159/000521000
- ARONOVÁ, K. et al. *Dobrovolnictví v Domovech pro seniory. Příklady dobré praxe* [online]. Praha: HESTIA a Centrum pro kvalitu a standardy v sociálních službách. 2008 [cit. 2022-9-13]. Dostupné z: <https://www.hest.cz/cdn/public/001000.pdf>
- BOSCO-LAUTH, M., A., et al. *Experimental infection of domestic dogs and cats with SARS-CoV-2: Pathogenesis, transmission, and response to reexposure in cats*. Proc Natl Acad Sci USA. 2020 Oct 20;117(42):26382-26388. doi: 10.1073/pnas.2013102117.
- BULOVÁ, M. et al. *Svět dobrovolnictví, kde začít a kam dál* [online]. KOUS Vysočina, z. s., 2018. [cit. 2022-2-3] Dostupné z: <https://www.kous.cz/images/dokumenty/svet-dobrovolnictvi.pdf>
- CALVET, G. A. et al., *Investigation of SARS-CoV-2 infection in dogs and cats of humans diagnosed with COVID-19 in Rio de Janeiro, Brazil*. PLoS ONE, 2021, 16 (4): e0250853. Dostupné z: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0250853>
- DIAKONIE ČCE SCPS. *Metodika pro práci s dobrovolníky, kteří pomáhají migrantům žijícím v české republice* [online]. Diakonie ČCE – Středisko celostátních programů a služeb, 2017. [cit. 2021-9-14]. Dostupné z: <https://doma.diakonie.cz/res/archive/002/000250.pdf?seek=1495196777>
- DOBROVOLNICKÉ CENTRUM ADRA. *Materiál ke školení dobrovolníků* [online]. Ostrava: Dobrovolnické centrum ADRA, 2010 [cit. 2022-9-14]. Dostupné z: <https://www.hest.cz/cdn/public/000984.pdf>
- DVOŘÁČKOVÁ, D. Volnočasové aktivity pro seniory. In: HOLCZEROVÁ, V., DVOŘÁČKOVÁ, D. *Volnočasové aktivity pro seniory*. Praha: Grada, 2013, s. 9-13. ISBN 978-80-247-4697-5.

KOPA, M. a kol. *Metodika pro koordinování dobrovolnické služby v pobytových sociálních službách pro osoby se zdravotním postižením*. Výstup projektu Podpora transformace v Moravsko-slezském kraji III, Registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0 /0.0 /15_007/0001920 [online]. Moravskoslezský kraj, 2019 [cit. 2022-9-14]. Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/temata/eu/metodika--pro-koordinovani-dobrovolnicke-sluzby.pdf?fbclid=IwAR2HeXJi7iTfCCyXVtdF51R3_CGkzMqKOjxOQRs1Tk9kysvWYgJ2449FYpw

KOŘÍNKOVÁ, I., et al. *Metodika dobrovolnictví ve zdravotnických zařízeních* [online] Ministerstvo zdravotnictví, 2021 [cit. 2022-9-13] Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/documents/21802/16430942/4501.pdf/f3350601-6728-4d65-938c-fd957091e219?version=1.0&t=1622719421774>

LUSKOVÁ, D., LUSKOVÁ, Š. *Dobrovolnictví v sociálních službách* [online] Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2012 [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Zprava_2012.pdf/fc9a448f-e2c6-02ab-4229-a796b8796695

LUSKOVÁ, D., SOLICHOVÁ, L. *Doporučený postup č. 7 /2020 pro COVID zóny a ochranu zaměstnanců a klientů v sociálních službách v souvislosti s onemocněním COVID-19* [online]. MPSV, 2020 [cit. 2021-9-13]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1>

[443715/DP_7_pro_COVID_zony_a_ochranu_zam%C4%9Bstnancu_a_klientu.pdf](https://www.mpsv.cz/documents/20142/1443715/DP_7_pro_COVID_zony_a_ochranu_zam%C4%9Bstnancu_a_klientu.pdf)

MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Dobrovolnická služba* [online]. MV ČR: 2021 [cit. 2021-9-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-akreditace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

PILÁT, M. *Vybrané kapitoly z dobrovolnictví a dobrovolnické praxe* [online] Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav veřejné správy a regionální politiky, 2015. [cit. 2021-9-13] Dostupné z: https://is.slu.cz/el/fvp/zima2020/UPPV/BK051/Vybrane_kapitoly_z_dobrovolnictvi_uprava.pdf

SOZANSKÁ, O., TOŠNER, J. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

KONTAKT NA AUTORA

Mgr. Bohdana Břízová, Ph.D.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

J. Boreckého 1167/27

370 11 České Budějovice

brizova@zsf.jcu.cz

ZPŮSOBY ODMĚŇOVÁNÍ DOBROVOLNÍKŮ NA SPORTOVNÍCH AKCÍCH

WAYS OF REWARDING VOLUNTEERS ON SPORT EVENTS

JIŘÍ TVRDÍK

Abstrakt: Tento příspěvek se věnuje jednomu z nejprobíranějších témat mezi dobrovolníky obecně, a tím je odměna. Přestože ne všichni dobrovolníci vykonávají svou činnost s vidinou zisku, stále se najdou jedinci, kteří své rozhodování staví právě na typu odměny, která jim je organizátorem přislíbena. Článek poukazuje na to, že v různých zemích existují rozdílné způsoby odměňování a nemusejí být vždy jen odlišujícím prvkem pro dobrovolníky (např. uniforma), ale zároveň pomáhají pořadateli budovat image i po skončení samotné události.

Klíčová slova: dobrovolnictví, sportovní akce, odměňování

Abstract: This post is about one of the most discussed topics among volunteers in general – reward. Although not all volunteers carry out their activities with a view to profit, there are still individuals who base their decision-making precisely on the type of reward promised to them by the organizer. The article points out that there are different ways of rewards in different countries, and in the case of a uniform, it may not always be a distinguishing element for volunteers, but at the same time it builds the image of the organizer even after the end of the event itself.

Keywords: Volunteering, sports events, rewards

ÚVOD

„Nikdy nezpochybňuj hodnotu dobrovolníků. Noemova archa byla postavena dobrovolníky, Titanic byl postaven profesionály.“

Přestože je dobrovolnictví definováno jako dlouhodobé, plánované jednání člověka ve prospěch druhých a bez nároku na odměnu. Jenže v dnešní moderní a uspěchané době je mnohdy dobrovolnictví na sportovních akcích spíše otázkou obchodu, a i v tomto směru se spousta lidí řídí známým „něco za něco“. Proto by se hodilo pro sportovní akce použít přesnější definici Hladké (2008), která vidí dobrovolníka jako osobu, která dobrovolně pracuje pod úrovní své tržní mzdy. Ani to ovšem neplatí všeobecně. Nicméně existují i takové formy dobrovolnictví,

velmi často dlouhodobého, kde jedinci vykonávají práci bez jakéhokoliv nároku na odměnu a organizace by bez nich nemohla vůbec fungovat. Příkladem jsou například tréninky malých sportovních klubů nebo třeba i jednoty Sokol. Novotný (2011) pak v tomhle případě definuje dobrovolníka jako člověka, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních.

Co však pojmy dobrovolník a dobrovolnictví znamenají pro širší veřejnost? Za svou praxi jsem se setkal s několika názory a dotazy, které byly vždy ovlivněny konkrétní akcí. Nejčastěji přichází otázka typu: „Cože?! A to tady jako děláš zadarmo?!“ Pro mnohé

je dobrovolník jedinec, který nemá co na práci, a tak jde pořádat nějakou 14denní akci. Pro jiné je to blázen, který je schopen všeho nechat, jenom proto, aby mohl na dané akci být. Pro někoho je ale takřka hrdinou, který je ochoten kvůli svému nadšení obětovat veškerý volný čas jen proto, aby se daná akce mohla konat, a on mohl být její součástí. Osobně obdivuji lidi, kteří chodí na sportovních akcích prosit, že jim již směna skončila, ale domů odejít nechtějí a rádi budou dál pracovat.

Většina organizátorů si uvědomuje důležitost dobrovolníků pro svou akci, jejich přístup k nim tomu ale mnohdy neodpovídá. Řada pořadatelů mnohdy jen tak letmo potřese dobrovolníkovi za chůze rukou, řekne „děkuji, budu se těšit příště“, a tím je pro ně vše vyřízeno. Jak uvádějí psychologové, jedinec si pamatuje nejvíce první a poslední setkání, ze kterých si následně vytváří svůj celkový dojem z akce, proto je nutné ani jednu z fází procesu nepodcenit.

Hlavním tématem tohoto článku je ovšem porovnání způsobů odměňování dobrovolníků v Čechách a na Slovensku. Je rozdílný, a to dokonce i u stejné akce. A tak se nabízí otázka, proč organizátoři v různých zemích volí odlišný způsob zajištění a přístupu k dobrovolníkům? A je opravdu odměna tím rozhodujícím faktorem?

Odměňování dobrovolníků

I přes fakt, že je samotné dobrovolnictví, přesněji řečeno dobrovolník definován, jak již bylo uvedeno, jako „... člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních...“ (Novotný, 2011), je otázka odměňování jedinců za jejich práci pravděpodobně jednou z nejdiskutovanějších v poslední době. Jak tedy správně dobrovolníka odměnit?

Jisté mantinely tomu nastavuje i právní uchopení dobrovolnické práce v jednotlivých zemích. Na Slovensku je dobrovolník zakotven hned ve dvou zákonech a jeho postavení v legislativě a sportovním prostředím prochází v roce 2022 nemalými změnami. Základní definici dobrovolnictví poskytuje zákon č. 406/2011 Zákon o dobrovolnictve a o změně a doplnění některých zákonov,

kde je „*Dobrovoľníkom fyzická osoba, ktorá na základe svojho slobodného rozhodnutia bez nároku na odmenu vykonáva pre inú osobu s jej súhlasom v jej prospech alebo vo verejný prospech dobrovoľnícku činnosť založenú na svojej schopnosti, zručnosti alebo vedomosti a splňa podmienky ustanovené týmto zákonom, ak dobrovoľnícku činnosť*“. Dobrovolnictví se objevuje i v zákoně o sportu, který řeší i otázku financí. V roce 2015 byl na Slovensku přijat zákon č. 440/2015 Zákon o športe a o zmene niektorých zákonov. Tento zákon pojednává v §1 o sportu, osobách ve sportu, právních vztazích ve sportovní činnosti a zapojení orgánů veřejné moci a orgánů veřejné správy. Ve své podstatě upravuje právní pohled na sport. Nový Zákon o sportu svým článkem XIV novelizoval Zákon o dobrovolnictví v § 6 odst. 2, kdy připustil možnost finanční náhrady za ztrátu času dobrovolníka, který vykonává činnost ve sportu, a to v maximální výši minimální hodinové mzdy za každou odpracovanou hodinu. V roce 2016 se jednalo o částku 2,33 EUR/hodinu, v roce 2022 by však odměna činila 3,71 EUR/hod. Pokud by takovéto „pravidlo“ platilo i v České republice, tak by jedinec od 1. 1. 2022 dostával v návaznosti na nařízení vlády č. 405/2021 Sb., celkem 96,40 Kč/hod. Jenže, jak říkají někteří právníci v nadsázce, je úplně jednoduché pochopit jak dobrovolníka ve sportu vnímá české právo – on podle něj vlastně ani neexistuje. V České republice je od roku 2003 v platnosti zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, který definuje dobrovolníka následovně:

- a) osoba starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky,
- b) osoba starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu.

V dalších bodech pak tento zákon upravuje, co vše může dobrovolnická činnost být, ale kámen úrazu je pak §2 bod 2, který z dobrovolnictví vylučuje jakoukoliv „...činnost týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti anebo v pracovněprávním vztahu, služebním

poměru nebo členském poměru“. Mezi tyto akce a činnosti patří v dnešní době velké množství sportovních akcí.

Příkladem, který by pomohl popsat rozdíly odměňování dobrovolníků, by mohl být Olympijský festival Tokio 2020 – totožná akce konaná v obou zemích, která má stejný princip a stejné základy. Každý z organizátorů však zvolil odlišný přístup k odměně pro dobrovolníka. Slovenští organizátoři nabídli svým „dobrovolníkům“ finanční odměnu, která se odvíjela v závislosti na jejich zapojení – jakousi hodinovou mzdou. V Česku pak dobrovolník, jak se říká, „nedostal ani korunu“, obdržel jen uniformu s olympijskou symbolikou a podobným designem, jaký měla originální olympijská kolekce. Uniforma pak dobrovolníkovi při splnění podmínek po skončení akce zůstala a podobně jako na Slovensku se počet kusů v soupravě s počtem odpracovaných dní zvyšoval. Na Slovensku pak bylo pro dobrovolníky připraveno triko s nápisem „CREW“. Sám jsem nad výhodami a nevýhodami jednotlivých nabídek přemýšlel a zajímalo mě, co k jednotlivým přístupům organizátory vede. *„Když dobrovolníkovi zaplatím, očekávám od něho, že k práci přistoupí, jako by to byla opravdu práce v pravé slova smyslu, vlastně ho u nás zaměstnám. Když už ho budu platit, tak předpokládám, že bude pracovat zodpovědně, tak jak má. Mám na něho pak i páku v tom, že když práci patřičně neodvede, nebude za ní následně ani zaplacen. Odměnu dostává až po dokončení práce, tak jak tomu má být.“* (autor rozhovoru si nepřál být uveden, Praha, únor 2022)

Téměř opačného smýšlení byli čeští organizátoři, kteří mají pocit, že: *„Ve sportovním světě je olympijská symbolika ohromně silná, a tak je možnost nosit znak na hrudi velmi*

lákavá. Když dáš člověku uniformu, má pocit, že někam patří, že je součástí komunity, týmu. Ta uniforma prošla několika změnami, kdy jsme například ze všeho odebrali ty nápisy „staff/volunteer/crew“ a teď ty věci vypadají fakt dobře, takže je lidi nosí i rádi. Sám moc dobře víš, že takovou bundu pak nevyhodíš a rád ji nosíš pořád dokola. Třeba já ať už jdu po Praze, anebo na horách, pořád potkávám lidi v tom oblečení. To je skvělý. No a pro nás to má taky výhody, když dokážeme tu značku takhle posílnit a někdo ji hrdě nosí pořád a pořád dokola a je to pro nás i jistá forma reklamy...“ (autor rozhovoru neuveden, únor 2022)

Otázkou je, jak velký význam jakýkoliv hmotný profit pro konkrétního člověka má. Nejednou jsem při náboru dobrovolníků dostal otázku „a co za to budu mít“ a také jsem zažil, jak si někteří jedinci vybírali ze dvou akcí podle toho, kde získají zajímavější odměnu – triko a certifikát, nebo triko, mikina a bunda? Možná je na vině i to, na co Frič (2001) na začátku nového tisíciletí narážel ve svých výzkumech. Podle nich více než polovina populace nechápe roli dobrovolníka ve vyspělé společnosti, a třetina dotázaných byli dokonce jedinci pracující bez nároku na odměnu pro smích. Faktem však je, že dobrovolnické činnosti mají být vykonávány dobrovolně a bez toho, že by se k nim někdo rozhodoval podle nabízené finanční odměny. Jak velké procento dobrovolníků se rozhoduje až na základě odměny? Mirovský v roce 2021 publikoval výzkum, ve kterém se právě důležitosti odměn a jiných motivátorů věnoval. Jak ukazuje tabulka č. 1, tak materiální benefity nejsou ani zdaleka tak důležité, jako například emoce, které člověku akce přináší.

Tab.č. 1 Přehled důležitosti benefítů

	Pro materiální benefity (např. oficiální dobrovolnická uniforma)	Získat vzpomínky, které mi vydrží celý život
velmi důležité	38	249
spíše důležité	98	95
neutrální	119	21
spíše nedůležité	69	4
velmi nedůležité	42	0
Průměr	3,06	4,6

Zdroj: vlastní zpracování podle Mirovský (2021)

Otázkou je, zda by se změnilo vnímání a přístup dobrovolníků v České republice, kdyby se jim jednoho dne místo uniformy nabídla finanční odměna. Odpovědět na to bohužel neumí ani data získaná z dotazníků nebo z rozhovorů. Jelikož dle výzkumu není odměna nedůležitou záležitostí, lze předpokládat, že by tato změna odezvu vyvolala, velmi pravděpodobně by samotné jádro komunity zůstalo, ale lze reálně očekávat, že by nová situace ovlivnila především jedince, kteří nejsou pevně přesvědčeni o své pozici dobrovolníka. Další jedince by to naopak k dobrovolnictví přitáhlo, ale spíše s vidinou „snadného“ výdělku než s touhou pomoci ostatním. Závěrem je však nutno říci, že ani v tomto směru nelze paušalizovat. Je dobré vědět, s kým pracujete. Někoho nabídkou trička urazíte, že on přece za triko dělat nebude a někdo vám řekne, že ani to triko nechce, že pomůže rád a nepotřebuje za to žádnou odměnu.

SHRNUTÍ

Sám jsem se několikrát zamýšlel nad tím, jak bych se rozhodl, pokud by mě někdo postavil před volbu mezi „českým“ a „slovenským“ modelem. Ve sportovním prostředí jsem vyrůstal a než jsem dostal možnost se podílet na přípravách akcí jako člen organizačních týmů, tak jsem se celé řady takových účastnil jako dobrovolník. Byly akce, u kterých se za pomoc platilo, ba dokonce stále platí, byť jen symbolicky, ale já byl vždy nadšený, když jsme my dobrovolníci dostali uniformu. Pro mě osobně by tedy zvítězil systém český. Nikdo nemůže počítat s tím, že si coby dobrovolník vydělá. Lze tedy počítat s tím, že se přihlásí lidé, které láká práce,

tým, atmosféra. A ze svých zkušeností vím, že vždy jsme byli týmem skvělým. Téměř nikdo neřešil prodlužování služeb ani to, jestli nemá momentálně víc práce než kolega. Na druhou stranu je pravda, že finanční odměna, byť ne vysoká, může přesvědčit lidi s většími znalostmi, organizačními schopnostmi i zkušenostmi. Přesto si myslím, že by stále mělo platit, že dobrovolník je ten, kdo danou práci opravdu chce dělat a peníze pro něj nejsou hlavní motivací.

LITERATURA

FRIČ, P. Dárcovství a dobrovolnictví v České republice: (výsledky výzkumu NROS a Agnes). Praha: NROS, 2021.

HLADKÁ, M. Význam dobrovolnictví jako specifického lidského zdroje. Aktuální otázky sociální politiky 2008 – teorie a praxe (stránky 20-27). Pardubice: Univerzita Pardubice, fakulta Ekonomicko-správní, 2008. Získáno 26. 02 2022

MIROVSKÝ, Tomáš. Význam psychologického kontraktu a komunikace v udržení motivace dobrovolníků. Diagnostika a poradenství v pomáhajících profesích, 2021, 5(1). ISSN 2570-7612. Dostupné z <http://odborne.casopisy.palestra.cz/index.php/dap/index>.

NOVOTNÝ, Jiří a kol. *Sport v ekonomice*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 512 s. ISBN 978-80-7357-666-0.

KONTAKT

Jiří Tvrđík

Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA
e-mail: JTvrdik@seznam.cz

DOBROVOLNÍCI NA SPORTOVNÍCH AKCÍCH JAKO AKTIVNÍ ÚČASTNÍCI NOVÝCH VÝZEV TRVALÉ UDRŽITELNOSTI

VOLUNTEERS AT SPORTS EVENTS AS ACTIVE PARTICIPANTS IN NEW SUSTAINABILITY CHALLENGES

TOMÁŠ MIROVSKÝ

Abstrakt: Příspěvek se věnuje zapojení dobrovolníků do organizace velkých sportovních akcí a jejich zapojení do nových výzev trvalé udržitelnosti, což je velmi diskutované téma při přípravě a následné organizaci velké sportovní akce.

Dobrovolníci jsou součástí velkých sportovních akcí a v mnoha případech jsou nejpočetnější skupinou organizačního týmu, co se týká počtu zapojených lidí. Proto jsou také velmi důležitou skupinou, kterou je možné do aktivit spojených s užitelností zapojit. A obvykle velmi nadšenou skupinou zapojených lidí, protože se akce účastní ve svém volném čase, bez nároku na honorář, ale s očekáváním získání nových zážitků, zkušeností, přátelství.

A právě potřeba znalosti motivace k účasti na akce a preference způsobů komunikace v době mezi přihlášením na akci a zahájením akce je pro organizátora důležitá pro správné nastavení programu pro dobrovolníky a také způsobů, jak s nimi být v kontaktu a udržet je součástí týmu před zahájením akce.

Výsledky zde prezentované vycházejí z výsledků dotazníkového šetření mezi dobrovolníky na Olympijských festivalech 2020 a 2022 a kterého se zúčastnilo 131 dobrovolnic a dobrovolníků, kteří se projektu aktivně zúčastnili.

Druhá část se týká konkrétních témat problematiky trvalé udržitelnosti, konkrétně dlouhodobé spolupráce s dobrovolníky, jejich zapojení do dlouhodobých aktivit i nad rámec projektu Olympijských festivalů, a také možnosti jejich dalšího vzdělávání v oblasti sportu, olympismus a environmentální výchovy.

Klíčová slova: dobrovolníci, velké sportovní akce, trvalá udržitelnost, volunteers4sport.cz

Abstract: This article focuses on the involvement of volunteers in the organisation of major sporting events and their involvement in the new challenges of sustainability, a much discussed topic in the preparation and subsequent organisation of a major sporting event.

Volunteers are part of large sporting events and in many cases are the largest group of the organizing team in terms of the number of people involved. Therefore, they are also a very important group to involve in usability activities. And usually a very enthusiastic group of people

involved, because they participate in the event in their own time, without payment, but with the expectation of gaining new experiences, experiences, friendships.

And it is the need to know the motivation to participate in the event and the preference of communication methods between the time of signing up for the event and the start of the event that is important for the organizer to set up the right program for the volunteers and also ways to keep in touch with them and keep them part of the team before the event starts.

The results presented here are based on the results of a questionnaire survey of volunteers at the 2020 and 2022 Olympic Festivals, which was completed by 131 volunteers who actively participated in the project.

The second part covers specific topics of sustainability issues, namely the long-term cooperation with volunteers, their involvement in long-term activities beyond the Olympic Festivals project, and the possibility of their further training in sport, Olympism and environmental education.

Keywords: *Volunteers, large sporting events, ensuring sustainability*

ÚVOD

„Udržitelnost je tématem, které se čím dál silněji začíná objevovat ve všech oblastech sportu. Mezinárodní olympijský výbor ji přijal za jeden z pilířů své činnosti v roce 2014 při tvorbě Agendy 2020 s cílem posílit olympijské hnutí a jeho vliv a dopad na společnost. Stejně tak se o ni opírá i při jejím pokračování s výhledem do tohoto desetiletí. Udržitelnost má mnoho podob. Velmi silně ve sportu – v zimních i letních odvětvích – pociťujeme změny klimatu. Proto se MOV zavazuje například ke snižování emisí skleníkových plynů a vyzývá všechny sportovní organizace, aby jej následovaly. Ekologická udržitelnost se prolíná i do organizování olympijských her a týká se to i těch nadcházejících v Pekingu 2022, které budou využívat obnovitelné zdroje energie či speciální technologie chlazení. Ekologická zodpovědnost však tvoří pouze jednu součást. (...) Trvale udržitelný rozvoj je mladý pojem – vznikl teprve v roce 1987. Ale navazuje na mnohem starší, základní olympijské hodnoty zakotvené v Olympijské chartě – tedy respekt či fair play. Proto je udržitelnost zároveň způsobem, jak k olympijským myšlenkám přitáhnout i současné generace.

A také cestou, jak se stát ještě lepším partnerem pro naše členy, další sportovní organizace, sportovce, trenéry a členy jejich týmů, fanoušky i celou společnost. A jak následně upozorňovat u všech těchto skupin na důležitost udržitelnosti ve sportu.“⁴

„V sociologii panuje shoda na definičních znacích mega-eventů. Jde o rozsáhlé společenské akce s mezinárodním dosahem, se signifikantním dopadem na hostitelská města, regiony či státy a se značnou mediální pozorností. Tyto eventy rovněž představují diskontinuitu, jsou jedinečné a konají se jednou za určitý čas. Mega-eventy jsou chápány jako jeden z projevů modernity. Zároveň ale mohou poskytovat pocitu jistoty a řádu a vytvářet různé formy kolektivních identit. Sociologie rovněž věnuje značnou pozornost kontroverzím kolem organizace mega-eventů. Jde zejména o finanční kontroverze, kreativní destrukci a politizaci.“⁵

Z organizačního hlediska „mega – sport event“ většinou označujeme sportovní akce, které jsou vícedenní a jsou buď v daném sportu unikátní, jako např. mistrovství světa nebo mistrovství některého z kontinentů, nebo

---

⁴ *Strategie udržitelnosti 2030*. Praha: Český olympijský výbor, 2022.

⁵ Veselský, M. (2021). *Mega-eventy a sociologie*.

Definice, kontroverze a metodologicko-teoretické problémy. Tělesná kultura, 44(1), 9-17.
doi: 10.5507/tk.2021.006

jsou multisportovní, jako třeba Olympijské hry. To jsou akce, které jsou určené elitním sportovcům, a obvykle se jich účastní velké množství diváků.

Mezi velké sportovní akce můžeme počítat i takové, kterých se aktivně neúčastní elitní sportovci, ale jsou určené aktivním účastníkům, kteří sami sportují. Mnohdy jsou tyto sportovní akce doplňkem právě těch uvedených v první skupině.

Mezi podobné akce patří i Olympijské festivaly, které se pořádají od roku 2014 v České republice v době konání Olympijských her a přibližují sportování široké veřejnosti. Jedná se o multisportovní událost, která trvá 17 dnů a celý provoz zajišťuje široký organizační tým, jehož nedílnou součástí je několik stovek dobrovolníků, kteří pomáhají s organizací buď po celou dobu akce, nebo minimálně po dobu stanovenou organizátorem jako minimum pro zapojení do akce. U Olympijských festivalů se jedná obvykle o devět směn (dobrovolnická práce je rozdělená na dopolední a odpolední směnu), tedy vždy se jedná o několik dnů.

Dobrovolníci jsou součástí velkých sportovních akcí a v mnoha případech jsou nejpočetnější skupinou organizačního týmu, co se týká počtu zapojených lidí. Proto jsou také velmi důležitou skupinou, kterou je možné do aktivit spojených s užitelností zapojit.

První oslovení dobrovolníků k účasti na velké sportovní akci probíhá až jeden rok před plánovaným začátkem akce. Důvodem je skutečnost, že dobrovolníci si z důvodů potřeby několikadenního zapojení musí zorganizovat čas, někteří z nich si musí vzít i dovolenu.

Během doby od zahájení náboru dobrovolníků k zahájení samotné akce organizátor musí komunikovat s dobrovolníky, aby udržel jejich zájem o účast na akci. Není možné, aby vznikla situace, kdy během několika měsíců organizátor neinformoval dobrovolníky o novinkách a nebyl s nimi v průběžném

kontaktu. Pokud tak přesto učiní, musí počítat s tím, že mnoho přihlášených dobrovolníků svojí účast zruší, nebo zcela přestanou komunikovat.

Současným tématem při přípravě sportovních akcí je trvalá udržitelnost. Sport je považován za významný příspěvek k udržitelné budoucnosti. A právě velká skupina dobrovolných pracovníků může být skupinou, která tuto výzvu výrazně podpoří – jedná se o lidi, kteří přicházejí pomoci díky svému nadšení, ve svém volném čase, zdarma. Většinou se jedná o vstřícné lidi s otevřenou myslí, kteří se chtějí současně bavit a kteří jsou otevření novým myšlenkám.

„Problematika udržitelného rozvoje a dobrovolnictví jsou spolu úzce spojeny. Souvislost nacházíme společně se sociálním pilířem udržitelného rozvoje. Dobrovolníci tvoří nedílnou součást velkých sportovních událostí.“⁶

Jednou z oblastí trvale udržitelného rozvoje je také kvalitní vzdělávání a výzkum ve sportu a v ochraně životního prostředí. Dobrá znalost motivace k účasti, preference způsobů komunikace a také preferencí benefitů poskytovaných dobrovolníkům za účast je cestou k nastavení správného programu pro dobrovolníky. Na základě znalostí výše uvedených faktorů může organizátor dobrovolníky dobře zapojit do programů trvalé udržitelnosti.

Zkušenosti z Belgie, získané na základě realizovaného výzkumu publikovaného v roce 2022 ukazují, že stále menší část sportovních federací na této výzvě pracuje.

„Výsledky této studie ukazují, že 37 ze 141 zkoumaných federací projevují závazek vůči ES (ensuring sustainability) tím, že popisují konkrétní iniciativy nebo zahrnují ES do svých programů, vizí/poslání/hodnoty nebo cíle. To znamená, že zbývajících 104 federací je v rozšířené typologii environmentálních vln přiřazeny k vlně nula.“⁷

„V neposlední řadě je třeba vzít v úvahu

---

⁶LEVÁ, Zuzana. *Problematika udržitelného rozvoje ve sportu*. Praha, 2021. Diplomová práce. FTVS UK. Vedoucí práce Doc. PhDr. Irena Slepíčková, CSc.

⁷ Ine Hugaerts, Jeroen Scheerder, Géraldine Zeimers, Joris Corthouts, Chloé Van de Sype &

Thomas Könecke (2022): Are sport organisations environmentally sustainable? – A website analysis of sport federations in Belgium, *European Sport Management Quarterly*, DOI: 10.1080/16184742.2022.2093391

i společenský tlak jako hlavní faktor. Neziskové organizace se orientují na společenské potřeby, jsou ovlivňovány veřejnými záležitostmi a měnicími se veřejnými očekávání. Sledování sociálního poslání lze proto téměř považovat za součást jejich hlavní činnosti. Příkladem je vedoucí úloha SF při vytváření politiky sportu pro všechny v Evropě.⁸

Preferované způsoby komunikace dobrovolníků v Olympijských festivalech

Organizátor akce by měl znát, jaké způsoby komunikace dobrovolníci preferují, protože pak může lépe nastavit komunikaci akce a tím i způsoby a cesty oslovení dobrovolníků. S tím souvisí i potřeba znalostí motivů k účasti a případně i jaké benefity dobrovolníci očekávají.

Při výzkumu mezi dobrovolníky Olympijských festivalů v roce 2022 byli respondenti dotazováni také na způsoby komunikace mezi organizátorem a dobrovolníky jak před zahájením akce, tak během akce samotné.

Šetření proběhlo v roce 2022 a respondenty byly dobrovolníci, kteří se účastnili Olympijských festivalů 2020 v Praze a v Brně a 2022 v Brně a zúčastnilo se jej 131 respondentů.

Zde je třeba doplnit, že Olympijské festivaly

2020 se z důvodu pandemie nemoci Covid-19 konal v červenci a srpnu 2021, stejně jako Olympijské hry. Ale jak v případě Olympijských her, tak v případě Olympijských festivalů zůstalo označení „2020“.

Dobrovolníkům byly nabídnuty základní způsoby komunikace, které může organizátor využít. Základním nástrojem získání dat byl kombinovaný dotazník. V dotazníku byla použita pětibodová Likertova škála s možností výběru odpovědí: naprosto důležité / naprosto souhlasím, spíše důležité / spíše souhlasím, nevím, spíše nedůležité / spíše nesouhlasím, naprosto nedůležité / naprosto nesouhlasím.

Komunikace s dobrovolníky a jejich nábor pro Olympijské festivaly 2020 a v roce 2022 probíhal v letech 2021 a 2022 kratší dobu, než je to v projektu Olympijských festivalů (probíhají od roku 2014) obvyklé. Důvodem byla pandemie nemoci Covid-19 a měnicí se restriktce na velké sportovní akce a jejich průběžné změny. Obvykle je nábor dobrovolníků zahájen 10 – 12 měsíců před zahájením akce, v letech 2021 a 2022 se jednalo o dobu 6, resp. 4 měsíců a to ještě s možnou variantou, že akce nebudou z výše uvedeného důvodu povoleny a budou kdykoliv v tomto období zakázány.

Tab. 1 Preferované způsoby komunikace před zahájením Olympijských festivalů 2020 a 2022 podle dobrovolníků

2022	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
velmi důležité	10b	10f	10c	10a	10f	10e	10h	10d	10g	10j	10k
spíše důležité	94	78	64	49	52	45	27	17	19	18	8
neutrální	5	7	14	13	21	14	22	37	30	32	29
spíše nedůležité	2	3	7	6	8	11	11	17	23	17	22
velmi nedůležité	0	3	2	1	3	10	15	6	11	21	33
Součet	130	128	129	127	127	113	113	114	118	111	105
	4,654	4,438	4,233	4,165	4,047	3,814	3,451	3,368	3,237	3	2,438
	webové stránky	Instagram	pořkwoy se zájemci	e-mailing	on-line setkávání	setkání přihlášených dobrovolníků	Facebook skupina	moblní aplikace pro dobrovolnický tým	WhatsApp skupina	Twitter	Messenger

Zdroj: dotazníkové šetření autora

⁸ Ine Hugaerts, Jeroen Scheerder, Géraldine Zeimers, Joris Corthouts, Chloé Van de Sype & Thomas Könecke (2022): Are sport organisations environmentally sustainable? – A website analysis of sport federations in Belgium, European

Sport Management Quarterly, DOI: 10.1080/16184742.2022.2093391

Z výsledků výzkumu vyplývá, že dobrovolníci preferovali na dobu mezi přihlášením k akci a zahájením akce samotné především jednosměrnou komunikaci prostřednictvím elektronických médií. Mezi ně počítáme (s uvedením pořadí v seznamu všech způsobů komunikace):

1. Webové stránky
2. Instagram
4. E-mailing

Z těchto výsledků lze odvodit, že dobrovolníci očekávají informace od organizátora, aby byli informováni o akci. Pro organizátora je tedy důležité, aby prostřednictvím (především) výše uvedených informačních kanálů poskytoval takové informace, které udrží přihlášené dobrovolníky v kontaktu s akcí.

Z výsledků ale také vyplývá, že dobrovolníci se rádi setkávají, protože i různé formy setkání se umístily v pořadí preferencí na předních místech (ve sportovní terminologii) a považují je proto za důležité. U této skupiny se jedná o formu oboustranné komunikace a v preferencích dobrovolníků se objevuje jako důležitá jak osobní, tak virtuální forma. Mezi ně počítáme (s uvedením pořadí v seznamu všech způsobů komunikace):

3. Pohovory se zájemci
5. On-line setkávání
6. Setkání přihlášených dobrovolníků.

Až na dalších místech v pořadí důležitosti se objevily skupina na FB, WhatsApp skupina, Twitter a Messenger. Součástí dotazování byly i preference komunikace v průběhu sportovní akce, kde skupina na FB a WhatsApp skupina získaly podle dobrovolníků na důležitosti, preference způsobů komunikace během akce ale není součástí tohoto materiálu.

Samostatným možným způsobem komunikace je „mobilní aplikace pro dobrovolnický tým“, která se umístila na osmém z jedenácti míst. Tento způsob komunikace považujeme na základě zkušeností za velmi dobrý, bohužel tvorba speciální aplikace pro potřeby komunikace s dobrovolníky (tedy adresné

a obousměrné) je teprve v začátcích příprav a dobrovolníci si pravděpodobně nedokážou její využití správně představit.

Hlavní motivy účasti a preference benefitů ze strany dobrovolníků na Olympijských festivalech

Dalšími dvěma oblastmi, na které byli dobrovolníci dotazováni, byly motivy k účasti na Olympijském festivalu v pozicích dobrovolníků a také preference benefitů, které za svojí účast získají. Motivů k účasti vycházely z validované „Olympic Volunteer Motivation Scale (OVMS)“ a obsahovaly 26 možných motivů. Seznam benefitů byl vytvořen na základě předvýzkumu, který probíhal formou rozhovorů s koordinátory dobrovolníků na velkých sportovních akcích v ČR. Část benefitů je obsažena v jednotlivých motivech OVMS a znalost motivů a preference benefitů také pomůže nastavit správný obsah komunikace před akcí směrem od organizátora k dobrovolníkům. I v této části dotazníku byla použita pětibodová Likertova škála s možností výběru odpovědí: naprosto důležité / naprosto souhlasím, spíše důležité / spíše souhlasím, nevím, spíše nedůležité / spíše nesouhlasím, naprosto nedůležité / naprosto nesouhlasím.

Jednou z oblastí, o kterých může organizátor průběžně dobrovolníky informovat, jsou technické a organizační informace, které jsou pro dobrovolníky důležité, a které se ujasňují a zpřesňují podle toho, jak se blíží zahájení akce. Jedná se například o specifikace pozic, které budou dobrovolníci zajišťovat, představení dobrovolnické uniformy, představení zázemí, které budou mít dobrovolníci k dispozici, způsob stravování, představení týmu koordinátorů a dalších členů organizačního výboru apod.

Důležitou oblastí komunikace je také představení doprovodného programu pro dobrovolníky, je možné představit program, sportovce, kteří přijdou na akci a třeba souhlasí se setkáním s dobrovolníky apod. Tato oblast se dá nazvat zážitky, které si dobrovolník odnese z účasti na dané akci a které jsou pro dobrovolníky důležitým bonusem.

Tab. 2 Pět nejdůležitějších a pět nejméně důležitých motivů účasti na Olympijských festivalech 2020 a 2022 podle dobrovolníků

2022	1.	2.	3.	4.	5.		22.	23.	24.	25.	26.
velmi důležité	91	77	78	61	57		21	14	12	9	15
spíše důležité	29	43	40	55	52		34	34	24	24	16
neutrální	5	7	3	6	17		24	37	51	32	21
spíše nedůležité	3	2	8	6	4		25	19	22	25	12
velmi nedůležité	2	1	2	3	1		25	24	21	29	48
Součet	130	130	131	131	131		129	128	130	119	112
	4,569	4,485	4,405	4,26	4,221		3,008	2,961	2,877	2,655	2,446
	Získat vzpomínky, které mi vydrží celý život	Poznávat nové lidi a získávat nové přátele	Byt součástí olympijského dění	Zúčastnit se akce spojené s Olympiádou	Pomáhat ostatní a komunitě		Získat pracovní zkušenosti, které by mohly vést k zaměstnání	Cítit se vážený a respektovaný	Navázat pracovní kontakty	Závazek jako občan	Dobrovolnická tradice v mé rodině

Zdroj: dotazníkové šetření autora

Ve výše uvedené tabulce je uvedeno pět nejdůležitějších a pět nejméně důležitých motivů dobrovolníků k účasti z dotazníkového šetření. Z výsledků vyplývá, že dobrovolníci na Olympijských festivalech považují za velmi důležitou motivaci k účasti propojení akce s Olympijskými hrami, protože mezi pěti nejdůležitějšími motivy jsou dva, které se nebezprostředně týkají Olympiády.

Další tři motivy zastoupené v první pětici nejdůležitějších motivů jsou spojené s dobrovolnickou činností a účastí na akcích, zde konkrétně vztahených k velké sportovní akci.

Motiv, který se umístil na prvním místě jako nejdůležitější, tedy „získat vzpomínky, které mi vydrží celý život“ je pravděpodobně také ve spojení s velkou akcí a Olympijskými hrami, ale může se vztáhnout i na další aktivity, které může organizátor v přípravě programu pro dobrovolníky ovlivnit. Vzpomínky

mohou být i na volnočasový program, který organizátor připraví.

Mezi pěti motivy, které považují dobrovolníci za nejméně důležité pro svoji účast, se objevují dva, které se týkají pracovních zkušeností a pracovních kontaktů. Dobrovolníci se tedy Olympijských festivalů neúčastí z důvodů zlepšení uplatnitelnosti na trhu práce. Poslední dva motivy, tedy „závazek jako občan“ a „dobrovolnická tradice v mé rodině“ ukazují na to, že dobrovolníci v projektu nevnímají dobrovolnictví jako svojí občanskou povinnost a také ve většině nemají jako motiv pokračování v dobrovolnické tradici v rodině. Je ale možné, že účast na Olympijském festivalu dobrovolnickou tradici zahájí, protože na festivalu pravidelně pomáhají rodiče s dětmi nebo i celé rodiny.

Tab. 3 Preferované benefity za účast na Olympijských festivalech 2020 a 2022 podle dobrovolníků

2022	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
	8l	8k	8g	8c	8j	8n	8d	8m	8h	8b	8i	8f	8a	8e
velmi důležité	113	105	74	49	34	36	47	33	34	27	35	22	26	9
spíše důležité	16	20	35	50	62	52	36	41	33	48	35	39	42	28
neutrální	2	5	16	26	23	24	23	18	21	35	21	41	30	39
spíše nedůležité	0	1	3	4	7	8	10	9	10	15	17	12	24	23
velmi nedůležité	0	0	2	1	4	5	9	7	9	2	9	6	8	17
Součet	131	131	130	130	130	125	125	108	107	127	117	120	130	116
	4,847	4,748	4,354	4,092	3,885	3,848	3,816	3,778	3,682	3,654	3,598	3,492	3,415	2,905
	Zajištění stravování	Zajištění pitného režimu	Samostatné zázemí dobrovolníků	Dobrovolnické oblečení	Zajištění doprovodného programu	Závěrečná paříty pro dobrovolníky	Doprava v místě zdražba	Zprostředkování levnějšího ubytování	Ubytování zdražba	Dárek na památku	Zajištění dopravy na místo akce a zpět	Merchandising	Certifikát za účast	Finanční příspěvek

Zdroj: dotazníkové šetření autora

Výsledky šetření ukázaly, že dobrovolníci očekávají především zajištění kompletního zázemí pro svoji práci, tedy stravování včetně pitného režimu, svoje samostatné zázemí a také dobrovolnickou uniformu, která jim zůstává jako památka na jejich aktivní účast. Tyto čtyři motivy považují za nejdůležitější. Hned za nimi se umístily další dva, které se týkají doprovodného programu pro dobrovolníky včetně dobrovolnická party.

Z toho vyplývá, že organizátor by neměl podcenit u dlouhodobějších akcí tyto dva aspekty, které nemají s organizací akce samotné nic společného, ale jedná se o aktivity vytvořené speciálně pro dobrovolníky.

Na posledním místě se umístil „finanční příspěvek“, což odpovídá skutečnosti, že dobrovolníci na Olympijském festivalu pracují bez nároku na finanční odměnu, a tudíž to nepovažují za důležité. Tato absence finanční odměny je kompenzována dobrovolnickou uniformou, která je ale považována za důležitý motiv.

Trvalá udržitelnost

„Odvětví sportu, jako dynamické a neustále se vyvíjející prostředí, výrazně zasahuje do naší společnosti a je odpovědné, stejně jako jakékoliv jiné odvětví, za svou činnost. Proto je stěžejní problematiku udržitelného

rozvoje zkoumat, popisovat a následně koncepčně implementovat do praxe tak, aby se mohla i nadále vyvíjet a reagovat na aktuální potřeby společnosti a Země. Potenciál odvětví sportu můžeme nalézt například v edukaci společnosti a jednotlivců, v motivaci a podpoře ke zdravému pohybu a životnímu stylu, či nastínění kvalitní a propracované ukázky, jak se dají organizovat sportovní události efektivně, udržitelně a s ohledem na okolní prostředí. Problematika udržitelného rozvoje ve sportu bude v následujících letech velmi důležitým aspektem, který se bude dotýkat veškerého fungování a organizace sportu. Toto hledisko bude nutné zohledňovat jak ve vnitřních strukturách sportovních organizací, institucí, svazů a klubů, ale také při vytváření sportovních soutěží a dalších událostí, které se sportem souvisejí.“⁹

„Skutečná udržitelnost svou podstatou dalece přesahuje jednotlivé projekty. Jde o to, abychom se podrobně podívali na to, co jako organizace děláme a jaká je naše role ve společnosti, a abychom měli takovou řídicí strukturu a procesy, které nám zajistí dlouhodobou budoucnost ve prospěch naší společnosti i životního prostředí.“¹⁰

Také je třeba si uvědomit, jak široký je záběr problematiky trvalé udržitelnosti, kolik oblastí našeho sportovního života zasahuje. „Naši

⁹LEVÁ, Zuzana. *Problematika udržitelného rozvoje ve sportu*. Praha, 2021. Diplomová práce. FTVS UK. Vedoucí práce Doc. PhDr. Irena Slepíčková, CSc.

¹⁰ LEVÁ, Zuzana. *Problematika udržitelného rozvoje ve sportu*. Praha, 2021. Diplomová práce. FTVS UK. Vedoucí práce Doc. PhDr. Irena Slepíčková, CSc.

strategií se snažíme konkrétně přispět k realizaci příslušných cílů uvedených v následujících kapitolách: „Vzdělávání“ (celoživotní vzdělávání); „Nerovnosti“ (rovnost pohlaví, nediskriminace); „Zdraví“ (pohybová aktivita jako součást zdravého životního stylu, zejména u dětí); „Hospodaření se zdroji“ (snižování uhlíkové stopy, principy oběhového hospodářství) a „Adaptace na změnu klimatu“ (energetická účinnost budov, udržitelné nakládání s odpady, čistá mobilita).“¹¹

Dlouhodobá práce s dobrovolníky a jejich zapojení do více akcí, možnost dlouhodobé spolupráce s nimi a možnost jejich průběžného vzdělávání je jednou z výzev systematické spolupráce s dobrovolníky. Pro tuto dlouhodobou spolupráci je třeba na obou stranách spolupracujících partnerů, kteří budou mít nastavený stejný cíl. Při realizaci projektu Olympijských festivalů jsou to Český olympijský výbor a spolek Volunteers4sport.cz, který vznikl v roce 2020 na základě zkušeností získávaných při koordinaci dobrovolníků na velkých sportovních akcích od roku 2012. Členové spolku pracují v projektech Olympijských parků a Olympijských festivalů od jejich začátku a také se podílejí na organizaci dalších velkých sportovních akcí.

Základní vizí spolku je:

- „Stát se profesní organizací dobrovolníků na sportovních akcích. Organizací, která díky své velikosti a svým zkušenostem bude partnerem pro organizátory akcí a připraví dobrovolníkům ten nejlepší servis, aby zapojení dobrovolníků mělo svojí váhu a každý dobrovolník měl zastání a jeho hlas byl slyšet.“
- Vytvořit profesionální management dobrovolnické práce na sportovních akcích, jak z řad zakládajících členů, tak dobrovolníků se zkušenostmi z akcí. Vybudovat takovou síť kontaktů a zapojených dobrovolníků, abychom každému dobrovolníkovi umožnili pracovat na pozicích, které přinášejí co

největší užitek a jemu největší radost se zapojením.

- Vzdělávat dobrovolníky, aby na svých pozicích byli co nejužitečnější, a aby získané znalosti a vědomosti mohli využívat i v běžném životě.
- Usnadnit práci organizátora a zlepšit kvalitu akce lépe přizpůsobeným výběrem dobrovolníků.“¹²

Jedním z cílů této profesní organizace dobrovolníků je jejich podpora prostřednictvím vzdělávání, což se velmi dobře propojuje s aktivitami připravenými v Olympijských festivalech.

„Vzdělávací program pro výchovu k olympijským hodnotám („Olympic Values Education Programme – OVEP“) pomáhá mladým lidem najít společnou půdu a zapojit se do aktivit, které zahrnují základní olympijské hodnoty – výjimečnost, respekt a přátelství. MOV se proto zaměřuje na podporu všeobecné účasti ve sportu a tělesné aktivitě, jakož i na vývoj vhodných výchovných metod pro zapojení a obohacení mladých lidí. (...) Olympismus přesahuje prostou fyzickou zdatnost. V lidech pomáhá tvořit smysl pro spravedlnost, fair play, vytrvalost, odolnost, nezištnou pomoc, přátelství či práci v týmu. Patří k němu i respekt k okolí či úsilí o to dělat věci vždy nejlépe, jak jen to je možné. To jsou skvělé základy pro celý život a pro jakoukoli oblast lidské činnosti.“¹³

Tyto aktivity vychází z Akčního plánu Strategie udržitelnosti 2030, který vydal Český olympijský výbor, kde se uvádí:

- „2 C – Propagovat olympijské hodnoty, kvalitní vzdělávání a výzkum v oblasti sportu.
  - 2.15 Tam kde je to možné, umožnit vzdělávání a školení v rámci akcí / projektů.

¹¹ Strategie udržitelnosti 2030. Praha: Český olympijský výbor, 2022.

¹² O nás: Naše činnost. Volunteers4sport.cz [online]. 2020 [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: <https://www.volunteers4sport.cz/o-nas/>

¹³ Základy výchovy k olympijským hodnotám: sportovně vzdělávací program [online]. I. vydání v českém jazyce. Praha: Český olympijský výbor, 2020 [cit. 2022-11-30]. ISBN 978-80-88158-05-9.

- 2.15.1
Zajistit, aby se vzdělávání a zvyšování povědomí o určitých tématech stalo nedílnou součástí přípravy projektů / akcí (např. doprovodné programy sportovních akcí, semináře pro trenéry atd.)
- 2.15.2
Prozkoumat možnosti poskytování školení vzdělávání v rámci organizace akce (např. dobrovolnické programy, stáže pro studenty na akcích, pracovní zkušenosti pro lidi, kteří jsou dlouhodobě mimo trh práce atd.).
- 3.B – Zvýšit povědomí o změně klimatu a environmentálních aspektech udržitelnosti ve sportu
  - 3.15
Zvýšit povědomí a vzdělávat o změně klimatu a ochraně životního prostředí v rámci našich akcí / projektů
    - 3.15.1
V maximální možné míře implementovat doporučení a pokyny relevantní pro zvyšování povědomí o změně klimatu a životním prostředí zahrnuté v Manuálu ČOV pro udržitelné akce a projekty.
    - 3.15.2
Připravit a implementovat interaktivní vzdělávací / komunikační aktivity zvyšující povědomí o změně klimatu a / nebo jiných problémech životního prostředí. Navázat na iniciativu EKO zóna organizovanou v rámci Olympijských festivalů 2020 a dále na ní stavět.¹⁴

Konkrétní ukázkou je pak vzdělávací program „Olympijská zóna EDA“, který se představil již podruhé na Olympijském festivalu v Brně od 4. do 20. února 2022. „Prosklený kontejner

¹⁴ *Strategie udržitelnosti 2030*. Praha: Český olympijský výbor, 2022.

¹⁵ Olympijská zóna EDA: Olympijská zóna s expozicí. *Olympijský festival: Beijing 2022* [online].

Johnny Servis nabídne bohatou expozici na témata olympismus a olympijské hodnoty doplněnou o zajímavosti k zimním olympijským hrám v Pekingu. Expozicí provádí kreslené postavy: sourozenci Eda a Ola. Vysvětlují dětem hravou formou, jaké hodnoty jsou ty olympijské a co znamenají. V zóně budou také pro děti k dispozici aktivity v podobě omalovánek, vystřihovánek a budou zde probíhat lekce na téma olympijské hodnoty¹⁵

Program byl připraven nejen pro děti, ale i pro dospělé a také pro dobrovolníky. Ti měli dvakrát během Olympijského festivalu možnost zúčastnit se programu pouze pro ně a získat vědomosti o olympijském hnutí. Potvrzením toho, že o program byl mezi dobrovolníky zájem je skutečnost, že původně byl program připraven jednou, ale díky velkému zájmu byl doplněn i druhý termín.

Doporučení pro další výzkum

Pro další výzkum v oblasti preferencí v komunikaci by bylo dobré specifikovat jednotlivé způsoby komunikace, resp. je rozdělit na ty, které jsou jednosměrné, tedy slouží primárně, nebo jenom pro komunikaci ze strany organizátora k dobrovolníkům (např. webové stránky) a na ty, které slouží pro obousměrnou komunikaci, jako je např. skupina na facebooku.

Doplňující otázkou by pak mohlo být, jak často by si dobrovolníci představovali, že by měli získávat informace od organizátora, aby věděli, že jsou součástí přípravy sportovní akce, ale nebyli zbytečně zahlcováni informacemi v době, kdy to pro ně třeba není důležité.

ZÁVĚR

Trvalá udržitelnost je novou velkou výzvou pro organizátory sportovních akcí a dobrovolníci jsou na mnoha velkých sportovních akcích tou největší organizovanou skupinou na straně organizátora akce. Jsou to lidé, kteří ve svém volném čase a zdarma pomáhají s organizací celé akce. Dobrovolníci většinou přijdou do kontaktu s návštěvníky, ať už se jedná o akce pro elitní sportovce na straně

2021 [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: <https://www.olympijskyfestival.cz/olympijska-zona-eda>

jedné a pasivní diváky na straně druhé, nebo o akce určené pro širokou veřejnost, která se do sportování zapojí aktivně, i pasivně jako diváci.

Dobrovolníci jsou také lidé, kteří se k akci přihlašují i několik měsíců před jejím zahájením a očekávají ze strany organizátora naplnění jejich motivů k účasti, dobrou komunikaci a poskytnutí benefitů za jejich bezplatnou pomoc.

Pokud se jedná o nemateriální benefity, které se převážně týkají programu dobrovolníků, pak dobrovolníci velmi vysoko staví oblast propojení svého zapojení s Olympijskými hrami, olympijským hnutím a získáním zážitků na celý život. V oblasti benefitů pak hned za zajištění základních služeb a servisu, jako je stravování a pitný režim, dobrovolnického zázemí a oblečení, řadí „zajištění doprovodného programu“.

Bez jasného záměru, připojení se k aktivitám spojených s trvale udržitelným rozvojem, znalosti toho, co dobrovolníci chtějí a proč se akce účastní, by se ale tato oblast zapojení dobrovolníků velmi špatně nastavovala a prosazovala.

Dlouhodobá práce s dobrovolníky, jejich motivace, jejich vzdělávání a získávání zpětné vazby v kombinaci s dlouhodobou vizí jejich zapojení je pravděpodobně nejlepší cestou pro jejich dlouhodobé zapojení, i jako součást trvale udržitelných sportovních „mega – akcí“.

LITERATURA

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžběta, Jana ŠOLCOVÁ a Marika SIEKELOVÁ. *Dobrovolnictvo mládeže na Slovensku: Aktuální stav s trendy*. Stupava: Platforma dobrovolnických centier a organizací, 2018, 148 s. ISBN 978-80-973034-0-2.

GIANNOULAKIS, Chrysostomos, Chien-hsin WANG a Dianna GRAY. Measuring volunteer motivation in mega-sporting events. *Event Management*. 2008, (11), 10.

Introduction to sustainability [online]. International Olympic Committee, 2020 [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://olympics.com/ioc/sustainability>

HUGAERTS, Ine, SCHEERDER, Jeroen, ZEIMERS, Géraldine, CORTHOUTS, Joris, VAN DE SYPE, Chloé a KÖNECKE, Thomas. Are sport organisations environmentally sustainable? – A website analysis of sport federations in Belgium. *European Sport Management Quarterly*. 2022. DOI: 10.1080/16184742.2022.2093391

LEVÁ, Zuzana. *Problematika udržitelného rozvoje ve sportu*. Praha, 2021. Diplomová práce. FTVS UK. Vedoucí práce doc. PhDr. Irena Slepíčková, CSc.

MZP. *Environmentální nástroje* [online] MZP, 2021 [cit.2022-11-20]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/environmentalni_nastroje.

O nás: *Naše činnost*. Volunteers4sport.cz [online]. 2020 [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: <https://www.volunteers4sport.cz/o-nas/>

Olympijská zóna EDA: Olympijská zóna s expozicí. *Olympijský festival: Beijing 2022* [online]. 2021 [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: <https://www.olympijskyfestival.cz/olympijska-zona-eda>

Strategie udržitelnosti 2030. Praha: Český olympijský výbor, 2022.

VESELSKÝ, M. Mega-eventy a sociologie. Definice, kontroverze a metodologicko-teoretické problémy. *Tělesná kultura*. 2021, 44(1), 9-17. doi: 10.5507/tk.2021.006

Základy výchovy k olympijským hodnotám: sportovně vzdělávací program [online]. 1. vydání v českém jazyce. Praha: Český olympijský výbor, 2020 [cit. 2022-11-30]. ISBN 978-80-88158-05-9.

KONTAKT

Mgr. Tomáš Mirovský, DiS., MBA
Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA

e-mail: mirovsky@palestra.cz

VOLUNTEERING AS A CONTEMPORARY SOCIAL PHENOMENON

BEATA PITUŁA, BARBARA GRZYB, KATARZYNA WRZESZCZ

Introduction

Supporting a person in need in this changing and problematic social reality poses a challenge today for many non-governmental organisations. Their activity, so important and unique, is usually pursued without remuneration for the people acting in the interest of others. This applies, first and foremost, to volunteering which, in the current difficult times, may be and is somewhat of an exam in humanity. The war in Ukraine as well as the unlimited constantly growing need for support for the refugees is the best example of that. This support/aid would not be possible without commitment of people of good will, public benefit organisations and, mainly, volunteers. Just as aid for the disabled members of the society, the elderly or organisation of many important and unique cultural, social, political or religious events would not be possible either. It must be noted that volunteering is definitely a valuable initiative, associating many a times many young people. Morrow-Howell emphasised that interest in this form of social activity results most frequently from the convincing idea that volunteering not only strengthens the civil society, but also improves the life of many people at the same time. Enthusiasts point to the increasing human capital of the ageing population and call for increased involvement of volunteers - for the good of the society as a whole and improvement of the quality of life of those who require this support. Thus, questions arise with regard to the determinants of social engagement of young people and methods of promotion of this form of social activity. When looking for an answer to these questions, reference should be made to the analysis of the term "volunteering", characteristics of its scope and activity of volunteers.

VOLUNTEERING AND THE VOLUNTEER – ANALYSIS OF TERMS

Considering the definition aspect of the word "volunteering", reference should be made to the interesting article by J. Grabias. The researcher believes that it is a form of building of an aware and open society in the scope of counteracting negative social

phenomena¹⁶. Another concept of volunteering explains it as an activity taken voluntarily and without coercion, aiming at bringing benefits to a person or group of persons from outside the household (excluding the volunteer's family), which can be also pursued for the benefit of the society, surroundings, a specific town or community¹⁷. On the other hand, G.

---

¹⁶ J. Grabias, (2006). Wolontariat – praca społeczna alternatywą dla kary pozbawienia wolności (*Volunteering - Social Work as an Alternative for the Penalty of Deprivation of Liberty*), [in:] F. Kozaczuk (ed.), *Optymalizacja oddziaływań resocjalizacyjnych w Polsce i w niektórych krajach europejskich (Optimisation of Resocialization Activities in Poland*

and Certain European Countries), Publishing House of the University of Rzeszów, Rzeszów, p. 211.

¹⁷ Statistics Poland, (2017), Warsaw, p. 9; after: M. Supera-Markowska, (2021). *Podatkowe aspekty wolontariatu (Tax Aspects of Volunteering)*. Praca

Makowski, referring to the Johns Hopkins University Center for Civil Society Studies, indicates that volunteering means gratuitous, voluntary work provided for the benefit of strangers, natural environment, society or local community, taken up individually as part of an organisation or public institution¹⁸. From a slightly different perspective, volunteering is understood as a form of social recognition, "affirmation of features of philanthropy", available to all those who have the knowledge, skills or time needed to help those in need. In other words, volunteering gives every person an opportunity to develop charity behaviours¹⁹.

However, Claire Ellis et. al. point to the fact that the terminology related to volunteering reflects different perceptions of what it really is²⁰. The authors, referring to the studies by Rochester et al., propose three perspectives of perception of volunteering, namely:

- gratuitous work or service –

predominant perception in Anglo-Saxon countries

- civil activities - predominant perception in Scandinavian countries and developing countries of the Global South
- recreational volunteering – volunteering as a discretionary activity, taken in leisure time²¹.

The presented definitions of volunteering, even if slightly diversified in content, refer to analogous tasks addressed to multiple recipients. Therefore, one could assume that volunteering is a form of social activity having different underlying causes in different countries, but having the same goal - gratuitous, socially desirable aid provided to groups and individuals in need of it. A specification of definitions of the term functioning in selected countries and international organisations is presented below (Tab. 1).

Table 1. Comparison of international and national definitions of volunteering

Country	Freedom of choice	Structure	Beneficiaries	Remuneration
Australia	Free will	Non profit organisations	Community and volunteers	None
Canada	Free will	Any organisation	Community, people, volunteering	None
England	Free will	Any organisation	Surroundings, people, family	None
Ireland	Free will	Not specified	Community, people and matters	Current expenses
Portugal	Not specified	With an organisation	Social and community	Defined compensation
Sweden	Free will	Any organisation	Organisation	None
International Association	Free will	Not specified	Other people	None

Socjalna (*Social Work*), No. 4 (36), p. 41, DOI: 10.5604/01.3001.0015.3558 [retrieved: 30.05.2022].

¹⁸ International Labour Office, *Manual on the Measurement of Volunteer Work*, Geneva 2010, after: G. Makowski, (2011). *Młody, bogaty, wykształcony, religijny – mit polskiego wolontariusza [Young, Rich, Educated, Religious - the Myth of the Polish Volunteer]*, CBOS, Warsaw, p. 2. https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2011/K_063_11.PDF [12.06.2022].

¹⁹B. Voicu, (2005). *Voluntariatul. În Penuria pseudo-modernă a postcomunismului românesc. Schimbarea socială și acțiunile indivizilor*, Vol. I, pp. 121-136. Iași: Editura Expert Projects;

<https://www.researchgate.net/publication/242022746> [retrieved: 30.05.2022].

²⁰ C. Ellis, K. Holmes; L. O'Dwyer; M. Oppenheimer; M. Paull; C. Webber, (2014). *Volunteering Australia's national review of the definition of volunteering in Australia*. https://researchnow-admin.flinders.edu.au/ws/portalfiles/portal/16718689/Ellis_Volunteering_P2014.pdf [retrieved: 30.05.2022].

²¹ Rochester, C, Ellis Paine, A. Howlett, S. (2010). *Volunteering and society in the 21st century*. Basinstoke: Palgrave Macmillan; after: C. Ellis, K. Holmes; L. O'Dwyer; M. Oppenheimer; M. Paull; C. Webber, (2014). *Volunteering Australia's ... op. cit.*, p. 3.

for Volunteer Effort (IAVE)			and community	
International Labour Organization (ILO)	Free will	Both through an organisation and directly with customers	Recipients from outside own household	None

Source: Ellis, C., Holmes, K., O'Dwyer, L., Oppenheimer, M., Paull, M., Webber, C., (2014). *Volunteering Australia's national review of the definitions of volunteering in Australia*. <https://researchnow.flinders.edu.au/en/publications/volunteering-australias-national-review-of-the-definition-of-volu> [retrieved: 30.05.2022].

The definitions of the term "volunteering" developed in the specified countries of the world are, in principle, determined by a specific type of activity addressed to a specific person, community and family. However, Ellis et.al. pointed to differences in definitions between Australia and other key world units, which makes:

intercultural comparison of indicators of volunteering, its size, range and other patterns²² a challenge for many international societies today. One could even add, based on the studies of Dávila and Díaz-Morales, that volunteering can be an activity that allows to satisfy highly diverse motivations throughout one's life. This activity, shaped based on human motivation, may vary over time, but volunteering can adapt to these changes²³.

Thus, adopting the so-called social approach in the understanding of the term "volunteering" proposed by J. Chrapek, we assume that it is *"a diversified social movement that can be described by specification of its essential elements. It is based on selfless will to serve others. Therefore, it is not motivated by the will to find employment or earnings. The volunteer's engagement is voluntary and, thus, it results from his/her free will and not any binding standards. Volunteering assumes certain continuity and consistency in the actions taken directly for the benefit*

*of the people in need. These actions are most frequently organised professionally within specific groups, but we can also encounter individual volunteering. Volunteering is one of the most noble attitudes a person can demonstrate and, at the same time, an exalted and priceless work of his/her soul"*²⁴.

Considering this very idea of volunteering, we are heading straight towards the person of the volunteer without whom this exceptional idea of helping others is virtually impossible.

Volunteer – Selected Concepts

The volunteer, as an exceptional figure, underestimated by the society, is a crucial link in the process of aiding and supporting of persons or communities in organisation of volunteering. Thus, we can assume, agreeing with the Polish Network of Volunteering Centres, that a volunteer is a person who brings help voluntarily and gratuitously, engaging in work for the benefit of people and institutions functioning in various areas of social life. Volunteers can be encountered in orphanages, hospices, nursing homes, museums and animal shelters. They work in public institutions, non-governmental organisations, culture centres, sport centres and many other²⁵.

²² Ellis, C., Holmes, K., O'Dwyer, L., Oppenheimer, M., Paull, M., Webber, C., (2014). *Volunteering Australia's national review* ... op. cit., pp. 15-16.

²³ M. C. Dávila, J. F. Díaz-Morales, (2009). Age and motives for volunteering: Further evidence. *Europe's Journal of Psychology* 2/2009, pp. 82-95.

²⁴ J. Chrapek, (2001). *Dzielmy się miłością – Wolontariat (Sharing Love - Volunteering)*. [https://hospicjumzory.pl/wp-](https://hospicjumzory.pl/wp-content/uploads/2015/09/BP-JAN-CHRAPEK.pdf)

[content/uploads/2015/09/BP-JAN-CHRAPEK.pdf](https://hospicjumzory.pl/wp-content/uploads/2015/09/BP-JAN-CHRAPEK.pdf), after: A. Kanios, (2008). *Społeczne kompetencje studentów do pracy w wolontariacie (Students' Social Competences for Volunteering Work)*. Publishing House of Maria Curie-Skłodowska University, Lublin, p. 47

²⁵ Kim jest wolontariusz (*Who a Volunteer Is*), <https://wolontariat.org.pl/wolontariusze/kim-jest-wolontariusz/> [retrieved: 07.06.2022].

In principle, one could say that according to Dean the volunteer's activity is nothing more than a tendency to get involved in volunteering to improve one's own skills, to become more competitive on the market, and not to satisfy social needs. The turn towards a more instrumentally motivated volunteering changed the strategies of recruitment of organisations engaging volunteers that focus on the benefits volunteering may bring the given person (e.g. increase of economic or human capital) and not on potential altruistic benefits resulting from devoting one's own time to help others²⁶. However, in a slightly different perspective, a volunteer is a natural person who, voluntarily and gratuitously, provides work according to the principles prescribed in the Act²⁷. Analysing the provisions of this Act, we also learn that volunteers can provide work for the benefit of:

- non-governmental organisations and entities specified in Article 3(3) within the scope of their statutory activity, including but not limited to public benefit activity, excluding the business activity conducted by them,
- public administration authorities, excluding the business activity conducted by them,
- organisational units subordinate to public administration authorities or supervised by such authorities, excluding the business activity conducted by such units,
- healthcare entities within the meaning of the law on medical activity in the scope of the healthcare services provided by them – hereinafter referred to as the "beneficiaries"²⁸.

Despite clear criteria of volunteering work

²⁶ J. Dean, (2014). How structural factors promote instrumental motivations within youth volunteering. A qualitative analysis of volunteer brokerage. *Voluntary Sector Review*, Vol. 5 (2), pp. 231-247.

²⁷ Act on Public Benefit Activity and Volunteering of 24 April 2003. Prepared on the basis of: consolidated text: Journal of Laws of 2020 item 1057, of 2021 items 1038, 1243, 1535, 2490, of 2022 item 857. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030960873/U/D20030873Lj.pdf> [retrieved: 07.06.2022].

as well as a quite precise and broad definition profile, one crucial question remains, i.e. what drives a person to take this role up and what are his/her motives. Generally, one could say that the reasons should definitely be considered on an individual basis, but Clary and Synder point to the issue of various motives and their satisfaction by the same person at different times. Based on this theory, the authors differentiated six basic types of motivations:

- protective (reduction of negative emotions),
- values (expression or values - to express or to act in compliance with important values), - social (to reinforce social relations),
- understanding (to learn more about the world),
- career (to gain career-related experience),
- reinforcement (reinforcement of self-esteem)²⁹.

On the other hand, M. A. Okun and A. Schultz (2003) present a slightly different image of volunteering. They understand it as a new motivation, not described by above quoted Clary and Synder, i.e. "making friends". While this social motive points to the will to maintain existing friendships as a volunteering motivation, the motivation of making friends points to the will to gain new friends³⁰.

Considering the issue of motivation, reference should be made to the criteria put forward by M. Górecki. The author emphasised quite expressly the prosocial behaviours that be connected with five types of motivation: empathic, normative, egoistic, identification-related and task-

²⁸ Ibidem, Art. 42. 1.

²⁹ E. G., Clary, M. Snyder, (1999). The motivations to volunteer: Theoretical and practical considerations. *Current Directions in Psychological Science*, Vol. 8, pp. 156-159.

³⁰ M. A. Okun, A. Schultz, (2003). Age and motives for volunteering: Testing hypotheses derived from socioemotional selectivity theory. *Psychology and Aging*, Vol. 18(2), 231-239. <https://doi.org/10.1037/0882-7974.18.2.231> [retrieved: 07.06.2022].

based. As can be seen, only five motivations were specified as each of them demonstrates a dominant constituting feature³¹.

This slightly different approach shows quite varying tendencies of taking up the role of a volunteer. Bearing this in mind, one cannot ignore the concept put forward by R. Brooks who believes that youth volunteering, only "participative" in nature, is highly inefficient as a means of education in terms of active civil life; critical engagement in social relations is more important. Nevertheless, even where cases of this engagement were found, the predominant motivation for participation was building one's CV³². Thus, a volunteer as a person trying to gain new experience and, in slightly different circumstances, a person improving his/her competences cannot be excluded. Unfortunately, volunteers include also people who, as emphasised by the authors, wish only to add another item in their curriculum vitae. This, even if concise, review of the comprehensive understanding of the term "volunteer" indicates a certain level of diversification but, as emphasised by Dean, focuses on the trends observable in the policy and practice of volunteering and confirms the argument that volunteering and volunteers are heading towards a more market-like approach and attitude³³. Attention must be brought to the fact that the restrictive definition of volunteering (in its strict sense) as a gratuitous and voluntary action for the benefit of people other than having family or friendship ties with the activity participants or for the benefit of a cause, local community, natural environment as part of non-governmental non-profit organisations or other

institutionalised teams, acting *pro publico bono*, cannot be defended in the light of facts and discrepancies showed by practice³⁴.

Types and Sorts of Volunteering

The idea of volunteering sets the goal and direction of action of such a specific organisation, executing tasks for the benefit of a person or society, but in an aware manner and gratuitously. The person creates, works and acts for the benefit of the society that found itself in need³⁵. Volunteering may increase one's levels of empathy and improve efficiency of action in various everyday life situations that may be difficult for many of us. Moreover, volunteering teaches organisation and management of one's own time. This activity offers also an opportunity to gain valuable experience, skills, make new friends and, first and foremost, experience the sense of reward and satisfaction with oneself as a human³⁶.

Different types of "volunteering" are distinguished in both subject-related literature and practice. Volunteering can and is pursued in various areas in various ways and, thus, the decision on joining the group of volunteers should be preceded with an in-depth evaluation of the field and subject of aid as well as finding the one most compatible with the capabilities, interests and needs of the person who

---

³¹ M. Górecki, (2013). Wolontariat – idea – organizacja, doświadczenia (*Volunteering - Idea - Organisation, Experiences*). Warmińsko-Mazurski Kwartalnik Naukowy, Nauki Społeczne (*Warmia-Masuria Quarterly Journal, Social Sciences*, Vol. 1, p. 90.

³² Brooks, R. (2007) Young people's extra-curricular activities: Critical social engagement - or 'something for the CV'? *Journal of Social Policy*, Vol. 36 (3), pp. 417-434.

³³ J. Dean, (2015). Volunteering, the market, and neoliberalism. *People, Place and Policy*, Vol. 9(2), pp. 139-148.

³⁴ M. Górecki, (2013). Wolontariat – idea – organizacja, doświadczenia... (*Volunteering - Idea - Organisation, Experiences...*) op. cit., p. 83.

³⁵ Ch. Millora, *Volunteering Practices in the Twenty-First Century*, London 2022r., pp. 7- 8

³⁶ A. Roguska, (2010). Wolontariat – działania na rzecz jednostki i społeczeństwa (*Volunteering - Actions for the Benefit of an Individual and Society*). [in:] M. Danielak-Chomać, B. Dobrowolska, A. Rogulska, (ed.), *Wolontariat w teorii i praktyce (Volunteering in Theory and Practice)*. Fundacja na rzecz dzieci i młodzieży Szansa (*Szansa Children and Youth Foundation*), Siedlce, pp. 13-14.

wishes to act as a volunteer³⁷. Thus, we distinguish: hospice volunteering, school volunteering, employees' volunteering, sport volunteering, NGO volunteering (understood as all types of non-governmental organisations), seniors' volunteering as well as international volunteering, action-based and long-term volunteering and the increasingly popular e-volunteering³⁸.

Analysing the types of volunteering, Górecki indicates that the classifications of volunteering activity may differ, but points to four classifications as the most useful ones. These include the following criteria:

- social grounds for the functioning of volunteering,
- number of persons involved in the work,
- scope and intensity of activities taken,
- geographic range (territory)³⁹.

D. Moroń proposes a slightly different typology of volunteering, dividing it into:

- continuous volunteering - the volunteer, on a continuous and long-term basis, cooperates with the given organisation or institution and works for its benefit regularly,
- action-based volunteering – the volunteers are engaged for the purpose of one-time or periodical actions,
- international volunteering - as part of international volunteer exchanges or international volunteer projects,
- professional trainings and internship - if voluntary and gratuitous, they can be

also considered volunteering in the broad sense of this term⁴⁰.

Yet another classification is proposed by Górecki who believes that the main criterion for division of volunteering should be the number of persons engaged in the activity. The first type (individual) usually involves the work of one volunteer for the benefit of private individuals at their homes, the elderly, the disabled, etc. The volunteer is usually not connected with any institutions (to which he/she would be accountable for the performed tasks) and his/her direct superior is the person in need or a family member of that person. The other type refers to a social group, local community and acting as part of public benefit organisations⁴¹.

Understanding this issue in detail requires a precise definition of the above variants of volunteering. It must be emphasised that subject-related literature presents many forms and types of those. However, for the purpose of this article, we will take a closer look at and discuss the basic and best known types of volunteering.

Table 2. Selected types of volunteering - general approach

Volunteering type	Conditions
School volunteering	<ul style="list-style-type: none"> - all education levels - school volunteering clubs created - activities within the school area and school community - activities outside the school possible - support of local institutions or non-governmental organisational possible⁴².

³⁷ Volunteering, Institution of the Lesser Poland Voivodship, Voivodship Labour Office in Kraków, Lesser Poland, Kraków 2017, pp. 8- 12.

³⁸ M. Załuska, (1996). Społeczne uwarunkowania angażowania się w działalność organizacji pozarządowych (*Social Conditions of Involvement in Activities of Non-Governmental Organisations*), Warsaw, pp. 95- 97.

³⁹ M. Górecki, (2013). Wolontariat – idea – organizacja, doświadczenia... (*Volunteering - Idea - Organisation, Experiences...*) op. cit., p. 84.

⁴⁰ D. Moroń, (2009), Wolontariat w trzecim sektorze. Prawo i praktyka (*Volunteering in the Third Sector. Law and Practice*). Publishing House of the University of Wrocław, Wrocław, after: M.

Boguszewicz-Kreft, M. Małecki, (2018). Czynniki motywujące do wstąpienia do studenckich organizacji non-profit na przykładzie Board of European Students of Technology (BEST) (*Factors Motivating to Joining Non-Profit Student Organisations on the Example of the Board of European Students of Technology (BEST)*). *Handel Wewnętrzny (Internal Trade)*, Vol. 6 (377), p. 83.

⁴¹ M. Górecki, (2013). Wolontariat – idea – organizacja, doświadczenia... (*Volunteering - Idea - Organisation, Experiences...*) op. cit., pp. 94-95.

⁴² G. Całek, (2021). Wolontariat uczniów w szkole – problemy, terażniejszość, spojrzenie w przyszłość (*Students' Volunteering Work At School - Issues, Presence, Future Insight*). Praca Socjalna (*Social*

Sport volunteering	<ul style="list-style-type: none"> - including various types of organisation of sport or leisure-related competitions, contests or championships - the task is to provide assistance, for example, along a marathon route, to supervise the proper run of the competitors and to support them, - the volunteer can familiarise himself/herself with organisation of sport and leisure events⁴³.
Volunteering in NGO	<ul style="list-style-type: none"> - activity as part of non-governmental organisations - long-term and action-based cooperation - performance of many tasks, starting from the simplest ones, like help in office or organisation works, ending on co-creation and participation in various types of campaigns and projects of the given organisation⁴⁴.
Hospice volunteering	<ul style="list-style-type: none"> - activity in hospitals or hospices - support in organisation of charity actions and support for the medical staff - active engagement in tasks, requiring appropriate training, e.g. helping a sick person or his/her family⁴⁵.
Employees' volunteering	<ul style="list-style-type: none"> - supported by large international companies - falling within the framework of social corporate responsibility - the purpose is voluntary performance of work for the benefit of those in need by volunteers

	<ul style="list-style-type: none"> - within the limits of its capability, the company supports the activities by means of various types of funding granted to provide aid to the needy⁴⁶.
International volunteering	<ul style="list-style-type: none"> - takes place abroad - can last from several weeks to a year or longer - allows to develop life orientations - develops intercultural activity⁴⁷.
Action and long-term volunteering	<ul style="list-style-type: none"> - short-term, action-based, lasting from one to several days - assistance during a specific event, e.g. a marathon or festival, - long-term - lasting from several months to several years - based on regulations - systematic performance of assigned tasks required⁴⁸.
E-volunteering	<ul style="list-style-type: none"> - pursued online - the volunteer performs his/her tasks remotely, from home - assistance in administration of a website, writing texts for a website, etc.⁴⁹.
Seniors' volunteering	<ul style="list-style-type: none"> - engaging older persons in social activity - use of the potential and experience of seniors - acting in the role of a social guide - practical use of the seniors' free time⁵⁰.

Source: own study based on cited articles.

The characterised types of volunteering focus on various areas of aid-related

Work) no. 4(36) pp. 193–204, DOI: 10.5604/01.3001.0015.3567 [retrieved: 08.06.2022].

⁴³ Volunteering, Institution of the Lesser Poland Voivodship ... op. cit., pp. 11-12.

⁴⁴ M. Sabljak-Olędzka, (2014). Wolontariat Europejski jako forma współpracy Muzeum Budownictwa Ludowego – Parku Etnograficznego w Olsztynku z NGO (*European Volunteering as a Form of Cooperation of the Folklore Building Museum - Ethnographic Park in Olsztynnek with NOGs*). Annales of the Masovian Countryside Museum in Sierpc 5, 73-83.

⁴⁵ L. Pawłowski, M. Lichodziejewska-Niemierko, (2010). Wolontariat w opiece paliatywnej i hospicyjnej w Polsce - aspekty prawne (*Volunteering in Palliative and Hospice Care in Poland - Legal Aspects*). Medycyna Paliatywna w Praktyce (*Palliative Medicine in Practice*), Vol. 4(3), pp. 125-132.

⁴⁶ A. Dylus, K. Matyjaszczyk, (2018). Wolontariat pracowniczy. Istota, formy, przykłady (*Employee Volunteer Work. Essence, Forms, Examples*). Annales. Etyka w Życiu Gospodarczym (*Ethics in Economic Life*). Annales. Ethics in Economic Life, Vol. 21 (2), pp. 7–28. <http://dx.doi.org/10.18778/1899-2226.21.2.01> [retrieved: 08.06.2022].

⁴⁷ A. Szczurek-Boruta, (2016). Wolontariat międzynarodowy w perspektywie edukacji międzykulturowej (*International Volunteering in the Perspective of Intercultural Education*). Edukacja Międzykulturowa (*Intercultural Education*), No. 5, p. 19-33.

⁴⁸ M. Ochman, P. Jordan, (1997). Volunteers: a valuable resource, The Johns Hopkins University Institute for Policy Studies. Baltimore, Maryland, USA, pp. 18-24.

⁴⁹ Volunteering, Institution of the Lesser Poland Voivodship ... op. cit., pp. 11-12.

⁵⁰ J. Jachimowicz, (2017). Wolontariat szansą społecznego wykorzystania społecznego potencjału seniorów i ich rozwoju osobowego (*Volunteering as a Chance for Social Utilisation of the Social Potential of Seniors and Their Personal Development*). [in:] W. Borczyk (ed.), Wolontariat seniorów i dla seniorów – potrzeby, bariery, praktyka (*Seniors' Volunteering and Volunteering for Seniors - Needs, Barriers, Practice*). Conference materials. Publisher Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku (*Polish Federation of Third Age University Associations*). Nowy Sącz, pp. 10-26.

activity and offer various types of support, but the central figure for each of them is the volunteer as the symbol of value of one person for another, and whose activity shapes pro-social attitudes of society members.

Social Dimension of Volunteering

The volunteering activities discussed in the context of philanthropy, social service, volunteering work influence the shape of the social structure and welfare system⁵¹. However, A. Roguska believes that volunteering work cannot make up for professional activity. It is rather a source of social value thanks to its social and cultural goals. She is of the opinion that volunteering is a form of help, but also a component of education and upbringing, a set of a specific type of values⁵². Thus, following the signalled social value, one could refer to volunteering as engagement. This exact concept is presented by A. Grabowski as he points out to: firstly, the general pro-social (pro-community) attitude; secondly, relation of this fact with readiness to act (agency), especially for the benefit of others; thirdly, high ethical level⁵³. Combining these components into a single social dimension of volunteering, one can say, agreement with Roguska, that it provides convenient conditions for development of various forms of social support. It contributes to raising educational awareness of the social nature of an individual and the need for showing support, at the same time remaining open to social initiatives, "sensitive" to the needs of others, supporting those who sacrifice themselves for others and what to feel needed.⁵⁴ This social effect in

the volunteering structures coincides with development of many aid-related competences of the young generation. The engagement of young people in aid-related activities, many a times resulting from the need of the moment, undergoes (during performance of tasks *pro publico bono*) full transformation and becomes, along with the experience gain, an individual need of the person, satisfied by taking of further activities of this type.

This social dimension of volunteering is not only a "fad" for being noticed in the community, but a certain type of maturity in the sense of perceiving the needs of other members of the society. It is a form of aware respecting of the need for mutuality that explains the need for presentation of pro-social attitudes towards people we have no ties with, assuming that others will treat us the same way we treat them⁵⁵. In this context, the volunteer means a selfless social activist who somewhat "infects" others with his/her behaviour, who proves that the benefits this activity yields are mutual (the volunteer improves and gains various types of skills, the person in need gains the support required for performance of his/her life tasks).

It must be also emphasised that volunteering is an exemplification of the thesis that "a person is a part of bigger, complex social system and human needs are both the basis for the phenomenon of volunteering and are satisfied or created in connection with it, thus influencing the formation of the society - attitudes and trends found in it"⁵⁶.

---

⁵¹ A. Roguska, (2010) . Wolontariat – działania na rzecz jednostki i społeczeństwa (*Volunteering - Actions for the Benefit of an Individual and Society*). [in:] M. Danielak-Chomać, B. Dobrowolska, A. Roguska, (ed.), Wolontariat w teorii i praktyce (*Volunteering in Theory and Practice*). Fundacja na rzecz dzieci i młodzieży Szansa (*Szansa Children and Youth Foundation*), Siedlce, pp. 13-14.

⁵² Ibidem, p. 45.

⁵³ A. Grabowski, (2020). Zaangażowanie w działalność wolontariatu, a sprawczość, wspólnotowość oraz etyka (*Involvement in Volunteering vs Agency, Community and Ethics*). Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze (*Educational and Upbringing Problems*), No. 1, pp. 27–38.

⁵⁴ A. Roguska, (2010) . Wolontariat – działania na rzecz jednostki... (*Volunteering - Actions for the Benefit of an Individual...*) op. cit., p. 40.

⁵⁵ K. Kanios, (2008). Społeczne kompetencje studentów... (*Students' Social Competences...*) op. cit., p. 22.

⁵⁶ E. Jurczak, (2011). Wolontariat w Polsce. Analiza socjologiczna działalności ochotniczej (*Volunteering in Poland. Sociological Activity of Volunteering*). Doctoral Thesis, Jagiellonian University, Kraków, p. 24.
https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/52267/jurczak_wolontariat_w_polsce_analiza_socjologiczna_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y [retrieved: 12.06.2022].

Instead of a Summary

The contemporary, still imperfect society, despite its many flaws is, however, open to human needs, although the scope of this openness varies. Thus, volunteering is one of the most desired forms of activity of an individual, developing sensitivity to the needs of another person, teaching empathy and creating situations where interpersonal contact gains a humane dimension, teaching to experience one's own humanity. In the new, digitalising and media-based world, this form of human activity is invaluable. It may be stated to volunteering is one of the challenges of the 21st century which, like a mirror, reflects the image of the society we live in, at the same time showing the society we would like to live in on the other side.

Research confirms that today scientists focus on one field of activity, such as volunteering, care or work, frequently ignoring the reality in which people get involved in many other activities, and the patterns of this social activity are probably better predictors of the results than singular actions, and the degree to which they are complementary or competitive may be important to understand the engagement of volunteers⁵⁷. These interactions, according to the principle of mutuality of R. Cialdini, awareness of benefits gained by the volunteer from the volunteering activity, are both in the interest of the volunteers themselves and the beneficiaries of their charity activity. The volunteer, aware of the benefits his/her volunteering actions give him, will be become more engaged, willing to take up new challenges and having a more optimistic and constructive evaluation of

his/her activity. Therefore, he/she will not be a "martyr" of the idea of volunteering, but its social distributor and beneficiary⁵⁸.

Referring to the presented material, one cannot omit the fact noted expressly by C. Rochester who claims that we should ask if the sector of volunteering is losing its soul nowadays due to more frequent conclusion of contracts, provision of services and adoption of corporate tendencies⁵⁹. It seems that may be so, but to find a full answer to this and many other important questions regarding volunteering and volunteers, we need research and consistent monitoring of this area of human activity.

REFERENCES:

- Boguszewicz-Kreft, M., Małecki, M., (2018). Czynniki motywujące do wstąpienia do studenckich organizacji non-profit na przykładzie Board of European Students of Technology (BEST) (*Factors Motivating to Joining Non-Profit Student Organisations on the Example of the Board of European Students of Technology (BEST)*). *Handel Wewnętrzny (Internal Trade)*, Vol. 6 (377), pp. 82-94.
- Brooks, R. (2007) Young people's extra-curricular activities: Critical social engagement - or 'something for the CV'? *Journal of Social Policy*, Vol. 36 (3), pp. 417-434.
- Całek, G., (2021). Wolontariat uczniów w szkole – problemy, terażniejszość, spojrzenie w przyszłość (*Students' Volunteering Work At School - Issues, Presence, Future Insight*). *Praca Socjalna (Social Work)* no. 4(36) pp. 193–204,

---

⁵⁷ N. Morrow-Howell, (2010). Volunteering in Later Life. *Research Frontiers. The Journal of Gerontology*, Series B, Vol. 65B, (4), July 2010, pp. 461–469, <https://doi.org/10.1093/geronb/gbq024> [retrieved: 31.05.2022].

⁵⁸ R. Cialdini, (2016). Wywieranie wpływu na ludzi, teoria i praktyka (*Influencing People, Theory and Practice*). Gdańsk: GWP; after: J. Jachimowicz, (2017). Wolontariat szansą społecznego wykorzystania społecznego potencjału seniorów i ich rozwoju osobowego (*Volunteering as a Chance for Social Utilisation of the Social Potential of Seniors and Their Personal Development*). [in:] W. Borczyk (ed.), *Wolontariat seniorów i dla seniorów – potrzeby,*

bariery, praktyka (*Seniors' Volunteering and Volunteering for Seniors - Needs, Barriers, Practice*). Conference materials. Publisher Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku (*Polish Federation of Third Age University Associations*). Nowy Sącz, pp. 10-26.

⁵⁹ C. Rochester, (2015). Critical thinking about voluntary action and its history. <http://www.vahs.org.uk/2015/02/critical-thinking-about-voluntary-action-and-its-history>; after: J. Dean, (2015). Volunteering, the market ... op. cit., pp. 139-148.

DOI: [10.5604/01.3001.0015.3567](https://doi.org/10.5604/01.3001.0015.3567)
[retrieved: 08.06.2022].

- R. Cialdini, R., (2016). Wywieranie wpływu na ludzi, teoria i praktyka (*Influencing People, Theory and Practice*). GWP, Gdańsk.
- Chrapek, J., (2001). Dzielimy się miłością – Wolontariat (Sharing Love – Volunteering). <https://hospicjumzory.pl/wp-content/uploads/2015/09/BP-JAN-CHRAPEK.pdf> [retrieved: 07.06.2022].
- Clary, E. G., Snyder, M. (1999). The motivations to volunteer: Theoretical and practical considerations. *Current Directions in Psychological Science*, Vol. 8, pp. 156–159.
- Dávila, M. C., Díaz-Morales, J. F., (2009). Age and motives for volunteering: Further evidence. *Europe's Journal of Psychology* Vol. 2, pp. 82-95.
- Dean, J. (2014). How structural factors promote instrumental motivations within youth volunteering: A qualitative analysis of volunteer brokerage. *Voluntary Sector Review*, Vol.5(2), pp. 231-247.
- Dean, J., (2015). Volunteering, the market, and neoliberalism. *People, Place and Policy*, Vol. 9(2), pp. 139-148.
- Dylus, A., Matyjaszczyk, K., (2018). Wolontariat pracowniczy. Istota, formy, przykłady (*Employee Volunteer Work. Essence, Forms, Examples*). *Annales. Etyka w Życiu Gospodarczym (Ethics in Economic Life)*. *Annales. Ethics in Economic Life*, Vol. 21 (2), pp. 7–28. <http://dx.doi.org/10.18778/1899-2226.21.2.01> [retrieved: 08.06.2022].
- Ellis, C., Holmes, K., O'Dwyer, L., Oppenheimer, M., Paull, M., Webber, C., (2014). Volunteering Australia's national review of the definition of volunteering in Australia. https://researchnowadmin.flinders.edu.au/ws/portalfiles/portal/16718689/Ellis_Volunteering_P2014.pdf [retrieved: 30.05.2022].
- Statistics Poland, (2017), Warsaw, p. 9
- Grabias, J., (2006). Wolontariat – praca społeczna alternatywą dla kary pozbawienia wolności (*Volunteering - Social Work as an Alternative for the Penalty of Deprivation of Liberty*), [in:] F. Kozaczuk (ed.), *Optymalizacja oddziaływań resocjalizacyjnych w Polsce i w niektórych krajach europejskich (Optimisation of Resocialization Activities in Poland and Certain European Countries)*, Publishing House of the University of Rzeszów, Rzeszów, p. 211.
- Grabowski, A., (2020). Zaangażowanie w działalność wolontariatu, a sprawczość, wspólnotowość oraz etyka (*Involvement in Volunteering vs Agency, Community and Ethics*). *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze (Educational and Upbringing Problems)*, No. 1, pp. 27–38.
- Górecki, M., (2013). Wolontariat – idea – organizacja, doświadczenia (*Volunteering - Idea - Organisation, Experiences*). *Warmińsko-Mazurski Kwartalnik Naukowy, Nauki Społeczne (Warmia-Masuria Quarterly Journal, Social Sciences)*, Vol. 1, pp. 81-110.
- International Labour Office, *Manual on the Measurement of Volunteer Work*, Geneva 2010.
- Jachimowicz, J., (2017). Wolontariat szansą społecznego wykorzystania społecznego potencjału seniorów i ich rozwoju osobowego (*Volunteering as a Chance for Social Utilisation of the Social Potential of Seniors and Their Personal Development*). [in:] W. Borczyk (ed.), *Wolontariat seniorów i dla seniorów – potrzeby, bariery, praktyka (Seniors' Volunteering and Volunteering for Seniors - Needs, Barriers, Practice)*. Conference materials. Publisher Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wiek (Polish Federation of Third Age University Associations). Nowy Sącz, pp. 10-26.
- Jurczak, E., (2011). Wolontariat w Polsce. Analiza socjologiczna działalności ochotniczej (*Volunteering in Poland. Sociological Activity of Volunteering*). Doctoral Thesis, Jagiellonian University, Kraków, p. 24. <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/han>

- [dle/item/52267/jurczak_wolontariat_w_polsce_analiza_socjologiczna_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.wolontariat.org.pl/52267/jurczak_wolontariat_w_polsce_analiza_socjologiczna_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y) [retrieved: 12.06.2022].
- Kanios, K., (2008). Społeczne kompetencje studentów do pracy w wolontariacie (*Students' Social Competences for Volunteering Work*). Publishing House of Maria Curie-Skłodowska University, Lublin, p. 47.
- Kim jest wolontariusz (Who a Volunteer Is), <https://wolontariat.org.pl/wolontariusze/kim-jest-wolontariusz/> [retrieved: 07.06.2022].
- Makowski, G. (2011). Młody, bogaty, wykształcony, religijny – mit polskiego wolontariusza [Young, Rich, Educated, Religious - the Myth of the Polish Volunteer], CBOS, Warsaw, p. 2. https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2011/K_063_11.PDF [retrieved: 12.06.2022].
- Millora, Ch., (2022). *Volunteering Practices in the Twenty-First Century*, London, pp. 7- 8.
- Moroń D. (2009), *Wolontariat w trzecim sektorze. Prawo i praktyka (Volunteering in the Third Sector. Law and Practice)*. Publishing House of the University of Wrocław, Wrocław.
- Morrow-Howell, N., (2010). Volunteering in Later Life. *Research Frontiers. The Journal of Gerontology, Series B*, Vol. 65B(4), July 2010, pp. 461–469, <https://doi.org/10.1093/geronb/gbq024> [retrieved: 31.05.2022].
- Ochman, M., Jordan, P. (1997). Volunteers: a valuable resource, *The Johns Hopkins University Institute for Policy Studies*. Baltimore, Maryland, USA, pp. 18-24.
- Okun, M. A., Schultz, A. (2003). Age and motives for volunteering: Testing hypotheses derived from socioemotional selectivity theory. *Psychology and Aging*, Vol. 18(2), pp. 231–239. <https://doi.org/10.1037/0882-7974.18.2.231> [retrieved: 07.06.2022].
- Pawłowski, L., Lichodziejewska-Niemierko, M., (2010). *Wolontariat w opiece paliatywnej i hospicyjnej w Polsce - aspekty prawne (Volunteering in Palliative and Hospice Care in Poland - Legal Aspects)*. *Medycyna Paliatywna w Praktyce (Palliative Medicine in Practice)*, Vol. 4(3), pp. 125-132.
- Rochester, C., Ellis Paine, A., Howlett, S. (2010). *Volunteering and society in the 21st century*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Rochester, C., (2015). Critical thinking about voluntary action and its history. <http://www.vahs.org.uk/2015/02/critical-thinking-about-voluntary-action-and-its-history>.
- Roguska, A., (2010) . *Wolontariat – działania na rzecz jednostki i społeczeństwa Volunteering - Actions for the Benefit of an Individual and Society*. [in:] M. Danielak-Chomać, B. Dobrowolska, A. Rogulska, (ed.), *Wolontariat w teorii i praktyce (Volunteering in Theory and Practice)*. Fundacja na rzecz dzieci i młodzieży Szansa (*Szansa Children and Youth Foundation*), Siedlce, p. 29.
- Sabljak-Olędzka, M., (2014). *Wolontariat Europejski jako forma współpracy Muzeum Budownictwa Ludowego – Parku Etnograficznego w Olsztynku z NGO (European Volunteering as a Form of Cooperation of the Folklore Building Museum - Ethnographic Park in Olsztynok with NOGs)*. *Annales of the Masovian Countryside Museum in Sierpc* 5, 73-83.
- Supera-Markowska, M., (2021). Podatkowe aspekty wolontariatu (*Tax Aspects of Volunteering*). *Praca Socjalna (Social Work)*, No. 4 (36), pp. 37-53, DOI: 10.5604/01.3001.0015.3558 [retrieved: 30.05.2022].
- Szczurek-Boruta, A., (2016). *Wolontariat międzynarodowy w perspektywie edukacji międzykulturowej (International Volunteering in the Perspective of Intercultural Education)*. *Edukacja Międzykulturowa (Intercultural Education)*, No. 5, p. 19-33.
- Act on Public Benefit Activity and Volunteering of 24 April 2003. Prepared

on the basis of: consolidated text:
Journal of Laws of 2020 item 1057, of
2021 items 1038, 1243, 1535, 2490, of
2022 item 857.

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030960873/U/D20030873Lj.pdf> [retrieved: 07.06.2022].

Volunteering, Institution of the Lesser Poland Voivodship, Voivodship Labour Office in Kraków, (2017). Lesser Poland, pp. 8- 12.

Voicu, B. (2005). Voluntariatul. În Penuria

pseudo-modernă a postcomunismului românesc. Schimbarea socială și acțiunile indivizilor, Vol. I, pp. 121-136. Iași: Editura Expert Projects; <https://www.researchgate.net/publication/242022746> [retrieved: 30.05.2022].

Załużska, M. (1996). Społeczne uwarunkowania angażowania się w działalność organizacji pozarządowych (*Social Conditions of Involvement in Activities of Non-Governmental Organisations*), Warsaw, pp. 95- 97.

KONTAKT

Beata Piłula

Institute of Education and Communication,
Silesian University of Technology
e-mail: bpitula@o2.pl

Barbara Grzyb

Institute of Education and Communication,
Silesian University of Technology
e-mail: Barbara.Grzyb@polsl.pl

Katarzyna Wrzeszcz

SCIENTA Science Club Student Institute of
Education and Communication, Silesian
University of Technology

MEDAILONEK PHDR. JANA SKARLANTOVÁ

PhDr. Jana Skarlantová je absolventka FF UK, kde vystudovala obor český jazyk, výtvarná výchova a estetika. Dlouhodobě působí na Univerzitě Karlově a na Vysoké škole tělesné výchovy a sportu PALESTRA, zde jako odborná asistentka a výtvarná pedagožka vyučuje předměty prostorová a užitá tvorba (se zaměřením na textil a oděv) a profilový předmět výtvarná výchova.

Jana Skarlantová je pravidelným aktivním účastníkem řady mezinárodních vědeckých setkání, pravidelně publikuje – zejména na téma dějiny odívání, užití tvorby či textilních technik.

Řadu let vedla výtvarnou soutěž Alšova země, založila výtvarné studio při PedF UK, je členkou několika porot domácích i mezinárodních výtvarných soutěží, je členkou organizačního týmu evropské soutěže „Evropa ve škole“. Jana Skarlantová se rovněž velmi intenzivně zapojuje do aktivit pro seniory, ve spolupráci s ředitelkou Střediska sociálních služeb pro Prahu 1 se podílí na aktivizačních projektech pro zdejší seniory – mezi

nejvýznamnější patří spolupráce na projektu UNICEF – tvorba a adopce panenek.

28. března 2019 převzala PhDr. Jana Skarlantová za vynikající pedagogickou práci medaili MŠMT – nejvyšší ocenění v oblasti školství. Při letošní mezinárodní konferenci Zážiteková pedagogika v edukačních a společenských souvislostech, 3.11.2022 bylo Janě Skarlantové udělené ještě ocenění rektora vysoké školy VŠTVS PALESTRA, a to za dlouholetou spolupráci a reprezentaci školy.

RECENZE

ČESKÝ VÝBOR PIERRE DE COUBERTIN. Seminář a ŠKODA, Zdeněk, ed. *Znovuzrození olympijských her: sborník příspěvků ze semináře Českého výboru Pierre de Coubertin, 4.-6. říjen 2019, Rožnov pod Radhoštěm*. Praha: Český olympijský výbor, 2020. 192 stran. Olympijská knihovnička; 56. svazek. ISBN 978-80-88158-06-6.

V roce 2020 vyšel sborník příspěvků ze semináře Českého výboru Pierre de Coubertin, který se konal ve dnech 4. – 6. října 2019 v Rožnově pod Radhoštěm.

Seminář se konal u příležitosti 125. výročí založení Mezinárodního olympijského výboru (23.6.1894).

Sborník upoutá jednak zajímavým obsahem, a pak i určitým způsobem řazení textů, které není zcela obvyklé. Celá publikace je zahájena příspěvkem zaměřeným na zánik

antických olympijských her, na něž navazuje velmi poutavý text o pokusech olympijské hry obnovit ještě před Pierrem Coubertinem, aby čtenář dále mohl sledovat snahy již Pierra Coubertena – zakladatele novodobých olympijských her.

Autorům patří velký dík, že při zpracování novodobé historie olympijských her nezapomínají ani na český podíl při obnovení her a průkopníky českého sportu – Jiřího Gutha, Josefa Rösslera-Ořovského a Václava Rudla.

Další tematický celek sborníku je již věnován Hráům I. Olympiády v Aténách v roce 1896, od jejich slavnostního zahájení, přes soutěže ve vybraných sportovních disciplínách (atletika, cyklistika, gymnastika, plavání, sportovní střelba, šerm, tenis, vzpírání a zápas) až po slavnostní zakončení her.

Publikace obsahuje zajímavé dobové fotografie, které čtenářům napomohou přiblížit tuto část sportovní historie a vhodně doplní čtivé texty autorského kolektivu.

Sborník je věnován in memoriam Daně Zátopkové, ke vzpomínce na Danu a Emila Zátopkovy se připojuje i celý redakční tým našeho časopisu a upoutávkou na tuto publikaci chceme vzdát čest této významné sportovní dvojici právě u příležitosti 100. výročí narození Emila Zátopka.

Markéta Švamberg Šauerová

Tomáš Mirovský

ZPRÁVY

Zpráva z konference „Zážitková pedagogika v edukačních a společenských souvislostech“

3. listopadu 2022 se v prostorách Vysoké školy tělesné výchovy a sportu PALESTRA ve Kbelích v Praze konalo již 6. bienále mezinárodní vědecké konference „Zážitková pedagogika v edukačních a společenských souvislostech“.

Konference se zúčastnila řada tuzemských i zahraničních odborníků z různých oblastí odborného života, k účasti byli přizváni i zájemci z řady laické veřejnosti. Cílem setkání byla co nejširší podpora využití benefitů prožitku na různých úrovních společenského života.

Konference nabízela tři základní odborné sekce, v nichž byly prezenční formou i za pomoci on-line připojení představeny přihlášené příspěvky:

- prožitek a pohyb;
- prožitek a péče o klienty;
- prožitek a edukační praxe.

Letošní konference byla pořádána ve spolupráci s mezinárodním partnerem European Networks of Sports Academies, na národní úrovni získala záštitu několika velmi významných společností: České pedagogické společnosti, Českomoravské psychologické společnosti a Asociace vysokoškolských poradců, což velmi výrazně zvýšilo celkovou prestiž konference.

V průběhu konference jsme měli možnost přivítat zajímavé hosty jak ze zahraničí - Dr. Jia-ling Charlene Yau z Tamkang Univerzity Taiwan, Dr. Fortunante Madondo z University of Hertfordshire, Hatfield - Anglie, mediátorku Mgr. Dušanu Bielešovou z nakladatelství Wolters Kluwer Slovensko, Mgr. Katarínu Vadíkovou, Ph.D. rovněž ze Slovenska, doc. Sujita Chaudhuriho z Maďarska, doc.

Beatu Pitulu s kolegyní dr. Barbarou Grzyb z Polska, tak i z České republiky - doc. Petra Kreuze z Archivu hl. m. Prahy, doc. PhDr. Ivanu Nekvapilovou, Ph.D. s PhDr. Ivanou Mrozkovou, Ph.D. z Univerzity obrany v Brně, Mgr. Julii Wittmanovou, Ph.D. s kolegy z Univerzity Palackého v Olomouci, tým studentů ze Slezského gymnázia Opava pod vedením Mgr. Kamily Tkáčové.

Při zahájení konference bylo slavnostně uděleno ocenění rektora vysoké školy PhDr. Janě Skarlantové za vynikající dlouholetou spolupráci s VŠTVS PALESTRA. Dr. Skarlantové byla mimo jiné v roce 2019 udělena i medaile MSMT, nejvyšší ocenění v oblasti školství, a to za vynikající pedagogickou práci.

Účast na konferenci potvrdily i některé organizace – např. zástupci Střediska sociálních služeb Praha 1 pod vedením Mgr. Heleny Čelišové – absolventky VŠTVS PALESTRA nebo společnost ILCO, která prezentovala výstupy svých aktivit pro stomické pacienty. V prostorách školy tak byla možnost během konference výtvarně ozdobit stomické sáčky, čímž účastníci vyjádřili solidaritu se stomickými pacienty.

Kompletní přehled účastníků (včetně některých prezentací jejich příspěvků) je dostupný zde: <https://vstvs.palestra.cz/ucastnici-mezinarodni-vedecke-konference-zazitkova-pedagogika-v-edukacnich-a-spolecenskych-souvislostech/>.

Účastníci konference měli také možnost si vybrat z bohaté nabídky knih z nakladatelství PORTÁL, které své publikace prezentovalo po celou dobu konferenčního jednání.

doc. PhDr. Markéta Švamberská Šauerová, Ph.D.